

(ร่าง) รายงาน

โครงการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สนับสนุนโดย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ร่วมกับ

สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(สวรส.ภาคใต้ มอ.)

คณะทำงาน

1. รศ.ดร.เรียงชัย	ต้นสกุล
2. ผศ.ดร.โรจน์จรรย์	ด้านสวัสดิ์
3. ผศ.ดร.สมบูรณ์	พรพินิตพงศ์
4. ผศ.ภก.พงศ์เทพ	สุธีรวุฒิ
5. นายณฤทธิ์	ดวงสุวรรณ
6. ผศ.ดร.แสงอรุณ	อิสระมัลย์
7. นางปิยะภรณ์	รุษอ่อน

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำเนินโครงการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ได้มีการศึกษาวิจัย ตลอดจนดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ และแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัยในการจัดการระบบวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต โดยทำการรวบรวมข้อมูล ทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจากสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและมีผลงานเก็บรวบรวมไว้ ประกอบกับการ ประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน บทบาทและทิศทางของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ควรดำเนินการ

การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อาศัยกรอบการ วิเคราะห์ทางสิ่งแวดล้อมเพื่อการจัดการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดหมวดหมู่ขององค์ความรู้ และ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งองค์ความรู้ และงานวิจัยออกเป็น 5 มิติที่สำคัญ ได้แก่ (1) ทรัพยากร กายภาพ (2) ทรัพยากรชีวภาพ (3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ (4) คุณภาพชีวิต และ (5) การ บริหารจัดการ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการศึกษาที่มาจากการ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ผลการศึกษาจากการประชุมสัมมนา 2 ครั้ง และผลการศึกษาที่

ปี

ข้อสรุปในการจัดการงานวิจัย และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ผลจากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้พบว่า งานวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ รวบรวมได้มีทั้งสิ้น 643 ผลงาน เป็นการศึกษาในด้านกายภาพจำนวน 122 ผลงาน ด้าน ชีวภาพจำนวน 150 ผลงาน ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์จำนวน 88 ผลงาน ด้านคุณภาพชีวิต จำนวน 211 ผลงาน และด้านบริหารจัดการ จำนวน 72 ผลงาน ดังนี้

1.1 ทรัพยากรกายภาพ ได้แก่ประเด็น

1.1.1 ภูมิศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยเรื่อง ธรณีวิทยา, สารสนเทศภูมิศาสตร์, ลักษณะชายฝั่ง, ผลกระทบของสภาพทางภูมิศาสตร์ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 15 ผลงาน

1.1.2 อุตุนิยมวิทยา จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 2 ผลงาน

1.1.3 ทรัพยากรน้ำ น้ำประกอบด้วยเรื่อง ชลศาสตร์ และสมุทรศาสตร์ คุณภาพน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง คุณภาพน้ำบาดาล, คุณภาพน้ำในทะเลสาบ, มลสารในน้ำ, อินทรีย์สาร, อนินทรีย์

สาร, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อจัดการคุณภาพน้ำ และการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 77 ผลงาน

1.1.4 ทรัพยากรดิน ประกอบด้วยเรื่อง คุณภาพดิน, มลภาวะในดิน, ระบบสารสนเทศและแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อจัดการทรัพยากรดิน จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 15 ผลงาน

1.2 ทรัพยากรชีวภาพ ได้แก่ประเด็น

1.2.1 นิเวศวิทยา ประกอบด้วยเรื่อง นิเวศวิทยาของทะเลสาบสงขลา, ระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง, พลวัตของระบบนิเวศ, พื้นที่ชุ่มน้ำ, การประเมินความเสี่ยง, มลภาวะ และชีวิตในทะเลสาบ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 11 ผลงาน

1.2.3 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประกอบด้วยเรื่อง ทรัพยากรป่าไม้, ทรัพยากรสัตว์ป่า, ป่าชายเลน, พืชและการใช้ประโยชน์, โครงสร้าง ผลผลิตจากการร่วงหล่นของซากพืชและการผุสลายของใบไม้ และฐานฐานนิเวศของเรือนูของพรรณไม้ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 13 ผลงาน

1.2.4 สัตว์หน้าดิน ประกอบด้วยเรื่อง ชนิด ปริมาณและความชุกชุมของสัตว์หน้าดิน, สังคมของสัตว์หน้าดิน, การแพร่กระจายของสัตว์หน้าดิน และการเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมของสัตว์หน้าดิน จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 11 ผลงาน

1.2.5 แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก ประกอบด้วยเรื่อง แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม, ชนิด ความชุกชุมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนพืช, สังคมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนสัตว์, ผลผลิตขั้นต้นและการเปลี่ยนแปลง, การเพาะเลี้ยงแพลงก์ตอนพืช, การตรวจหาสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 24 ผลงาน

1.2.6 พืชน้ำ ประกอบด้วยเรื่อง รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของพืชน้ำ, สาหร่ายและหญ้าทะเล, การใช้ประโยชน์ของพืชน้ำ, การเพาะเลี้ยงสาหร่าย, การวิเคราะห์คุณค่าอาหารของสาหร่าย และผลกระทบของโรงบำบัดน้ำเสียต่อพืชน้ำ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 13 ผลงาน

1.2 7 สัตว์น้ำ ประกอบด้วยเรื่อง พันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา, ชนิดปริมาณ ความชุกชุมและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำ, ชนิดปริมาณ ความชุกชุมและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำ, อนุกรมเวลาของการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำ, ปริมาณสัตว์น้ำ, ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ, ผลผลิตขั้นต้น, ฤดูกาลวางไข่ของสัตว์น้ำ, การเพาะเลี้ยงและประเมินผลการปล่อยสัตว์น้ำ, พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ, ชีวิตวิทยาบางประการของเห่าน้ำ, อิทธิพลของความเค็มและ pH, สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยร่วมกับพืชน้ำ, สัตว์ทะเลลอย, ปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออกาโนคลอรีนตกค้างในสัตว์น้ำ, ปริมาณสารหนู และโลหะหนักในสาหร่าย จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 21 ผลงาน

1.2.8 นกน้ำและแมลง ประกอบด้วยเรื่อง การศึกษานกน้ำและประชากรนกน้ำ, นิเวศวิทยาและพฤติกรรมการกินอาหารของนกน้ำ, นิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำ, ชนิดของแมลงปอ และวัฏจักรชีวิตและการใช้ทรัพยากรของตัวอ่อนของแมลงปอ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 8 ผลงาน

1.2.9 ทรัพยากรประมงและปลาในทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับปลา ได้แก่ การสำรวจพันธุ์ปลา, การแพร่กระจายขนาดของปลา, ปริมาณในปลา และปริมาณโปรตีนในปลา เป็นต้น จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 29 ผลงาน เกี่ยวกับหอยและปู ได้แก่ การแพร่กระจายและมวลชีวภาพ, ฤดูกาลเกิดของลูกหอยนางรม และชนิดและการแพร่กระจายของปู จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 3 ผลงาน เกี่ยวกับกุ้ง ได้แก่ ชนิด ปริมาณและการแพร่กระจายของกุ้ง, การเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 14 ผลงาน

1.2.10 ธาตุอาหารในทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของธาตุอาหาร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเกษตร จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 3 ผลงาน

1.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ได้แก่ประเด็น

1.3.1 การเกษตร การเกษตร จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 21 ผลงาน

1.3.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ประกอบด้วยเรื่อง การวางแผนและการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน, การใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลดาวเทียม, ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 18 ผลงาน

1.3.3 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 5 ผลงาน

1.3.4 การประมง จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 25 ผลงาน

1.3.5 มลภาวะทางน้ำ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 6 ผลงาน

1.3.6 การจัดการมูลฝอย จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 11 ผลงาน

1.3.7 การคมนาคม จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 2 ผลงาน

1.4 ด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ประเด็นด้าน

1.4.1 การศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา ประกอบด้วยเรื่อง ประเพณีและวัฒนธรรม และความเชื่อและศาสนา จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 17 ผลงาน

1.4.2 การท่องเที่ยว จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 4 ผลงาน

1.4.3 เศรษฐกิจ ประกอบด้วยเรื่อง สภาวะทางเศรษฐกิจ และผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาต่อสภาวะทางเศรษฐกิจ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 23 ผลงาน

1.4.4 ประวัติศาสตร์การเมืองและการปกครอง ประกอบด้วยเรื่อง ประวัติการพัฒนาชุมชนและการเมืองการปกครอง จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 7 ผลงาน

1.4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทชาวบ้าน จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 27 ผลงาน

1.4.6 สังคม จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 26 ผลงาน

1.4.7 สุขภาพของประชาชน/ชุมชน จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 66 ผลงาน

1.4.8 การศึกษา จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 37 ผลงาน

1.4.9 ความปลอดภัย จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 4 ผลงาน

1.5 ด้านบริหารจัดการ ได้แก่ประเด็น

- 1.5.1 รายงาน เอกสารวิจัยและโครงการที่เกี่ยวข้อง จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 6 ผลงาน
- 1.5.2 การบริหารจัดการ และการพัฒนาต่าง ๆ จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 63 ผลงาน
- 1.5.3 การจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวนผลงานที่รวบรวมได้ 3 ผลงาน

2. ผลจากการประชุมสัมมนา

ผลจากการประชุมสัมมนาครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2546 ณ.ห้องประชุมสำนักวิจัยและพัฒนา และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2546 ณ ห้องประชุม 210 สำนักงานอธิการบดี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคลากรภายในมอ. ที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่รวบรวมได้ และกลุ่มตัวแทนประชาชนใน 3 จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช, พัทลุง และสงขลา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน/องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาด้วย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาได้เป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะในการจัดกลุ่ม หรือประเภทของงานวิจัยที่รวบรวม

การจัดจำแนก ประเภทของงานวิจัยซึ่งแบ่งเป็น 5 มิติ ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ, ทรัพยากรชีวภาพ, คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์, คุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการนั้น สามารถจัดกลุ่มเพื่อความสะดวกคล่องของแต่ละมิติเพิ่มเติม ดังข้อเสนอต่อไปนี้

2.1.1 ทรัพยากรกายภาพ ในการจัดกลุ่ม ประเภทของงานวิจัยควรแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ Atmosphere, Lithosphere, Hydrosphere และ Biosphere

2.1.2 ทรัพยากรชีวภาพ หรืออาจใช้เป็นนิเวศวิทยาควรแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ นิเวศวิทยาทางน้ำ, นิเวศวิทยาทางบกและนิเวศวิทยาป่าชายเลน ซึ่งนิเวศวิทยาแต่ละส่วนควรประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ดังนี้

2.1.2.1 นิเวศวิทยาทางน้ำ แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ โดย (1) กายภาพ ได้แก่ คุณภาพน้ำ, มลภาวะทางน้ำ, ชลศาสตร์และสมุทรศาสตร์ และตะกอนดิน (2) ชีวภาพ ได้แก่ จุลินทรีย์และสาหร่าย, แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์, พืชน้ำ, สัตว์หน้าดิน, ปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ

2.1.2.2 นิเวศวิทยาทางบก แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ โดย (1) กายภาพ ได้แก่ คุณภาพดิน, มลภาวะในดิน และธรณีวิทยา (2) ชีวภาพ ได้แก่ จุลินทรีย์, ป่าไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งสัตว์ป่า แบ่งเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง และสัตว์มีกระดูกสันหลัง

2.1.2.3 นิเวศวิทยาป่าชายเลน แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ

2.1.3 คุณค่าการใช้ประโยชน์, คุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการ

คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์, คุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการทั้ง 3 ส่วนนี้ มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในแง่ของการจัดการ จึงควรมองเป็นเรื่องของการจัดการที่แบ่งการจัดการเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การรวบรวมเอกสารและงานวิจัย การจัดการสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดการงานวิจัย และองค์ความรู้ที่รวบรวม

การจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่รวบรวมได้ทั้งหมดสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประการสำคัญ คือ การจัดการเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหา และศึกษาวิจัยต่อไป และการจัดการเพื่อดำเนินการรวบรวม องค์ความรู้และนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.2.1 การจัดการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา และศึกษาวิจัย

จากผลการประชุมสามารถสรุปข้อเสนอในการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา และทำการศึกษาวิจัยและต่อไปในอนาคต ซึ่งดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา และศึกษาวิจัย

ประเด็น	ข้อเสนอ
1. การเกษตร ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรป่าไม้(คุณค่าป่าไม้) ได้แก่ ป่าต้นน้ำ, ป่ากลางน้ำ, ป่าพรุและป่าชายเลน และธนาकरणน้ำ ได้แก่ เหมือง และชลประทาน	1. การฟื้นฟูป่าพรุโดยใช้พันธุ์ไม้ในอดีต 2. ศึกษาถึงผลกระทบจากการจัดการป่าไม้การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ เช่น การสร้างเขื่อนในเขตพื้นที่ป่า 3. ศึกษาการจัดการป่าสาควในพื้นที่ จ.พัทลุง
2. การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	1. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมเป็นพื้นที่การเกษตร เช่น การปลูกข้าวเป็นการทำนาถุ้ง 2. พื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ (ผลกระทบจากการประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำในทะเลสาบตอนบน คือ ทะเลน้อย) 3. ผลกระทบจากการประกาศเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 4. การขยายตัวของชุมชน ได้แก่ เขตนอกเมืองและเขตเมือง (ผลกระทบคือ น้ำท่วม การถมที่ และที่อยู่อาศัย) 5. การทำนาถุ้งซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน 6. การประปา ได้แก่ แหล่งน้ำในชุมชน และแหล่งน้ำใต้ดิน
3. การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค	1. การจัดการน้ำโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน 2. บทบาทองค์กรทรัพยากรน้ำในส่วนของการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ NGOs ประชาชน และรัฐบาล
4. การประมง	1. รูปแบบประมงที่เหมาะสมสำหรับทะเลน้อย 2. การประมงอย่างยั่งยืนในทะเลน้อย และทรัพยากรประมงกับชีวิตของคนชุมชน 3. บ่ออนุบาลกุ้งกุลาดำ และปล่อยสู่แหล่งน้ำ (ผลกระทบต่อระบบนิเวศ)

	4. กระบวนการตัดสินใจทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ผักตบชวา กุ้งขาว และหอยเชอรี่ 5. ผลกระทบจากการส่งเสริมการทำประมง เช่น การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง เรือง เขตท่องเที่ยว เขตจับปลา(ประมง) และการเลี้ยงปลาในกระชัง
ตารางที่ 1 (ต่อ)	
ประเด็น	ข้อเสนอ
4. การประมง (ต่อ)	6. การใช้เครื่องมือในการทำประมงที่เหมาะสมกับพื้นที่ 7. ผลกระทบจาก การเลี้ยงกุ้งขาวแทนที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ทำอยู่เดิม 8. ความเป็นไปได้ของการแบ่งเขตสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ
5. การคมนาคม	1. แนวทางเลือกเพื่อการคมนาคมในด้านอื่นๆ เช่น การเพิ่มการสัญจรทางน้ำเพื่อการเดินทางแบบทางเลือก (รถ, เรือ : ระโนด-ทะเลน้อย) 2. การฟื้นฟูเส้นทางรถไฟสายสงขลา-หาดใหญ่ 3. ผลกระทบระบบคมนาคม/ถนน ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น การทำถนนรอบทะเลสาบ ถนนทางด่วนภาคใต้ที่กำลังจะก่อสร้างในด้านของผลกระทบต่อป่าเศรษฐกิจ ชุมชน 4. ผลกระทบจากการทำทางด่วน เขตชายแดน 5. การสร้างถนนในเขตลุ่มน้ำ 6. ศึกษาผลกระทบที่มีต่อท่าเรือน้ำลึก และท่าเรือปากกระวะ 7. พื้นที่การขุดร่องน้ำ(ตะกอนขณะขุด) 8. การถมที่ในแหล่งน้ำและปัญหาที่เกิดขึ้น
6. มาตรการทางด้านกฎหมาย เช่น ประโยชน์จากการมีเขื่อน	1. การจัดการน้ำ 2. การประเมินโครงการ และติดตาม 3. การใช้ประโยชน์ต่าง ๆ (ที่อาศัยมาตรการทางกฎหมาย) 4. ความปลอดภัยในการเดินทาง
7. การจัดการมูลฝอย	1. การสร้างนิสัย ปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในชุมชน เช่น ลดขยะหรือไม่สร้างถังเพิ่ม 2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจขยะ และความเป็นไปได้ที่จะนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การแปรรูปขยะ 3. การจัดการขยะและการส่งต่อในลักษณะขององค์กรร่วม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น 4. การศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบการจัดการมูลฝอยและการลดขยะอย่างยั่งยืนในลักษณะของการวิจัยและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น การแยกขยะตั้งแต่ตำบลและจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชน 5. การจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่เหมาะสมกับพื้นที่แบบองค์กรร่วม การจัดการมูลฝอยรอบ ๆ ทะเลสาบ ได้แก่ ขยะติดเชื้อ และขยะสารเคมี
8. มลภาวะทางน้ำ เช่น เรือการ	1. ผลกระทบจากสัตว์ต่อฤดูกาล

จัดการสีย้อมกระจุต (โลหะหนัก) และบ่อบำบัดน้ำเสียเทศบาลนคร หาดใหญ่	2. ผลกระทบของการสะสมสารปนเปื้อน และโลหะหนัก 3. การจัดการสีย้อมกระจุต 4. น้ำเสียจากบ่อบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครหาดใหญ่
ตารางที่ 1 (ต่อ)	
ประเด็น	ข้อเสนอ
9. พื้นที่พรุควนเคร็ง : ควนเร่ พื้นที่ป่าพรุ (ไม้ยืนต้น/เศรษฐกิจ) โดยด่วนเพื่อแก้ปัญหาดินเป็นกรด, การเลี้ยงวัว-ควาย, ศูนย์กระจุต เพราะการย้อมสีสีย้อมกระจุตมี โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว โครเมียม, ตะกอน/เก็บน้ำ, การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ และจัดระบบโดยองค์กร ประชาชน	1. การควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่พรุควนเคร็ง 2. น้ำในพรุ/ปริมาณน้ำแต่ละเดือนเพียงพอต่อการทำนาหรือไม่ และจะ แก้ปัญหาอย่างไร, การรั่วไหลของน้ำจากป่าพรุ, คุณภาพของน้ำ 3. กระจุต/ชนิดหรือพันธุ์/การปลูก ขยายพันธุ์/การย้อมสี 4. ปลาตุ๊กล่าพัน, กุ้งในพรุ 5. ป่าสงวน เขตป่าสงวน เขตป่าพรุ โดยเขตป่าสงวนมีความสอดคล้องกับ ข้อเท็จจริงที่ สร้างปัญหา ต้องแก้ไข 6. การติดตามการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 7. ศึกษาป่าพรุและไม้เศรษฐกิจ 36 ชนิด (เช่น เกียะ, สะเดียว, เจ็ดหมื่น, หว่าหิน, ไม้แรด เป็นต้น)
10. ประเด็นปัญหาอื่นๆ	1. บทบาทผู้หญิง และพลังเยาวชน ในการจัดการ/อนุรักษ์ 2. ศึกษาเรื่องลมในทะเลสาบ, กระแสน้ำ, การแลกเปลี่ยนมวลน้ำ, ตะกอน, ปากน้ำทุกปาก 3. ผลกระทบต่อทรายบนสันทราย การปิดปากน้ำ 4. การเปิดช่องน้ำให้ตัวอ่อนสัตว์น้ำเข้าทะเลสาบ 5. ศึกษาการนำทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นส่วนหนึ่งทางเศรษฐกิจ 6. วิจัยผลกระทบต่อสุขภาพ และการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ 7. ศึกษาวิเคราะห์หาแนวทางสนับสนุนให้มีคณะทำงานและผู้วิจัยเพิ่มขึ้นเพราะ ผู้วิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำ ฯ ลดลง

2.2.2 การจัดการเพื่อดำเนินการรวบรวม และนำผลงานวิจัยไปใช้

จากผลการประชุมสามารถสรุปข้อเสนอในการจัดการเพื่อดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ที่
เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจน
สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดการเพื่อดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ และนำผลงานไปใช้

ประเด็น	ข้อเสนอ
1. การจัดตั้งองค์กร และคณะกรรมการ	1. มอ.ควรจัดตั้งคณะกรรมการทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นมา โดยประกอบด้วยผู้รู้หลายฝ่าย เพื่อ - Critical Review งาน - จัดทำ Management model - วิเคราะห์และค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่แท้จริงจาก 599 งาน ว่ามีข้อมูลจริง ๆ อะไรบ้าง - พิจารณางานวิจัยอื่นๆ ที่จะมีต่อไป รวมถึงการอนุมัติงานวิจัยเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อน - ทำงานวิจัยแบบเป็น Package เพื่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในงานได้ 2. ควรจัดตั้งเป็นองค์กรที่ชัดเจน เป็นเอกลักษณะ มีทีมงานและรับผิดชอบงานที่ชัดเจนโดยดึงเอาเงินในส่วนของเปอร์เซ็นต์บริการงานวิจัยมาเป็นงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดตั้งองค์กร โดยระยะแรกมหาวิทยาลัยอาจต้องดูแลไประยะหนึ่ง จากนั้นก็ปล่อยให้จัดการและเติบโตเอง โดยเฉพาะในส่วนผู้รับผิดชอบหลัก ๆ ในการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่และเก็บรวมไว้เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้ามาใช้ประโยชน์และค้นคว้าได้ อีกทั้งในส่วนของการติดต่อประสานงานที่สะดวกเพื่อความไม่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ
2. รูปแบบ และวิธีการศึกษา	1. การศึกษาวิจัยต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในการจัดการกับปัญหาควรเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง เพื่อจะขึ้นได้ว่ามนุษย์จะต้องทำอะไรจึงจะไปจัดการตอบปัญหาและอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้ อีกทั้งควรพิจารณาถึงศักยภาพและนโยบายของแต่ละพื้นที่ด้วย เพื่อเป็นการย่นดูใจทวิวิจัย และประเด็นที่ควรจะทำวิจัย 2. งานวิจัยที่รวบรวมมาแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ งานวิจัยประเภท Pure Science และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในส่วนนี้ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นทีมงาน ช่วยเผยแพร่ อีกทั้งหน่วยงานภายนอกก็ควรเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางงานวิจัยด้วย 3. งานวิจัยควรเพิ่มเติมการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (แบบ PAR) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชาวบ้าน และการวิจัยควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมและ/หรือทำวิจัยโดยชุมชน และอาจหาแนวร่วม เช่น อบต. ทั้งนี้โดยให้มีความต่อเนื่อง และควรเป็นงานวิจัยเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจควรห้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและชุมชนได้ 4. ควรใช้พื้นที่ชุมชนรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นห้องเรียน ในการเรียนรู้และ

	ทำงานร่วมกับชุมชน และวัดผลการศึกษาที่ทำกับชุมชน และนักศึกษา ตลอดจนมหาวิทยาลัยสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้
--	--

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น	ข้อเสนอ
2. รูปแบบ และวิธีการศึกษา (ต่อ)	5. การลงพื้นที่แต่ละโซนของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควรมีการติดต่อผ่านคณะกรรมการโซนกลุ่มน้ำ เพราะได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโซนกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไว้ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจ เรียนรู้ร่วมกัน นอกเหนือจากนี้มอ. อาจจะสามารถจัดการกับงานวิจัยที่มีอยู่ และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ได้
3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	1. ควรจัดการประชุมร่วมกันปีละครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมวิชาการประจำปีระหว่างประชาชนและนักวิชาการ โดยให้คนในชุมชนหรือตัวแทนหลายจังหวัดมาร่วมพูดคุย ประชุมร่วมกันเพื่อดูว่าสิ่งที่มีอยู่ดีหรือไม่ สามารถตอบคำถามที่ต้องการได้หรือไม่ และจะต้องทำอะไรต่อไป ซึ่งทั้งนี้ต้องจัดทำเอกสารประกอบให้ชาวบ้านได้เข้าใจ 2. มีองค์กรกว่า 30 องค์กรที่ประกอบด้วยคนบริเวณกลุ่มน้ำฯ ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไว้ และองค์กรเหล่านี้ต้องการเป็นองค์กรอิสระ จึงเห็นว่า มหาวิทยาลัยฯ ควรจะเน้นเรื่องการพัฒนาจัดการองค์ความรู้มากกว่าเน้นการลงไปทำงานวิจัย เพราะในส่วนของคนที่จะทำวิจัยสามารถหาได้และมีอยู่แล้ว 3. บุคลากรความรู้โดยการคิดผสมผสานตั้งแต่โจทย์วิจัยว่าจะจัดการรวบรวมองค์ความรู้ใดบ้าง ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดสามารถก่อให้เกิดโจทย์วิจัย และกิจกรรมใดได้บ้าง ตลอดจนหน่วยงานวิชาการควรมีคำจำกัดความ และขอบข่ายของงานให้ชัดเจนว่าบริบทอยู่ตรงจุดไหน เพียงใด เพราะประชาชนไม่รู้/ไม่ทราบ การตีความต้องชัดเจนตรงกันว่าจะจัดการกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบบบูรณาการอย่างไร 4. องค์กร/สถาบันที่จัดตั้งควรมีปฏิสัมพันธ์กับคน เช่น อาจจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เด็ก/เยาวชน หรือคนทั่วไปสามารถเข้ามาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ซึ่งสามารถทำได้โดยให้อีกาส สนับสนุน ระดมทุน ต่อยอดให้ชุมชน/ชาวบ้านที่มีการจัดทำพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ ของตนหรือของชุมชนอยู่แล้วเข้ามารวมกลุ่มเครือข่ายเพื่อเป็นโครงการ/กิจกรรมหนึ่งขององค์กร ประกอบกับหาแนวร่วมพันธมิตรสถาบันการศึกษาทั้ง 3 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ และสถาบันราชภัฏสงขลา

ผลจากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับผลจากการประชุมสัมมนาทั้ง 2 ครั้ง สามารถนำมาทำการสรุปผลโครงการการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้ดังรายละเอียดในข้อ 3

3. ข้อเสนอสรุปการจัดการองค์ความรู้

จากการดำเนินโครงการจัดการงานวิจัย และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สรุปได้ว่า หากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต้องการตอบคำถามในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายในการจัดการกับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในอนาคตนั้น ควรจะดำเนินการให้มีการบูรณาการความรู้โดยคิดผสมผสานตั้งแต่โจทย์วิจัยว่าจะจัดการรวบรวมองค์ความรู้ใดบ้างเข้ามา และข้อมูลทั้งหมดนี้สามารถก่อให้เกิดโจทย์วิจัย และกิจกรรมใดบ้าง เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการจัดการที่จะต้อง (1) อาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชน องค์กร/สถาบันพันธมิตร (2) ระดมทุน ให้โอกาสเพื่อสนับสนุนงานวิจัย โครงการ/กิจกรรมร่วมกับชุมชน และเครือข่ายพันธมิตร ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรอิสระ ที่มีทีมทำงานและรับผิดชอบงานชัดเจน ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถกระทำการได้โดยอาจแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น และระยะกลาง/ยาว

➤ ระยะสั้น โดยในช่วงระยะแรกควรพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้

1) จัดหาผู้ประสานงานการทำงานในระยะเริ่มต้นพร้อมสำนักงาน โดยอาจประกอบด้วย

- บุคลากร เช่น อาจมีผู้ประสานงาน 1 คน พร้อมผู้ช่วยประจำสำนักงาน อีก 2 คน
- สำนักงานฯ ซึ่งอาจขยายต่อจากสำนักงานของ สวรส. ภาคใต้ มอ.ที่มีอยู่เดิม เพื่อ

ประหยัดงบประมาณในส่วนวัสดุ/อุปกรณ์สำนักงานที่จะต้องจัดซื้อใหม่

2) ดำเนินกิจกรรมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถกระทำได้ในระยะสั้นโดยอาจมี

- ค้นหาและรวบรวมข้อมูลขององค์กรและนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีความเกี่ยวข้องและมีผลงานเกี่ยวกับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางระบบการจัดการและประสานงานในส่วนของนักวิจัยและหน่วยงาน/องค์กรภายในที่เกี่ยวข้อง

- ประสาน ติดต่อกับองค์กรและนักวิจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้งในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาและส่วนกลาง

- พิจารณาถึงปัญหาและความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับความต้องการให้แก้ปัญหาตามข้อเสนอจากการสัมมนาครั้งที่ 1 และ 2 ซึ่งสามารถดำเนินงานได้โดยร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และสร้างเครือข่าย ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการกับระบบในระยะต่อไปให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

- ลำดับความสำคัญของปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาลำดับความสำคัญ

3) งบประมาณดำเนินการ โดยอาจประกอบด้วยงบประมาณ 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ งบประมาณด้านสาธารณูปโภค และงบประมาณด้านการวิจัย โดยมีแหล่งงบประมาณดังนี้

- งบประมาณด้านสาธารณูปโภค จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งช่วยให้มีการดำเนินการ ประสานงานในพื้นที่และเครือข่ายได้
- งบประมาณด้านวิจัย ซึ่งมาจากการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น

- หน่วยงาน/องค์กรระหว่างประเทศ เช่น UN, FAO เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรภายในประเทศ เช่น กรม, สภาวิจัย, สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรเอกชน เช่น บริษัท Unocal

➤ ระยะปานกลาง/ยาว โดยมหาวิทยาลัยฯ เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระและให้ทุนสนับสนุน ได้แก่ “สำนักงานการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” โดยอาจมีรูปแบบ ที่นำเสนอ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้าง/องค์ประกอบของสำนักงาน

องค์ประกอบโครงสร้างของสถาบัน	รายละเอียด
1. คณะกรรมการบริหารขององค์กร	1. คณะกรรมการ (Board) ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ และผู้ให้ทุนสนับสนุนการจัดตั้งสำนักงาน 2. คณะกรรมการส่วนบริหารสำนักงาน ได้แก่ 2.1 ผู้จัดการบริหารงานองค์กร 2.2 คณะกรรมการส่วนวิชาการ ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ เช่น - ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ผู้จัดการฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ผู้จัดการฝ่ายเศรษฐกิจ - ฯลฯ
2. ระบบการจัดการ	1. ส่วนการจัดการ ประกอบด้วย 1.1 ส่วนจัดการ (ผู้จัดการ) และบริหารงานองค์กร 1.2 ส่วนวิชาการ ประกอบด้วย - ฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ฝ่ายเศรษฐกิจ - ฝ่ายอื่น ๆ ฯลฯ
	2. งบประมาณและการบริหารจัดการ

	2.1 งบประมาณสนับสนุนการวิจัย/ดำเนินงานที่ได้รับ - จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (โครงการวิจัย) - จาก งบวิจัยรัฐบาล (สำนักงานดำเนินการ) - จาก กองทุนวิจัยต่างประเทศ WWF, IDRC - จาก WHO, FAO, CIDA, JICA, SIDA, UNDP, NOKIA ฯลฯ
ตารางที่ 3 (ต่อ)	
องค์ประกอบโครงสร้างของสถาบัน	รายละเอียด
2. ระบบการจัดการ (ต่อ)	2.1 งบประมาณสนับสนุนการวิจัย (ต่อ) - จากองค์กรอิสระภายในประเทศ เช่น สกว., สวรส. เป็นต้น - แหล่งทุนอื่น ๆ ฯลฯ 2.2 การดำเนินการ โดยมีกองทุนวิจัยทะเลสาบสงขลาให้งบดำเนินการ ได้แก่ - วิจัยโครงการจำเป็นและสำคัญ (โดยหลักวิชาการ) - วิจัยร่วมนักวิชาการ/ชุมชน - วิจัยโดยชุมชน - วิจัยการจัดการ (พื้นที่) ในลุ่มน้ำทะเลสาบ (Action Research)
3. การมีส่วนร่วม	1. การสร้างความตระหนักของสาธารณชน (Public Awareness) : เอกสาร, สื่อ 2. การประชุมสัมมนาประจำปี (Anniversary Seminar) 3. การรณรงค์ (Campaign) : กิจกรรมพิเศษเฉพาะเรื่อง 4. การประสานเครือข่าย (Network) : นักเรียน, ประชาชน และสถาบัน 5. วิจัยและกองทุนสนับสนุนการวิจัย
4. ศูนย์ข้อมูล	1. ศูนย์ข้อมูล Songkhla Lake Basin ในหอสมุดคุณหญิงหลงฯ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2. เอกสารรวมเล่ม/รายงาน 3. Website 4. เอกสาร Remote Sensing & GIS (แยกบ่งชี้ให้ศูนย์ Remote Sensing & GIS ทำ) 5. ระบบประสานเครือข่ายองค์กรที่มีเอกสาร - NICA - กรมทรัพยากรชายฝั่ง - มหาวิทยาลัยและสถาบันทักษิณคดีศึกษา - กรมเจ้าท่า - สถาบันราชภัฏสงขลา - กรมอุทกวิทยา - สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 จ.สงขลา - องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

สำนักงานการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา หรือหน่วยจัดการความรู้ที่มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระข้างต้น ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รวบรวม คู่มือรักษาสถาบันวิจัย และบทความทั้งหมดที่มีอยู่ ตลอดจนทำการรวบรวม ค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อเป็นหน่วยในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่ อย่างเปิดเผยและแพร่หลาย อันเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

- ส่งเสริมและสนับสนุนการประมวลองค์ความรู้ที่มีอยู่ องค์ความรู้ที่ขาดหายไป ตลอดจน การประยุกต์องค์ความรู้และ/หรือผลงานวิจัยที่มีอยู่ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเจริญและเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของภูมิภาคแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- ประสานงานวิจัย เสริมสร้างเครือข่าย และจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการ และพัฒนา หน่วยให้มีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งทั้งนี้มหาวิทยาลัยฯ สามารถจัดการได้โดยระยะแรกดำเนินการภายใต้การดูแลของ มหาวิทยาลัยระยะหนึ่ง และค่อย ๆ ปลอมยให้ดำเนินการจัดการด้วยตัวองค์กรเอง ทั้งนี้เพื่อการจัดการ องค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างมีประสิทธิภาพ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	13
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	13
1.2 วัตถุประสงค์	14
1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	15
1.4 วิธีการดำเนินงาน	15
บทที่ 2 ผลการศึกษา.....	16
2.1 ข้อมูลจากการศึกษาที่มีมาก่อน	16
2.2 ข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาครั้งที่ 1 และ 2	32
2.3 ข้อเสนอแนะการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	42
2.3.1 การจัดองค์กร	42
2.3.2 องค์ประกอบและการบริหารขององค์กร	42
2.3.3 ระบบการจัดการ	43
2.3.4 การมีส่วนร่วม	46
2.3.5 ศูนย์ข้อมูล	46
2.3.6 การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	48
บทที่ 3 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	53
ทรัพยากรกายภาพ.....	53
ทรัพยากรชีวภาพ.....	65
คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์.....	81
คุณภาพชีวิต.....	85
การบริหารจัดการ.....	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ลุ่มน้ำหนึ่งของภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนชายฝั่งตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 9,807 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ทั้งสงขลา พัทลุง และบางส่วนของนครศรีธรรมราช โดยแบ่งพื้นที่ออก 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นพื้นดิน มีพื้นที่ 8,761 ตารางกิโลเมตร และพื้นน้ำ 1,046 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นส่วนของทะเลสาบ มีต้นน้ำอยู่ทางทิศตะวันตกของลุ่มน้ำ (เทือกเขาบรรทัด) มีสายลำคลองเล็กใหญ่ไหลลงสู่ทะเลสาบ แต่ละฤดูกาลทะเลสาบจึงมีสภาพน้ำที่แตกต่างกัน โดยมีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ตามระบบนิเวศ ส่วนที่เป็นทะเลสาบแบ่งออกเป็น 4 ตอนด้วยกัน ได้แก่ ส่วนบนสุดเป็นทะเลน้อย ถัดมาเป็นทะเลหลวง ทะเลสาบ และล่างสุดเป็นทะเลสาบสงขลา

พื้นที่ของลุ่มน้ำเริ่มตั้งแต่ป่าต้นน้ำ ลำคลอง ที่ราบ ปากแม่น้ำ ทะเลสาบ และพื้นที่ชายฝั่งทะเล ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเกื้อกูลต่อวิถีชีวิตของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยฐานทรัพยากรที่มีความหลากหลายนี้ และยังเป็นแหล่งที่เกิดความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอีกมากมายตราบจนถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่เริ่มมีการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมาจนถึงแผนพัฒนาภูมิภาคและนโยบายการพัฒนาเมืองหลักของสงขลาและหาดใหญ่ ทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากการพึ่งพาอาศัย “พออยู่พอกิน” เปลี่ยนมาใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจหรือเน้นการ “ทำรายได้” เป็นหลัก คนภายนอกหรือจังหวัดใกล้เคียงอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เมืองซึ่งอยู่ในเขตลุ่มน้ำเพื่อแสวงหางานทำจาก “ความเจริญ” มากขึ้นตามลำดับ จึงเกิดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องรองรับสิ่งดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่าง ๆ การจัดการน้ำจืด น้ำเค็ม น้ำเสีย สิ่งเหล่านี้ต้องใช้ต้นทุนจากธรรมชาติของลุ่มน้ำไปจนถึงขั้นวิกฤติก่อผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรง และกระทบต่อวิถีชีวิตคนอย่างลึกซึ้งทั้งระยะสั้นที่เห็นชัดเจนและระยะยาวที่ไม่คาดคิดมาก่อน ซึ่งต้องใช้ต้นทุนเงินและทุนทางสังคมเข้ามาแก้ไขเยียวยาอย่างมากมาย ข้อมูลสถานการณ์เหล่านี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ไม่เข้าใจ ไม่ตระหนักร่วม ของกลุ่มคนที่

เกี่ยวข้องทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและการจัดการหลายสาขา เช่น สาขาเคมี ประกอบด้วย ข้อมูลตัวชี้วัดคุณภาพน้ำ ปริมาณการสะสมสารพิษ ความสามารถในการรองรับของเสียบางประเภท เป็นต้น สาขาชีววิทยา ประกอบด้วย ชนิดและปริมาณของสัตว์หน้าดิน สัตว์น้ำ พืชน้ำ แพลงก์ตอน สาขานิเวศวิทยา ประกอบด้วย ทรัพยากรในระบบป่าต้นน้ำ ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ป่าชายเลนในทะเลสาบสงขลา เป็นต้น สาขาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ศึกษาและ/หรือคำนวณการเคลื่อนที่ การตกตะกอนและระดับความเค็มของน้ำในทะเลสาบสงขลา เป็นต้น สาขาธรณีวิทยา ประกอบด้วย โครงสร้าง/การเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นต้น สาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ลักษณะทางมนุษย์นิเวศ สภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรและการย้ายถิ่นในบางพื้นที่ของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การผสมผสานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น สหสาขาวิชา ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน/องค์กรที่ตั้งขึ้นมาโดยมีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานแต่ยังไม่มีการรวบรวมองค์ความรู้และจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการจัดการปัจจุบันทั้งจากภาคประชาชนและภาครัฐอำนาจภารกิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยในพื้นที่ที่ต้องรวบรวมและจัดการงานวิจัยดังกล่าวที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในฐานะสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาหลายงานวิจัย และมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง จึงเล็งเห็นความสำคัญในการรวบรวมองค์ความรู้ สังเคราะห์และจัดการงานวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดการพัฒนางานวิจัย ตลอดจนการหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ได้มีการดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน (Retrospective study)

1.2.2 เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ แผนการพัฒนาและการจัดการระบบวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต

1.2.3 เพื่อนำเสนอฐานข้อมูลนักวิจัยและเครือข่ายการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 รูปแบบขององค์กรในการจัดการงานวิจัย และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 1.3.2 แนวทางและข้อเสนอในอนาคตเกี่ยวกับประเด็นวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 1.3.3 แนวทางและข้อเสนอในการจัดการฐานข้อมูลวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 1.3.4 แนวทางและแผนการสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 1.3.5 แนวทางและแผนการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการจัดการเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 1.3.6 เครือข่ายนักวิจัยและผู้ใช้ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

1.4 วิธีการดำเนินงาน

1.4.1 รวบรวมและวิเคราะห์องค์ความรู้เพิ่มเติมจากงานวิจัยที่มีอยู่แล้ว โดยการทบทวนเอกสารงานวิจัยทั้งหมดจากแหล่งความรู้จากสถาบันอื่น ๆ ด้วย จัดทำกรอบเนื้อหาพร้อมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีประสบการณ์

1.4.2 จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องกับงานลุ่มน้ำทะเลสาบ 2 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วย

1.4.2.1 ผู้วิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง (โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ การวางแผน และสาธารณสุขศาสตร์ เป็นต้น)

1.4.2.2 กลุ่มผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย (Stakeholders) ของบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โดยเฉพาะคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายผู้เชื่อมประสานกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่)

1.4.3 ประชุมรวบรวมประเด็นข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบวิจัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและนำเสนอมหาวิทยาลัยต่อไป

บทที่ 2

ผลการศึกษา

2.1 ข้อมูลจากการศึกษาที่มีมาก่อน

งานวิจัยที่รวบรวมได้ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบ่งตามมิติสิ่งแวดล้อมเป็น 5 มิติ คือ ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิต และด้านการจัดการและโครงการ ซึ่งงานวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่รวบรวมได้มีทั้งสิ้น 644 ผลงาน เป็นการศึกษาในด้านกายภาพจำนวน 123 ผลงาน ด้านชีวภาพจำนวน 150 ผลงาน ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์จำนวน 88 ผลงาน ด้านคุณภาพชีวิตจำนวน 211 ผลงาน และด้านการจัดการและโครงการจำนวน 72 ผลงาน ดังนี้

2.1.1 ทรัพยากรกายภาพ

ทรัพยากรกายภาพมีสำคัญและมีบทบาทต่อมนุษย์ยิ่ง เช่น อากาศ น้ำ หินแร่ ความชื้นสะท้อน อากาศและคุณภาพอากาศ เสียง ความร้อน และดิน ทรัพยากรนี้เป็นพื้นฐานของระบบสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการแบ่งงานวิจัยที่รวบรวมได้ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบในมิติทางทรัพยากรกายภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลงานวิจัยด้านทรัพยากรกายภาพอันเป็นทรัพยากรพื้นฐานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับทรัพยากรกายภาพที่รวบรวมได้มี 123 ผลงาน ดังนี้ (ตารางที่ 1.1- 1.9) ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.1.1.1 ภูมิศาสตร์ งานวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศและชายฝั่ง ได้รวบรวมไว้มีทั้งสิ้น 15 งานวิจัย แบ่งเป็น

ก. ธรณีวิทยา มี 3 ผลงาน ได้แก่ ธรณีวิทยาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นเอกสารที่ได้รวบรวมจากผลการสำรวจธรณีวิทยาจากผลงานวิจัยทางธรณีวิทยาและแผนที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยา และแหล่งทรัพยากรแร่ในพื้นที่ รายงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานทางธรณีวิทยา บริเวณรอบทะเลสาบ และอีกหนึ่งงานวิจัยคือ A Hypothetical Idea on the Formation of Hat Yai Basin and The Songkhla Lagoon ซึ่งเป็นการศึกษาการเกิดแอ่งหาดใหญ่และแอ่งสงขลา(เอกสารเลขที่ 1101-1103)

ข. สารสนเทศภูมิศาสตร์ มี 5 ผลงาน เป็นการวิเคราะห์ภาพบริเวณทะเลสาบสงขลา

โดย Spaceborn Imaging Radar และงานอื่นๆเป็นงานด้านสารสนเทศทรัพยากรกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นข้อมูลและรายงานที่เป็นแผนงานเพื่อการพัฒนาจัดสร้างระบบข้อมูลโดยสารสนเทศภูมิศาสตร์ (เอกสารเลขที่ 1104-1108)

ค. ลักษณะชายฝั่ง มี 4 ผลงาน ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสันทรายในทางตะวันออกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลักษณะคลื่นและการเปลี่ยนแปลงทางชายฝั่งบริเวณสงขลา และการศึกษาถึงการกัดเซาะของชายฝั่งตลอดจนการควบคุมการกัดเซาะทั้งในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาโดยรวมและบริเวณท่าเรือน้ำลึก (เอกสารเลขที่ 1109-1112)

ง. ผลกระทบของสภาพทางภูมิศาสตร์ มี 3 ผลงาน เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับสภาวะทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณพื้นที่ระหว่างทะเลน้อยและทะเลสาบ ซึ่งเป็นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิรัฐและภูมินิเวศน์บริเวณพื้นที่รอบทะเลน้อย และศึกษาถึงสภาพการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตในชุมชนรอบทะเลน้อย (เอกสารเลขที่ 1113) และยังมีการศึกษาด้านภูมิศาสตร์กับการท่องเที่ยว (เอกสารเลขที่ 1114-1115) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยว และการวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์ที่มีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา (เอกสารเลขที่ 1116)

2.1.1.2 อุตุนิยมวิทยา งานวิจัยในด้านนี้ที่รวบรวมได้มี 2 งานวิจัย (เอกสารเลขที่ 1201-1202) ในเอกสารปี 2534 เป็นการวิเคราะห์ลักษณะฝนในเขตกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทำให้ทราบว่าปริมาณฝนรายปีกับจำนวนฝนตกกรายปี มีแนวโน้มลดลงและโอกาสการเกิดฝนตกหนักบริเวณกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่างมีโอกาสน้อยกว่าตอนบน และในปี 2543 ได้มีงานวิจัยที่วิเคราะห์เกี่ยวกับอุตุนิยมวิทยาโดยศึกษารูปแบบของสภาพอากาศและการกระจายของฝนในภาคใต้เพื่อใช้ในการวางแผนจัดระบบเตือนภัยในอนาคตต่อไป

2.1.1.3 ทรัพยากรน้ำ งานวิจัยที่รวบรวมได้มีทั้งสิ้น 77 งานวิจัย แบ่งเป็นงานด้านชลศาสตร์และสมุทรศาสตร์ 15 ผลงาน และด้านคุณภาพน้ำ 33 ผลงาน แบ่งได้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพน้ำผิวน้ำ คุณภาพน้ำบาดาล คุณภาพน้ำในทะเลสาบสงขลา ดังนี้

➤ ชลศาสตร์ และสมุทรศาสตร์

ก. ชลศาสตร์ งานวิจัยด้านนี้มี 7 ผลงาน งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการใช้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการศึกษาในด้านนี้ สำหรับลักษณะทางชลศาสตร์ทั่วไป ได้แก่ การศึกษาลักษณะทางชลศาสตร์ของคลองอู่ตะเภาในช่วงน้ำหลาก การประยุกต์ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ VIC-2L เพื่อหาปริมาณน้ำท่าในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทางฝั่งตะวันตก นอกจากนี้ยังมีการสำรวจถึงระดับน้ำโดยทั่วไปในทะเลสาบสงขลาตอนนอกอีกด้วย ส่วนด้านการศึกษาอุทกภัยจะเป็นการนำระบบสารสนเทศและแบบจำลองมาใช้นั่นเอง โดยมีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมในการจัดการอุทกภัยใน

จังหวัดสงขลา การศึกษาและสร้างรูปแบบจำลองทางกายภาพของกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาเพื่อศึกษาผลกระทบของน้ำท่วมขนาดใหญ่ การศึกษาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อการทำนายระดับน้ำในอำเภอหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง และยังมีการใช้ระบบเตือนภัยน้ำท่วมในพื้นที่สะเดา (เอกสารเลขที่ 1301-1307)

ข. สมุทรศาสตร์ งานวิจัยด้านนี้ที่รวบรวมได้มี 7 ผลงาน งานวิจัยด้านนี้ที่รวบรวมได้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงการรุกตัวของน้ำทะเลในทะเลสาบสงขลา โดยมีการศึกษาถึงความเค็มของน้ำในทะเลสาบปี 2521-2522 ปี2529 และ2534 และมียังการศึกษาถึงผลกระทบของการรุกตัวของน้ำเค็มในทะเลสาบสงขลา นอกจากนี้ยังได้นำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการหาการรุกตัวของน้ำเค็มในคลองอู่ตะเภา (เอกสารเลขที่ 1308-1314)

➤ คุณภาพน้ำ งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพน้ำที่รวบรวมได้มี 33 ผลงาน

ก. คุณภาพน้ำฝน มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาคุณภาพน้ำฝนในอำเภอหาดใหญ่ (เอกสารเลขที่1401)

ข. คุณภาพน้ำใต้ดิน มีงานวิจัย 2 ผลงาน ตามเอกสารเลขที่1402-1403 เป็นการศึกษาศักยภาพน้ำบาดาลในอำเภอหาดใหญ่ และการศึกษาคุณภาพน้ำบาดาลในอำเภอหาดใหญ่ และอีก 1 ผลงานเป็นการศึกษาคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินในกลุ่มน้ำรัตภูมิ (เอกสารเลขที่ 1404)

ค. คุณภาพน้ำผิวดิน มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพน้ำ 28 ผลงาน เป็นการศึกษาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตั้งแต่ปี 2520 จนถึงปี2542 ซึ่งเป็นการศึกษาคุณภาพน้ำโดยรวมทั้งทางเคมีและชีวภาพ โดยศึกษาทั้งในภาพรวมของทะเลสาบสงขลาทั้งตอนนอกและตอนใน และบางงานวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะจุด เช่น คุณภาพน้ำในลำคลองอู่ตะเภา คลองพะวง คลองระโนด ลำน้ำบริเวณเทศบาลเมืองพัทลุง ทะเลน้อย เป็นต้น นอกจากนี้บางงานวิจัยเป็นการศึกษาคุณภาพน้ำเฉพาะในทางชีวภาพ ได้แก่ คุณภาพน้ำทางแบคทีเรียบริเวณคูขุด การวิจัยมลภาวะแบคทีเรียในทะเลสาบสงขลาตอนนอก การสำรวจทางจุลชีววิทยาในน้ำใต้ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำรัตภูมิ (เอกสารเลขที่ 1405-1429,1431-1433)

ง. มลสารในน้ำ เป็นรายงานการศึกษาเกี่ยวกับมลสารต่างๆที่มีในน้ำที่เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำนั้นๆ มี 15 ผลงาน (เอกสารเลขที่ 1501 – 1515)

จ. อินทรีย์สาร เป็นการศึกษามลสารในน้ำที่เป็นอินทรีย์สารมี 3 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสารมลพิษอินทรีย์ในแหล่งน้ำ การหาปริมาณไนโตรเจนและฟอสเฟตเพื่อศึกษาภาวะมลภาวะของน้ำ(เอกสารเลขที่ 1501-1503)

ฉ. อนินทรีย์สาร เป็นการศึกษามลสารน้ำที่เป็นอนินทรีย์สารพบ 12 ผลงานซึ่งศึกษาเกี่ยวกับชนิดและปริมาณโลหะหนัก สารเคมีตกค้างจากการเกษตรต่างๆ ในทะเลสาบสงขลา ทะเลน้อย (เอกสารเลขที่ 1504-1515)

ข. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อจัดการคุณภาพน้ำ
งานวิจัยในด้านนี้ที่รวบรวมได้มี 7 ผลงาน ส่วนใหญ่เป็นการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การใช้ข้อมูลดาวเทียม การใช้แบบจำลองคณิตศาสตร์ เพื่อคาดการณ์คุณภาพน้ำและเพื่อการติดตามตรวจสอบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ นอกจากนี้ยังมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเพื่อจัดสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์(เอกสารเลขที่ 1601-1607)

ข. การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ มีงานเกี่ยวกับคุณภาพน้ำในด้านนี้มี 12 ผลงาน งานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี 2531-2544 พร้อมทั้งมีการเสนอแนวทางในการแก้ไข (เอกสารเลขที่ 1701-1712)

2.1.1.4 ทรัพยากรดิน

ก. คุณภาพดิน งานวิจัยด้านคุณภาพดินมี 10 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตะกอนดินเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การศึกษาในด้านขนาดอนุภาคและองค์ประกอบเชิงแร่ดินเหนียว การศึกษาในพฤติกรรมของโลหะปริมาณน้อยในดินตะกอนรวมถึงในน้ำระหว่างอนุภาคดินตะกอน ศึกษาอัตราการสะสมตัวของตะกอนดิน สภาพของตะกอนดินบริเวณแหล่งเลี้ยงปลา สาเหตุ ผลกระทบ และการลดผลกระทบของการตกตะกอนในทะเลสาบสงขลา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในด้านความสัมพันธ์ของตะกอนดินกับสัตว์หน้าดิน และมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของสารอินทรีย์ในน้ำระหว่างอนุภาคดินตะกอนด้วย (เอกสารเลขที่ 1801-1810)

ข. มลภาวะในดิน งานวิจัยที่รวบรวมได้ในด้านนี้มี 11 ผลงาน งานวิจัยเกี่ยวกับการปนเปื้อนในดินเป็นการศึกษาสารตกค้างในดิน ได้แก่ สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์กลุ่มออร์แกโนฟอสฟอรัส โลหะหนักในดินตะกอน และโลหะในแหล่งมลพิษแบบ point source และมีการศึกษาถึงกิจกรรมที่มีผลต่อคุณภาพดิน โดยรายงานการวิจัย 2 ฉบับได้ศึกษาถึงกิจกรรมการทำการกึ่งที่มีผลต่อคุณภาพดิน อีกหนึ่งงานวิจัยได้ศึกษาถึงผลกระทบของการสร้างอ่างเก็บน้ำที่มีผลต่อคุณภาพดินตลอดจนความอยู่รอดของพืชพรรณธรรมชาติในบริเวณพรวนเครื่อง โดยใช้แปลงทดลองเป็นแบบจำลองการศึกษา และมี 2 งานวิจัยที่ได้ศึกษาถึงสภาพดินและภาวะมลพิษในดินบริเวณการทำฟาร์มในกระชัง (เอกสารเลขที่ 1901-1911)

ค. ระบบสารสนเทศและแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อจัดการทรัพยากรดิน มี 4 รายงาน งานวิจัยทั้งหมดในด้านนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการตกตะกอนในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ เขื่อนคลองสะเดา คลองอู่ตะเภา ชองแคปากพะยูง ทะเลหลวงและทะเลสาบตอนกลาง โดยการใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อหาอัตราตกตะกอน และยังมีการศึกษาการตกตะกอนเพื่อสร้างโปรแกรมจำลองทางคอมพิวเตอร์ (เอกสารเลขที่ 110001-110004)

2.1.2 ทรัพยากรชีวภาพ

ทรัพยากรชีวภาพ หมายถึง สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันในธรรมชาติอย่างสอดคล้องสมดุลการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตในแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกันไป ทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ส่วนบนสุด คือ ทะเลน้อย เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำจืดส่วนบนสุดเป็นแหล่งรวมของพืชพรรณไม้ น้ำ และนกหายากที่สำคัญหลายชนิด ส่วนตอนกลางเรียกว่า ทะเลหลวง เป็นแหล่งรวมของพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำมากมาย มีบริเวณที่เรียกว่า คูชุด เป็นแหล่งนกน้ำที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง รวมถึงเกาะสี่ เกาะห้า ที่เป็นแหล่งเก็บรังนกนางแอ่นอีกด้วย ในส่วนสุดท้ายของทะเลสาบ คือ ทะเลสาบสงขลา จะมีส่วนที่เชื่อมต่อกับทะเลด้านอ่าวไทย มีลักษณะของน้ำเค็มไปจนถึงน้ำกร่อยที่ติดต่อกับส่วนของทะเลหลวง ทำให้มีพันธุ์สัตว์น้ำที่แตกต่างกันออกไปในบริเวณนี้ จึงเป็นแหล่งประกอบอาชีพทางการประมงที่สำคัญและยังเป็นแหล่งสัตว์น้ำ พืช และนกน้ำนับแสนตัว

จากการรวบรวมงานวิจัยด้านชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับทะเลสาบสงขลา พบว่ามีงานวิจัยและผลงานที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 150 ผลงาน (ตารางที่ 2.1- 2.9) ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.1.2.1 นิเวศวิทยา

ก. นิเวศวิทยาของทะเลสาบสงขลา มี 3 ผลงาน ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาโดยรอบทะเลสาบสงขลา อันได้แก่ คุณภาพของน้ำโดยทั่วไปในทะเลสาบสงขลา สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในทะเลสาบและโดยรอบทะเลสาบ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคุณภาพน้ำต่อสิ่งมีชีวิตในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2101-2103)

ข. ระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง มี 2 ผลงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาวะโดยทั่วไปของระบบนิเวศและทรัพยากรชายฝั่งทะเลสาบสงขลา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งของทะเลสาบสงขลา และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ ทั้งปัญหาในเรื่องของการชะล้างของดินและปัญหามลสารตกค้างในสิ่งแวดล้อมรอบทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2104 และ 2105)

ค. พลวัตของระบบนิเวศ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในทะเลสาบสงขลาตอนนอก ในด้านของปริมาณและการหมุนเวียนของมลสารในทะเลสาบสงขลาตอนนอก (เอกสารเลขที่ 2106)

ง. พื้นที่ชุ่มน้ำ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำลักษณะของพื้นที่ชุ่มน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยด้วย (เอกสารเลขที่ 2107)

จ. การประเมินความเสี่ยง มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมแก่ทะเลหลวง (เอกสารเลขที่ 2108)

ฉ. มลภาวะ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาประเมินเกี่ยวกับมลภาวะบริเวณหาดเก้าเล้งที่เกิดจากกิจกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบทะเลสาบสงขลาโดยศึกษาในด้านที่เกี่ยวกับคุณภาพน้ำและจำนวนของสิ่งมีชีวิตในน้ำ (เอกสารเลขที่ 2109)

ข. ชีวิตในทะเลสาบสงขลา มี 2 ผลงาน เป็นสารคดีที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของทะเลสาบสงขลา เรื่องราวของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับทะเลสาบสงขลา และทะเลสาบสงขลาและศักยภาพในการพัฒนา (เอกสารเลขที่ 2110 และ 2111)

2.1.2.2 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

ก. ทรัพยากรป่าไม้ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่ในบริเวณลุ่มน้ำทะเลน้อย โดยศึกษาถึงชนิด ความหนาแน่น และการกระจายตัวของพืชในพื้นที่ที่ทำการศึกษา (เอกสารเลขที่ 2201)

ข. ทรัพยากรสัตว์ป่า มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่าที่อยู่ในบริเวณลุ่มน้ำทะเลน้อย ศึกษาถึงชนิด จำนวน ความชุกชุม การกระจายตัว ถิ่นที่อยู่อาศัย และแหล่งหากินของสัตว์ป่า (เอกสารเลขที่ 2202) และยังมีการศึกษาสำรวจเกี่ยวกับนิเวศวิทยาของค้างคาว (ตามเอกสารเลขที่ 2213)

ค. ป่าชายเลน มี 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของพืชพรรณของป่าชายเลนในบริเวณทะเลสาบสงขลา ศึกษาถึงลักษณะของป่าชายเลน การแบ่งเขตการกระจายตัวของพรรณไม้ในป่าชายเลน และศึกษาถึงโครงสร้างของดินในบริเวณของป่าแต่ละชนิด (เอกสารเลขที่ 2203- 2205 และ 2208)

ง. พืชและการใช้ประโยชน์ มี 3 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงปริมาณธาตุอาหารที่สะสมในพืชบางชนิด การใช้ประโยชน์จากพืชทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงดิน การทำอาหารและอื่นๆ (เอกสารเลขที่ 2209-2211)

จ. โครงสร้าง ผลผลิตจากการร่วงหล่นของซากพืชและการผุสลายของใบไม้ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงปริมาณของธาตุอาหารที่เกิดจากการร่วงหล่นและการผุสลายของดอก ฝาดขาวในบริเวณทะเลสาบสงขลา ในแง่ของการธาตุอาหารที่ได้จากการผุสลาย ที่จะสามารถเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดินในบริเวณนั้นๆ (เอกสารเลขที่ 2206)

ฉ. สัณฐานวิทยาของร่องรอยของพรรณไม้ มี 2 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับสัณฐานวิทยาของร่องรอยของพรรณไม้และพรรณไม้น้ำบริเวณทะเลน้อยและคูขุด โดยใช้กล้องจุลทรรศน์ ดูถึงลักษณะรูปร่าง ลวดลาย ช่องเปิด ขั้ว ของร่องรอยของพรรณไม้ที่ทำการศึกษา (เอกสารเลขที่ 2207 และ 2212)

2.1.2.3 สัตว์หน้าดิน

ก. ชนิด ปริมาณ และความชุกชุมของสัตว์หน้าดิน มี 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ และความชุกชุมของสัตว์หน้าดินที่มีผลเนื่องมาจากคุณภาพน้ำ ศึกษา ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันของแต่ละสถานีศึกษาและฤดูกาลที่แตกต่างกัน (เอกสารเลขที่ 2301-2304 และ 2310-2311)

ข. สังคมของสัตว์หน้าดิน มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับสังคมของสัตว์หน้าดิน

บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก โดยศึกษาเปรียบเทียบกันในแต่ละสถานที่ที่มีปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน (เอกสารเลขที่ 2305)

ค. การแพร่กระจายของสัตว์หน้าดิน มี 3 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมและฤดูกาลที่มีผลต่อการแพร่กระจาย ความชุกชุมของสัตว์หน้าดิน และมวลชีวภาพของสัตว์หน้าดิน มีทั้งการศึกษาโดยรวมและการศึกษาเฉพาะสัตว์หน้าดินชนิดเด่น ในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2306-2307 และ 2312)

ง. การเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมของสัตว์หน้าดิน มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงวิธีการเก็บตัวอย่างที่เหมาะสม ที่สามารถใช้ประเมินความหลากหลายของประชาคมสัตว์หน้าดินได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม (เอกสารเลขที่ 2308 และ 2309)

2.1.2.4 แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

ก. แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงปริมาณของแพลงก์ตอน ทั้งแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ในทะเลสาบสงขลาตอนนอก และศึกษาถึงความชุกชุมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนทั้ง 2 ในสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกัน (เอกสารเลขที่ 2415 และ 2416)

ข. ชนิด ความชุกชุมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนพืช มี 9 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงชนิด ความชุกชุม การแพร่กระจาย และการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของแพลงก์ตอนพืชในทะเลสาบสงขลา ในบริเวณสถานที่ที่มีคุณลักษณะของน้ำที่ต่างกัน เพื่อดูปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนพืชในฤดูกาลต่างๆ (เอกสารเลขที่ 2401-2406, 2417- 2419)

ค. สังคมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนสัตว์ มี 4 ผลงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับชนิดของแพลงก์ตอนสัตว์ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนสัตว์ รวมถึงปริมาณและชนิดของแพลงก์ตอนสัตว์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลที่เปลี่ยนไป (เอกสารเลขที่ 2407-2408 และ 2420 -2421)

ง. ผลผลิตขั้นต้นและการเปลี่ยนแปลง มี 2 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับค่าผลผลิตเบื้องต้นของแพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และปัจจัยของสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าผลผลิตเบื้องต้นในแต่ละฤดูกาล (เอกสารเลขที่ 2409 และ 2410)

จ. การเพาะเลี้ยงแพลงก์ตอนพืช มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงชนิดของแพลงก์ตอนพืชที่พบในบริเวณทะเลสาบสงขลาที่สามารถนำมาเพาะเลี้ยงและแพร่พันธุ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ (เอกสารเลขที่ 2411 และ 2412)

ฉ. สิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก มี 5 ผลงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณทะเลสาบสงขลา เพื่อศึกษาถึง จำนวน ชนิด และปริมาณของสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเหล่านี้ และข้อมูลที่ได้จากการตรวจหาสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่ทำให้เกิดโรคก็นำไปใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำทางชีววิทยา (เอกสารเลขที่ 2413-2414, 2422-2424)

2.1.2.5 พืชน้ำ

ก. รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของพืชน้ำ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคนิคการสำรวจระยะไกล (โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม) ในการประเมินถึงการเปลี่ยนแปลงของพืชน้ำในเวลาที่เปลี่ยนไป (เอกสารเลขที่ 2501)

ข. สาหร่ายและหญ้าทะเล มี 4 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงชนิดของสาหร่ายและหญ้าทะเลที่สำรวจพบในบริเวณทะเลสาบสงขลา โดยศึกษาถึงปริมาณและการเปลี่ยนแปลงของสาหร่ายและหญ้าทะเลที่เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของน้ำทางเคมีและกายภาพ (เอกสารเลขที่ 2502-2503, 2513)

ค. การใช้ประโยชน์ของพืชน้ำ มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในโครงการการใช้ประโยชน์จากพืชน้ำ และประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการนี้ (เอกสารเลขที่ 2504 และ 2505)

ง. การเพาะเลี้ยงสาหร่าย มี 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแยกสาหร่ายให้เป็นชนิดเดียว และการทดลองเพาะเลี้ยงสาหร่ายในแปลงทดลองแบบต่างๆ (เอกสารเลขที่ 2506-2509)

จ. การวิเคราะห์คุณค่าอาหารของสาหร่าย มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าอาหารของสาหร่ายผสมนางกราชิลารีย์ พืชเซโอไร ที่เพาะเลี้ยงในสภาวะแวดล้อมที่ต่างกัน และดูว่าสารอาหารแต่ละชนิดของสาหร่ายผสมนางกราชิลารีย์ พืชเซโอไร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมใดบ้าง (เอกสารเลขที่ 2510)

ฉ. ผลกระทบของโรงบำบัดน้ำเสียต่อพืชน้ำ มี 1 ผลงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับโอกาสที่จะเกิดผลกระทบจากโครงการโรงบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครหาดใหญ่ต่อพืชน้ำในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำคลองขุด (เอกสารเลขที่ 2511)

2.1.2.6 สัตว์น้ำ

ก. พันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ (เอกสารเลขที่ 2601)

ข. ชนิดปริมาณ ความซุกซมและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำ มี 3 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงชนิดความซุกซมและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำในบริเวณต่างๆของทะเลสาบสงขลาที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล (เอกสารเลขที่ 2602-2604)

ค. อนุกรมเวลาของการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำ มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงของสัตว์น้ำ พยากรณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสัตว์น้ำและศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและชนิดของสัตว์น้ำที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย (เอกสารเลขที่ 2605 และ 2606)

ง. ปริมาณสัตว์น้ำ มี 3 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ในทะเลสาบสงขลา ทั้งในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก ทะเลหลวง และทะเลน้อย โดยศึกษาจากทั้งปริมาณของสัตว์น้ำที่มีการนำมาขึ้นที่ท่าเทียบเรือ และประเมินจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมดจากเครื่องมือ ทำการประมง 15 ชนิด จากผลการศึกษานั้นได้พบว่าสภาวะทางการประมงเกิดการถดถอย (เอกสารเลขที่ 2607-2609)

จ. ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ มี 1 ผลงาน ศึกษาถึงปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำแต่ละชนิดในทะเลสาบสงขลาโดยเฉลี่ย โดยคิดเป็นกิโลกรัมต่อไร่ (เอกสารเลขที่ 2610)

ฉ. ผลผลิตขั้นต้น มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณของผลผลิตขั้นต้นในทะเลสาบสงขลาเพื่อใช้ประเมินศักยภาพของการผลิตทรัพยากรสัตว์น้ำ (เอกสารเลขที่ 2611)

ช. ฤดูกาลวางไข่ของสัตว์น้ำ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงฤดูกาลวางไข่ของสัตว์น้ำบางชนิดในทะเลสาบสงขลา โดยศึกษาจากสัตว์น้ำที่มีการซื้อขายในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2612)

ซ. การเพาะเลี้ยงและประเมินผลการปล่อยสัตว์น้ำ มี 1 ผลงาน เป็นเอกสารการประชุมทางวิชาการที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยง และอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และรายงานเกี่ยวกับผลของโครงการปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2613)

ณ. พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาสำรวจถึงปริมาณพื้นที่และคุณภาพของพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งมีทั้งการสำรวจโดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียมและใช้การสำรวจโดยตรงในพื้นที่ (เอกสารเลขที่ 2614 และ 2615)

ญ. ชีววิทยาบางประการของเหาน้ำ มี 1 ผลงาน ศึกษาถึงการกระจายตัวของเหาน้ำที่มีความสัมพันธ์กับความเค็มของน้ำทะเลในบริเวณต่างๆ ของทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2616)

ฎ. อิทธิพลของความเค็มและ pH มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเค็ม และ pH ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของ *Apseudes sapensis* (เอกสารเลขที่ 2617)

ฏ. สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยร่วมกับพืชน้ำ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงชนิดของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยร่วมกับพืชน้ำในช่วงฤดูกาลต่างๆ (เอกสารเลขที่ 2618)

ฐ. สัตว์ทะเลลอยลอย มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงการปรากฏตัวของสัตว์ทะเลลอยลอยในช่วงฤดูกาลต่างๆ ในบริเวณชายฝั่งสงขลา (เอกสารเลขที่ 2619)

ท. ปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออกาโนคลอรีนตกค้างในสัตว์น้ำ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออกาโนคลอรีนที่มีการตกค้างในสัตว์น้ำกลุ่มต่างๆ บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก (เอกสารเลขที่ 2620)

ฅ. ปริมาณสารหนู และโลหะหนักในสาหร่าย มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงปริมาณสารหนู และโลหะหนักในสัตว์น้ำชนิดต่างๆ และในสาหร่ายผมนางในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2621)

2.1.2.7 นกน้ำและแมลง

ก. การศึกษานกน้ำและประชากรนกน้ำ มี 2 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับชนิดของนกน้ำในบริเวณทะเลน้อยและจุดที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันออกไป (เอกสารเลขที่ 2701 และ 2702)

ข. นิเวศวิทยาและพฤติกรรมการกินอาหารของนกน้ำ มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาและพฤติกรรมการกินอาหารของนกน้ำแต่ละชนิด ในสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมถึงลักษณะของการกินอาหารที่แตกต่างกันออกไปของนกแต่ละชนิด ในแต่ละช่วงเวลา และแหล่งอาหารที่แตกต่าง (เอกสารเลขที่ 2707 และ 2708)

ค. นิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำ มี 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะทางนิเวศวิทยาของที่อยู่อาศัยของนกน้ำ และหามาตรการที่เหมาะสมในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่เหล่านั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ประชากรนกน้ำ (เอกสารเลขที่ 2703 และ 2704)

ง. ชนิดของแมลงปอ มี 1 ผลงาน ศึกษาถึงชนิดของแมลงปอและแมลงปอเข็มในบริเวณคูซอด ซึ่งสัมพันธ์กับคุณภาพน้ำในทะเลสาบ (เอกสารเลขที่ 2705)

จ. วัฏจักรชีวิตและการใช้ทรัพยากรของตัวอ่อนของแมลงปอ มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับตัวอ่อนของแมลงปอและถิ่นที่อยู่อาศัยของตัวอ่อน (เอกสารเลขที่ 2706)

2.1.2.8 ทรัพยากรประมง

➤ ปลา

ก. การสำรวจพันธุ์ปลา มี 2 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ปลาที่พบในทะเลสาบสงขลา และการจำแนกพรรณปลาที่สำรวจพบตามหลักอนุกรมวิธาน (เอกสารเลขที่ 2801-2802)

ข. ชนิดและปริมาณปลา มี 12 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชนิด และปริมาณของปลาประเภทต่างๆ ในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2803-2814)

ค. การแพร่กระจายขนาดของปลา มี 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของขนาด ความยาว น้ำหนักของปลา และการแพร่กระจายของปลาขนาดต่างๆ ในบริเวณพื้นที่ศึกษา (เอกสารเลขที่ 2815 -2818)

ง. ชีววิทยาของปลา มี 5 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับชีววิทยาบางประการของปลาบางชนิด ในทะเลสาบสงขลา โดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปลาแต่ละเพศ ฤดูกาล และสถานที่ (เอกสาร เลขที่ 2819-2823)

จ. สภาวะแวดล้อมในแหล่งเลี้ยงปลา มี 3 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของแหล่งเลี้ยงปลาในกระชัง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงปลาในกระชังต่อสภาวะแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2824-2826)

ฉ. ฤดูกาลวางไข่ของปลา มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับฤดูกาลวางไข่ปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในของทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2827)

ช. ประวัติในปลา มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับประวัติบางชนิดในปลาทะเลและปลาน้ำจืดในทะเลสาบสงขลา และศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการติดเชื้อปรสิตในปลา (เอกสารเลขที่ 2828)

ซ. ปริมาณปรอทในปลา มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับปริมาณปรอทในปลาชนิดต่าง ๆ ในทะเลสาบสงขลา แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน (เอกสารเลขที่ 2829)

➤ หอย และปู

ก. การแพร่กระจายและมวลชีวภาพ มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแพร่กระจาย ความหนาแน่น และมวลชีวภาพของหอยที่ดำรงชีวิตอยู่ในดิน ในบริเวณคุชูด ที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อม (เอกสารเลขที่ 2830)

ข. ฤดูกาลเกิดของลูกหอยนางรม มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับฤดูกาลเกิดของลูกหอยนางรมบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอกในฤดูกาลต่างๆ (เอกสารเลขที่ 2831)

ค. ชนิดและการแพร่กระจายของปู มี 1 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับชนิด การแพร่กระจาย และชีววิทยาบางประการของปูน้ำจืดบริเวณลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา (เอกสารเลขที่ 2832)

➤ กุ้ง

ก. ชีววิทยาของกุ้ง มี 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติและชีววิทยาบางประการของกุ้งที่พบในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2833-2838)

ข. ชนิด ปริมาณ และการแพร่กระจายของกุ้ง มี 4 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ และการแพร่กระจายของกุ้งในทะเลสาบสงขลาในช่วงเวลาต่างๆ กัน (เอกสารเลขที่ 2839-2841)

ค. การเลี้ยงกุ้ง ผลตอบแทน และสภาวะแวดล้อมบริเวณแหล่งเพาะเลี้ยง มี 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งในรูปแบบต่างๆ รวมถึงผลตอบแทนที่ได้รับ และผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง (เอกสารเลขที่ 2842-2845)

ง. ปริมาณโลหะหนักในกุ้ง มี 1 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณโลหะหนักในอวัยวะส่วนต่างๆ และในเนื้อเยื่อของกุ้ง และศึกษาถึงปริมาณโลหะหนักในน้ำและตะกอนบริเวณแหล่งเลี้ยงกุ้งด้วย (เอกสารเลขที่ 2846)

2.1.2.9 ธาตุอาหารในทะเลสาบสงขลา

ก. การเปลี่ยนแปลงของธาตุอาหารและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มี 3 ผลงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปริมาณของธาตุอาหาร การเปลี่ยนแปลง และการผันแปรตามฤดูกาลของธาตุอาหารกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 2901-2903)

2.1.3 คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

กลุ่มทรัพยากรคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ หมายถึง กลุ่มทรัพยากรใดๆ ที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในแง่ของการดำรงชีวิตซึ่งมีความครอบคลุมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน การคมนาคมขนส่ง การใช้น้ำอุปโภคและบริโภค ระบบระบายน้ำและระบบบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะ เป็นต้น

การดำเนินงานหรือโครงการต่างๆในกลุ่มทรัพยากรคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีการศึกษาเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 - 2544 มีการศึกษาที่รวบรวมได้แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1.3.1 การเกษตร มีผลงานการศึกษา 21 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตการเกษตรในพื้นที่ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในเรื่องของการทำการเกษตรแบบผสมผสานเป็นเกษตรกรรมทางเลือก ดังเช่น วนเกษตร นาธรรมชาติ หรือเกษตรยกเว้นเพื่อหาแนวทางที่มีความเหมาะสมให้กับเกษตรกร พร้อมทั้งศึกษาทรัพยากรที่มีผลต่อการเกษตร และการประเมินความยั่งยืนของการทำการเกษตร (เอกสารเลขที่ 3101-3109 และ 3111-3122)

2.1.3.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน มีผลงานการศึกษา 18 ผลงาน แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. การวางแผนและการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีผลงานการศึกษา 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการกำหนดขอบเขต โดยทั่วไปมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาออกเป็น 3 เขตหลัก ได้แก่ เขตสงวนเขตอนุรักษ์ และเขตพัฒนา (เอกสารเลขที่ 3210-3211, 3215 และ 3218)

ข. การใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลดาวเทียม มีผลงานการศึกษา 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้ข้อมูล AIRSAR ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และข้อมูลดาวเทียมซึ่งรวมไปถึงข้อมูล GIS, satellite data, remote sensing เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 3202, 3205-3208 และ 3213)

ค. ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีผลงานการศึกษา 8 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณพื้นที่ต่างๆในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการทำนาข้าวเป็นการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (เอกสารเลขที่ 3201, 3203-3204, 3209, 3212, 3214 และ 3216-3217)

2.1.3.3 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค มีผลงานการศึกษา 4 ผลงาน เป็นการศึกษา

เกี่ยวกับปริมาณการใช้น้ำในทะเลสาบสงขลาทั้งทางด้านอุปโภคและบริโภค รวมถึงปัญหาที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา(เอกสารเลขที่ 3301-3305)

2.1.3.4 การประมง มีผลงานการศึกษา 4 ผลงาน ศึกษาเกี่ยวกับสถานะทางการประมงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา และการศึกษาผลการจับสัตว์น้ำด้านเครื่องมือประมงต่างๆ (เอกสารเลขที่ 3401-3425)

2.1.3.5 มลภาวะทางน้ำ มีผลงานการศึกษา 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ และน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ทั้งยังใช้ในการประเมินความสามารถในการรองรับของเสียของธรรมชาติ (เอกสารเลขที่ 3501-3506)

2.1.3.6 การจัดการมูลฝอย มีผลงานการศึกษา 11 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พร้อมกับการแนวทางในการจัดการ วิธีการจัดการมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 3601-3611)

2.1.3.7 การคมนาคม มีผลงานการศึกษา 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพการจราจรกับปริมาณโรงแรมใน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และโครงการปรับปรุงบริเวณถนนนครนอก-นครใน(เอกสารเลขที่ 3701-3702)

2.1.4 คุณภาพชีวิต

การศึกษาด้านคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งยังมีจำนวนน้อย โดยเปรียบเทียบ และพิจารณาถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการนำศาสตร์เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็น การออกแบบและพัฒนา ตลอดจนการวางแผนและบริหารจัดการยังพบว่า มีจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามผลส่วนหนึ่งจะเป็นส่วนประกอบในผลการศึกษาวิจัยขอหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นต้น

การศึกษาที่รวบรวมได้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 – 2546 มีทั้งหมด 210 ผลงาน ภาพรวมของการศึกษาจะประกอบไปด้วย การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสังคม ด้านความปลอดภัย ด้านสุขภาพของประชาชน/ชุมชน และด้านการศึกษา สามารถแบ่งเป็นด้านต่างๆดังนี้

2.1.4.1 การศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา มีผลงานการศึกษา 14 ผลงาน แบ่งออกเป็นด้านต่างๆดังนี้

ก. ประเพณีและวัฒนธรรม มีผลงานการศึกษา 10 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา เช่น การศึกษางานแหงหยวกกล้วย การเล่นหนังตะลุง นิทานชาวบ้าน และการเล่นของเด็กเป็นต้น จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชุมชนแบบเครือญาติ รักความยุติธรรม นิยมความมีอิสระ เคารพสิทธิเสรีภาพ ความสัมพันธ์ทางด้านศาสนสถาน และโบราณวัตถุสถาน ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ความสัมพันธ์ทางด้านอื่นๆ (เอกสารเลขที่ 4101-4103,4106-4107,4110 และ4114-4117)

ข. ความเชื่อและศาสนา มีผลงานการศึกษา 7 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแพร่กระจายของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ และไสยศาสตร์ โดยอาศัยการศึกษาจากวรรณกรรมท้องถิ่นและเอกสาร บันทึกต่างๆ (เอกสารเลขที่ 4104-4105,4108-4109 และ4111-4113)

2.1.4.2 การท่องเที่ยว มีผลงานการศึกษา 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยอาศัยหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่ออาชีพ เศรษฐกิจ และระบบนิเวศทางธรรมชาติ เช่น กำหนดให้มีเส้นทางการท่องเที่ยวกระจายออกจากหาดใหญ่และพัทลุง โดยการปรับปรุงเส้นทางเก่าและเปิดเส้นทางใหม่ มีการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะบริเวณและเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่หาดลำปำ ส่วนเกาะห้าและเกาะสี่ จะเน้นการอนุรักษ์ (เอกสารเลขที่ 4201-4204)

2.1.4.3 เศรษฐกิจ มีผลงานการศึกษา 23 ผลงาน แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. สภาวะทางเศรษฐกิจ มีผลงานการศึกษา 14 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหาความยากจนในชุมชน การประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้โดยเฉพาะการค้าทางเรือ การปลูกข้าวและการทำสวนยาง(เอกสารเลขที่4301-4302,4304,4307,4309-4313,4315-4317 และ4319-4320)

ข. ผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาต่อสภาวะทางเศรษฐกิจ มีผลงานการศึกษา 9 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศวิทยา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจสังคม และประชากรของผู้ตั้งถิ่นฐาน บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งทางบกและทางลพ (เอกสารเลขที่ 4303,4305-4306,4308,4314,4318 และ4321-4323)

2.1.4.4 ประวัติศาสตร์การเมืองและการปกครอง มีผลงานการศึกษา 7 ผลงาน แบ่งออกเป็นด้านต่างๆดังนี้

ก. ประวัติการพัฒนาชุมชน มีผลงานการศึกษา 5 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติการพัฒนาการของชุมชนรอบทะเลสาบขลา ทั้งทางด้านการค้ากับต่างประเทศ การจัดสรรที่ดิน และศาสนาที่มีผลต่อชุมชน (เอกสารเลขที่ 4401 และ 4404-4407)

ข. การเมืองการปกครอง มีผลงานการศึกษา 2 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ นโยบายการปกครองเมือง ปัญหาของนโยบายบางประการที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองในปัจจุบัน เช่น ผลกระทบจากการคุกคามของลัทธิจักรวรรดินิยม ลัทธิทุนนิยม ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 4402-4403)

2.1.4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทชาวบ้าน มีผลงานการศึกษา 27 ผลงาน เป็น การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทชาวบ้านในการจัดการการ จัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การอนุรักษ์และการฟื้นฟู รวมไปถึงความรู้ ทักษะและแนวปฏิบัติ การปรับตัวของประชาชนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของการเมือง การปกครอง เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 4501-4527)

2.1.4.6 สังคม มีผลงานการศึกษา 25 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะความ เปลี่ยนแปลงด้านทางด้านสังคม สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต โครงสร้างชุมชนเศรษฐกิจ คตินิยมและ ค่านิยมบางประการของชุมชน ความพึงพอใจต่อชุมชน กิจกรรมการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้ทราบได้ว่าเกณฑ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นหนึ่งๆ ย่อมเกิด พัฒนา และคลี่คลายอยู่บนพื้นฐานประวัติศาสตร์ เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 4601-4625)

2.1.4.7 สุขภาพของประชาชน/ชุมชน มีผลงานการศึกษา 66 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางสุขภาพของประชาชน ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อภาวะสุขภาพ การให้ คำแนะนำด้านสุขภาพ แนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาต่อภาวะสุขภาพ การดำเนินงานกิจกรรม สุขภาพในชุมชน ปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ การดูแลสุขภาพตนเองและผู้ที่ มีส่วนร่วมในชุมชน เช่น ฝึกสุขนิสัยการล้างมือและสวมรองเท้า นอกจากนี้ได้รวมถึงการดูแลสุขภาพ ชุมชนในระดับย่อย เช่น การประยุกต์ทฤษฎี แรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค ในพฤติกรรม ป้องกัน ภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 4701-4759, 4761-4767)

2.1.4.8 การศึกษา มีผลงานการศึกษา 37 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การคาดประมาณ จำนวนประชากรวัยเรียน การศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ หลักสูตรการศึกษาในรายวิชาต่างๆ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผลกระทบที่ส่งผลต่อ ภาวะด้านการศึกษาของประชาชน เยาวชนในชุมชน การวางแผนปฏิบัติการประจำปีของ ผู้บริหาร โรงเรียน กระบวนการใช้สื่อการสอน การศึกษาสภาพ และปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ของโรงเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงสาเหตุของความขัดแย้งและวิถีจัดการกับความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ความขัดแย้งในชุมชนต่อสถานศึกษา เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 4801-4837)

2.1.4.9 ความปลอดภัย มีผลงานการศึกษา 4 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ความปลอดภัยในการใช้ยานพาหนะ การดูแลความปลอดภัยด้านการจราจรและการใช้ถนน (เอกสารเลขที่ 4901-4904)

2.1.5 การบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการเป็นภาพรวมของการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลงาน 72 ผลงาน

2.1.5.1 รายงาน เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีผลงานการศึกษา 6 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการรวบรวมเอกสารวิจัยและงานวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (เอกสารเลขที่ 5101-5106)

2.1.5.2 การบริหารจัดการ และการพัฒนาโครงการ ต่าง ๆ มีผลงานการศึกษา 63 ผลงาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ แผนงานและโครงการต่างๆของ Emsong ทำให้เกิดแผนปฏิบัติการร่วมกันของ 3 จังหวัดที่มีพื้นที่คาบเกี่ยวกันให้มีการวางแผนร่วมกันให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมตามพ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ยังเสนอภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รวมทั้งนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์และการป้องกันทรัพยากรเหล่านี้ (เอกสารเลขที่ 5201-5239) ตลอดจนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่เป็นลักษณะของโครงการเพื่อการก่อสร้างและการอนุรักษ์ต่างๆ ตัวอย่างเช่น การประเมินผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนกันน้ำทะเลต่อสิ่งแวดล้อมและผลผลิตการประมงบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, แผนบูรณาการงบประมาณการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2542-2562, โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรประมง การเพาะเลี้ยงในทะเลสาบสงขลา เป็นต้น (เอกสารเลขที่ 5240-5263)

2.1.5.3 การจัดการสิ่งแวดล้อม มี 3 ผลงาน เป็นการศึกษาถึงภาพรวมของการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน (เอกสารเลขที่ 5301-5304)

2.2 ข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาครั้งที่ 1 และ 2

การดำเนินโครงการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในอนาคต 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 16 กันยายน 2546 และครั้งที่ 2 วันที่ 20 ตุลาคม 2546 ผลจากการประชุมสัมมนาสรุปได้ดังนี้

2.2.1 สรุปผลการประชุมสัมมนาครั้งที่ 1

2.2.1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นและภาพที่พึงประสงค์ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

● ปัญหาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

1) ป่าพรุถูกทำลาย	11) ขาดน้ำจืดทำนา/น้ำเสีย
2) ตะกอนทับถม	12) ดินเปรี้ยว/จืด/เสื่อม
3) น้ำเสีย	13) ปัญหานาข้าว/นาทิ้ง
4) ไม่มีกระจัด, สัตว์น้ำลด	14) ราคาข้าวตกต่ำ
5) ทะเลตื้น, ร่องน้ำตื้นเขิน	15) ผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง
6) ปิดปากกระวะ	16) ปัญหาชุมชน-เขตห้ามล่าสัตว์
7) ป่าต้นน้ำถูกทำลาย	17) ตะกอนทับถม
8) เขตอุทยานทับที่ชาวบ้าน	18) ปัญหาท่าเรือน้ำลึก
9) โครงการอ่างเก็บน้ำ	19) อวนรุนทำลายสัตว์น้ำ
10) ทะเลตื้นถึงพัง	20) เครื่องมือประมงหนาแน่น

● เป้าหมายและยุทธศาสตร์ : ภาพลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่พึงประสงค์เพื่อ

- 1) พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม โดยลดการทำลาย
- 2) เพิ่มปริมาณและคุณภาพฐานทรัพยากร
- 3) ระบบ/กระบวนการจัดการ : องค์กร, สภา โดยอาศัยระบบนิเวศเป็นตัวตั้ง
- 4) สร้างสังคมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม
- 5) สมดุลเศรษฐกิจ, เศรษฐศาสตร์ประชากร
- 6) สภาวะทางสุขภาพ

การจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถมององค์รวมโดยสรุปได้ดังนี้

2.2.1.2 การนำองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อตอบปัญหาพื้นที่
ประเด็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่

ก. ด้านกายภาพ ได้แก่

- โครงสร้าง, ร่องน้ำ
- การตื้นเขินและตะกอน
- การกัดเซาะชายฝั่ง
- GIS
- การจัดการน้ำท่วม

ข. ทรัพยากรป่าและสัตว์ป่า ได้แก่

- ป่าชุมชน
- ป่าต้นน้ำ ป่าพรุ
- ป่าชายเลน
- สัตว์ป่า

ค. ทรัพยากรสัตว์น้ำ

- การฟื้นฟู เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้ง
- การจัดการประมง

ง. ทรัพยากรน้ำและการจัดการ ได้แก่

- น้ำดื่ม
- แหล่งน้ำ
- ชลประทาน
- คุณภาพน้ำ

จ. ทรัพยากรพลังงาน ได้แก่

- ลม
- แสงแดด
- พลังงาน

ฉ. สังคม ได้แก่

- อาชีพ
- วัฒนธรรม
- กฎหมาย เช่น โรงงาน, ประมง, ป่าไม้ และการควบคุมมลพิษ
- การศึกษาท้องถิ่น
- การมีส่วนร่วมของประชาชน

ช. การเกษตร ได้แก่

- โซนข้าว, นาทุ่ง
- เกษตรผสมผสาน
- เกษตรยั่งยืน
- กระจูด ตาลโตนด
- เกษตรชีวภาพ
- วัชพืช

ซ. ความหลากหลายทางชีวภาพ

ณ. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ญ. การคมนาคม ระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฎ. การบริหารจัดการ ได้แก่

- การใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ทำกิน
- มลฝอย
- การจัดการองค์กร สถาบัน คณะกรรมการ และกองทุน
- ผังเมือง
- การประเมินและติดตามผล

2.2.1.3 ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของกรอบแนวทาง โดย

■ อ.วิสัย กาญจนสุวรรณ

- 1) การพัฒนาควรรยี่ดระบบนิเวศเป็นแกนหลัก
- 2) เศรษฐกิจพอเพียง : ความสุข/อายุยืน

ในส่วนของประเด็นย่อย ๆ โดย

■ คุณเกษม ยอดแก้ว

- 1) พื้นที่พรวนเครื่อง โดยพื้นที่ป่าพรุ (ไม่ยืนต้น/เศรษฐกิจ)โดยด่วนเพื่อแก้ปัญหาดินเป็นกรด, การเลี้ยงวัว-ควาย, ศูนย์กระจูด การข้อมสืลีย้อมกระจูดมีโลหะหนัก เช่น ตะกั่ว โครเมียม, ตะกอน/เก็บน้ำ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดระบบโดยองค์กรประชาชน

- อ.เสาวภา อังศุภาณิช

- 1) การติดตามการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยพิจารณา 3 วง (ทรัพยากร, สังคม และเศรษฐกิจ)

- 2) เรื่องสำคัญเช่น ทรัพยากรทางน้ำ, สารปนเปื้อน : ยาฆ่าแมลง, โลหะหนัก, กระแสน้ำ, การแลกเปลี่ยนมวลน้ำ, ตะกอน, ปากน้ำทุกปาก และน้ำเสียจากบ่อบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครหาดใหญ่

- 3) ควรจัดเรื่องวิชาการ “ทะเลสาบสงขลา” ระหว่างประชาชน และนักวิชาการประจำปี

- คุณเจริญ เปียคล้าย

- 1) การวิจัยควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมและ/หรือทำวิจัยโดยชุมชน

- 2) ปัญหามูลฝอย

- คุณชาญชัย สันสาคร

- 1) การเปิดช่องน้ำให้ตัวอ่อนสัตว์น้ำเข้าทะเลสาบ

- 2) พื้นที่ปลูกขุดร่องน้ำ(ตะกอนขณะขุด)

- อ.อาแว มะแส

- 1) ทรัพยากรประมงกับชีวิตของคน, ชุมชน

- 2) งานวิจัยควรมีความต่อเนื่อง

- 3) งานวิจัยควรกระทำร่วมกับชุมชนและทั่วถึงทุกชุมชนที่เกี่ยวข้อง (ชาวบ้านต้องให้ความร่วมมือ)

- นักศึกษาคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

- 1) ป่าสาครในพื้นที่จ.พัทลุง โดยศึกษา/จัดการ

- 2) บทบาทผู้หญิงในการจัดการ/อนุรักษ์

- นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์

- 1) ศึกษาเรื่องลมในทะเลสาบ

- 2) ผลกระทบต่อทรายบนสันทราย การปิดปากน้ำ

- คุณสมบุญ จิตสาระอาภรณ์

- 1) งานวิจัยควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม

- 2) บทบาทของพลังเยาวชน

- 3) ป่าพรุและไม้เศรษฐกิจ 36 ชนิด (เช่น เกียะ, สะเดียว, เจ็ดหมื่น, หว่านิน, ไม้แรด เป็นต้น)

- คุณประสาร เปรมปรีดิ์

- 1) ป่าพรุควนเค็ง

- การควบคุมไฟป่าในพื้นที่พรุควนเค็ง

- น้ำในพรุ/ปริมาณน้ำในแต่ละเดือนเพียงพอต่อการทำนาหรือไม่ และจะแก้ปัญหา

อย่างไร, การรั่วไหลของน้ำจากป่าพรุ, คุณภาพของน้ำ

- กระจัด/ชนิดหรือพันธุ์/การปลูก ขยายพันธุ์/การย้อมสี
- ปลาตุลาลำพัน, กุ้งในพรุทำได้หรือไม่
- ป่าสงวน เขตป่าสงวน เขตป่าพรุ (ไม่เหมือนกัน) เขตป่าสงวนสอดคล้องกับ

ข้อเท็จจริงสร้างปัญหา ต้องแก้ไข

■ คุณณฤทธิ์ ดวงสุวรรณ

- 1) งานวิจัยควรเป็นงานวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิชาการและชุมชน
- 2) งานวิจัยควรเป็นงานวิจัยเฉพาะเรื่องเช่น เรื่องปลากระพงตาย ควรได้มีการนำมา

สังเคราะห์ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและชุมชน

2.2.2 สรุปผลการประชุมสัมมนาครั้งที่ 2

2.2.2.1 สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม

➤ กลุ่มกายภาพ

ก. ข้อเสนอแนะการจัดการงานวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้

1) กายภาพควรแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ Atmosphere, Lithosphere, Hydrosphere และ Biosphere

2) มอ.ควรจัดตั้งคณะกรรมการทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นมา โดยประกอบด้วยผู้รู้หลายฝ่าย เพื่อ Critical Review งาน, จัดทำ Management model, วิเคราะห์และค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่แท้จริงจาก 599 งาน ว่ามีข้อมูลจริง ๆ อะไรบ้าง, พิจารณางานวิจัยอื่น ๆ ที่จะมีต่อไป รวมถึงการอนุมัติงานวิจัยเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อน, ทำงานวิจัยแบบเป็น Package เพื่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในงานได้

3) งานวิจัยที่รวบรวมมาแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ

- งานวิจัยประเภท Pure Science
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในส่วนของงานวิจัยประเภทนี้ควรให้

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นทีมงาน ซึ่งช่วยในการนำไปเผยแพร่ต่อชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภายนอกควรเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางงานวิจัยด้วย

ข. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- 1) หัวข้องานวิจัยที่น่าสนใจ คือ “การถมที่ในแหล่งน้ำและปัญหาที่เกิดขึ้น”
- 2) ผู้วิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ลดน้อยลง ควรทำการวิเคราะห์หาแนวทางสนับสนุน

ให้มีคณะทำงานและผู้วิจัยเพิ่มขึ้น

➤ กลุ่มนิเวศวิทยา

ก. ข้อเสนอแนะการจัดการงานวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้

นิเวศวิทยาควรแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ นิเวศวิทยาทางน้ำ, นิเวศวิทยาทางบก และนิเวศวิทยาป่าชายเลน ซึ่งนิเวศวิทยาแต่ละส่วนควรประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ดังนี้

1) นิเวศวิทยาทางน้ำ แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ โดย

- กายภาพ ได้แก่ คุณภาพน้ำ, มลภาวะทางน้ำ, ชลศาสตร์และสมุทรศาสตร์ และตะกอนดิน

- ชีวภาพ ได้แก่ จุลินทรีย์และสาหร่าย, แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์, พืชน้ำ, สัตว์หน้าดิน, ปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ

2) นิเวศวิทยาทางบก แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ โดย

- กายภาพ ได้แก่ คุณภาพดิน, มลภาวะในดิน และธรณีวิทยา

- ชีวภาพ ได้แก่ จุลินทรีย์, ป่าไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งสัตว์ป่าแบ่งเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง และสัตว์มีกระดูกสันหลัง

3) นิเวศวิทยาป่าชายเลน แบ่งเป็น ทางชีวภาพ และกายภาพ

➤ กลุ่มการจัดการ, คุณค่าการใช้ประโยชน์ และคุณภาพชีวิต

ก. การจัดการ มองเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การรวบรวมเอกสารและงานวิจัย การจัดการสิ่งแวดล้อม และแผนงาน/โครงการ

ข. การใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) การเกษตร ประกอบด้วย

- ทรัพยากรป่าไม้(คุณค่าป่าไม้) ได้แก่ ป่าต้นน้ำ, ป่ากลางน้ำ, ป่าพรุและป่าชายเลน เช่น การฟื้นฟูป่าพรุโดยใช้พันธุ์ไม้ในอดีต

- ธนาคารน้ำ ได้แก่ เหมือง และชลประทาน

- ศึกษาถึงผลกระทบจากการจัดการป่าไม้การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ เช่น การสร้างเขื่อนในเขตพื้นที่ป่า

2) การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมเป็นพื้นที่การเกษตร เช่นการปลูกข้าวเป็นการทำนาถั่ว

- พื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ (ผลกระทบจากการประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำในทะเลสาบตอนบน คือ ทะเลน้อย)

- ผลกระทบจากการประกาศเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

- การขยายตัวของชุมชน ได้แก่ เขตนอกเมืองและเขตเมือง (ผลกระทบคือ น้ำท่วม การถมที่ และที่อยู่อาศัย)

- การทำนาุ้งซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- การประปา ได้แก่ แหล่งน้ำในชุมชน และแหล่งน้ำใต้ดิน

3) การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ได้แก่

- การจัดการน้ำโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน
- บทบาทขององค์กรทรัพยากรน้ำในส่วนของการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ NGOs

ประชาชน และรัฐบาล

4) การประมง ได้แก่

- รูปแบบประมงที่เหมาะสมสำหรับทะเลน้อย
- การประมงอย่างยั่งยืนในทะเลน้อย
- บ่ออนุบาลกุ้งกุลาดำ และปล่อยสู่แหล่งน้ำ (ผลกระทบต่อระบบนิเวศ)
- กระบวนการตัดสินใจทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ผักตบชวา กุ้งขาว และหอยเชอรี่
- ผลกระทบจากการส่งเสริมการทำประมง เช่น การส่งเสริมการเลี้ยงปลา

ในกระชังหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการประมงเกาะยอในเรื่อง เขตท้องที่เยว เขตจับปลา(ประมง) และการเลี้ยงปลาในกระชัง

- การใช้เครื่องมือในการทำประมงที่เหมาะสมกับพื้นที่
- ผลกระทบจากการนำ “เอเลี่ยนสปีชีส์” มาใช้เป็นสัตว์เศรษฐกิจในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น การเลี้ยงกุ้งขาวแทนที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ทำอยู่เดิม
- ความเป็นไปได้ของการแบ่งเขตสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ

5) การคมนาคม ได้แก่

- แนวทางเลือกเพื่อการคมนาคมในด้านอื่นๆ เช่น การเพิ่มการสัญจรทางน้ำเพื่อการเดินทางแบบทางเลือก (รถเรือ : ระโนด-ทะเลน้อย)

- การฟื้นฟูเส้นทางรถไฟสายสงขลา-หาดใหญ่
- ผลกระทบระบบคมนาคม/ถนน ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น

การทำถนนรอบทะเลสาบ ถนนทางด่วนภาคใต้ที่กำลังจะก่อสร้าง ในด้านของผลกระทบต่อป่า เศรษฐกิจ ชุมชน

- ผลกระทบจากการทำทางด่วน เขตชายแดน
- การสร้างถนนในเขตลุ่มน้ำ

6) มาตรการทางด้านกฎหมาย เช่น ประโยชน์จากการมีเขื่อน ได้แก่

- การจัดการน้ำ
- การประเมินโครงการ และติดตาม

- การใช้ประโยชน์ต่าง ๆ (ที่อาศัยมาตรการทางกฎหมาย)

- ความปลอดภัยในการเดินทาง

7) การจัดการมูลฝอย ได้แก่

- การสร้างนิสัย ปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในชุมชน เช่น ลดขยะหรือไม่สร้างถังเพิ่ม

- ศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจขยะ และความเป็นไปได้ที่จะนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การแปรรูปขยะ

- การจัดการขยะและการส่งต่อในลักษณะขององค์กรร่วม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น

- การศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบการจัดการมูลฝอยและการลดขยะอย่างยั่งยืนในลักษณะของการวิจัยและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น การแยกขยะตั้งแต่ตำบล และจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชน

- การจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่เหมาะสมกับพื้นที่แบบองค์รวม การจัดการมูลฝอยรอบ ๆ ทะเลสาบ ได้แก่ ขยะติดเชื้อ และขยะสารเคมี

8) มลภาวะทางน้ำ ได้แก่

- การจัดการสีย้อมกระจุก (โลหะหนัก) โดยพิจารณา

- ผลกระทบจากสีต่อฤดูกาล

- ผลกระทบของการสะสมโลหะหนัก

- การจัดการสีย้อมกระจุก

2.2.2.2 ข้อเสนอแนะจากการประชุม

ในส่วนของการดำเนินงานวิจัย

■ คุณสิทธิศักดิ์ ตันมงคล

- 1) การศึกษาวิจัยใด ๆ ต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และชี้แนะว่ามนุษย์จะต้องทำอะไรจึงจะไปจัดการตอบปัญหา และจะต้องอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมอย่างไร

- 2) การทำวิจัยควรพิจารณาถึงศักยภาพและนโยบายของแต่ละพื้นที่ว่าสามารถบอกได้หรือไม่ว่าควรจะทำอะไร ซึ่งเป็นการย่นย่อโจทย์วิจัย และประเด็นที่จะทำวิจัย

- 3) มอ. จะจัดการอย่างไรกับงานวิจัยที่มีอยู่ และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์

- 4) ใช้พื้นที่ชุมชนรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นห้องเรียน ในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับชุมชน โดยวัดผลการศึกษาที่ทำกับชุมชน ซึ่งนักศึกษาและมหาวิทยาลัยก็จะได้ความรู้นี้มาใช้ด้วย

■ อ.แสงอรุณ อิศระมาลัย

- 1) มองพื้นที่ชุมชนรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ศึกษาในการศึกษาวิจัยของ มอ.
- 2) หาแนวร่วม เช่น อบต.

■ คุณพิกุล บุรีภักดี

1) มีองค์กรกว่า 30 องค์กรที่ประกอบด้วยคนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและองค์กรเหล่านี้ก็ต้องการเป็นองค์กรอิสระ ดังนั้น มอ. น่าจะเน้นเรื่องการพัฒนาจัดการองค์ความรู้มากกว่าที่จะเน้นการลงไปทำงานวิจัย เพราะในส่วนนี้นักวิจัย/คนที่จะทำวิจัยสามารถหาได้และมีอยู่แล้ว

- 2) เสนอการศึกษาผลกระทบที่มีต่อท่าเรือน้ำลึก และท่าเรือปากกระวะ

■ อ.สมบุญ

พรพิเนตพงศ์

- 1) การจัดการงานวิจัยควรเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วจึงจัดการตอบปัญหา

■ อ.อารี

รังสิโยกฤษฎ์

1) มิติของคนมีการวิจัยน้อย ส่วนใหญ่ลงนิเวศและวิทยาศาสตร์มากกว่า งานวิจัยจึงควรเพิ่มเติมการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม (แบบ PAR) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชาวบ้าน

2) บูรณาการความรู้โดยการคิดผสมผสานตั้งแต่โจทย์วิจัยว่าจะจัดการรวบรวมองค์ความรู้ใดบ้างเข้ามา

■ อุตสาหกรรรมจังหวัด

- 1) งานวิจัยควรจะทำวิจัยในส่วนของผลกระทบต่อสุขภาพ และการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ

■ ชลประทาน

- 1) ประเด็นปัญหาความหลากหลายทางชีวภาพจะมีกระบวนการจัดการและวิธีการอย่างไร
- 2) ประเด็นการศึกษาถึงการนำทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นส่วนหนึ่งทางเศรษฐกิจมีการศึกษาน้อยมาก

■ คุณพูนทรัพย์

ศรีชู

1) ในการลงพื้นที่แต่ละโซนของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควรมีการติดต่อผ่านคณะกรรมการโซนลุ่มน้ำด้วย เพราะได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโซนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไว้ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจ การรับรู้/เรียนรู้ร่วมกัน

■ อ.เสาวภา

อังศุภานิช

- 1) ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดนี้สามารถก่อให้เกิดโจทย์วิจัย และกิจกรรมใดได้บ้าง
- 2) ควรจัดการประชุมร่วมกันปีละครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมวิชาการ โดยให้คนในชุมชนหรือตัวแทนหลายจังหวัดมาร่วมพูดคุย ปรีอประชุมร่วมกันเพื่อดูว่าสิ่งที่มีอยู่นี้ดีหรือไม่ สามารถตอบคำถามที่ต้องการได้หรือไม่ และจะต้องทำอะไรอีกหรือไม่ ซึ่งทั้งนี้ต้องจัดทำเอกสารประกอบให้ชาวบ้านได้เข้าใจด้วย

➤ การจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่มีอยู่

■ คุณสิทธิศักดิ์ ตันมงคล

1) การจัดตั้งองค์กรควรจัดตั้งให้เป็นอิสระ โดยระยะแรกมหาวิทยาลัยอาจต้องดูแลไประยะหนึ่งจากนั้นก็ปล่อยให้จัดการและเติบโตเอง

2) องค์กร/สถาบันที่จัดตั้งควรมีปฏิสัมพันธ์กับคน เช่น อาจจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เด็ก/เยาวชน หรือคนทั่วไปสามารถเข้ามาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ซึ่งในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สามารถทำได้โดยให้ออกาส สนับสนุน ระดมทุน ต่อยอดให้ชุมชน/ชาวบ้านที่มีการจัดทำพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ ของตนหรือของชุมชนอยู่แล้วเข้ามาร่วมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายเพื่อเป็นโครงการ/กิจกรรมหนึ่งขององค์กร

■ คุณพิบูล บุรีภักดี

1) ควรจะมีองค์กรและผู้รับผิดชอบหลัก ๆ ในการจัดการองค์ความรู้นี้เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้ามาใช้ประโยชน์และค้นคว้าได้

2) การจัดตั้งองค์กร มอ. ควรดึงเอาเงินในส่วนของเปอร์เซ็นต์บริการงานวิจัยมาเป็นงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดตั้งองค์กร

■ คุณเจริญ เปี้ยคล้าย

1) สถาบันการศึกษา 3 สถาบัน ได้แก่ มอ. ม.ทักษิณ และสถาบันราชภัฏสงขลา ควรร่วมมือกันและหาแนวร่วมพันธมิตรในส่วนของประชาชนร่วมด้วย

2) หน่วยงานวิชาการควรมีคำจำกัดความ และขอบข่ายของงานให้ชัดเจนว่าบริบทอยู่ตรงจุดไหน เพียงใด เพราะประชาชนไม่รู้/ไม่ทราบ การตีความต้องชัดเจนตรงกันว่า จะจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบบบูรณาการอย่างไร

■ คุณพูนทรัพย์ ศรีชู

1) ควรจัดตั้งเป็นองค์กรที่ชัดเจน เป็นเอกลักษณ์ มีทีมงานและรับผิดชอบงานที่ชัดเจน เพื่อประชาชนจะได้รู้จักและติดต่อประสานงานได้ง่าย เพื่อความไม่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ

■ ชลประทาน

1) ควรจัดตั้งสถาบันขึ้น และควรหาพันธมิตรร่วมด้วย เพราะเรื่องทะเลสาบมีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และศึกษามาก

2.3 ข้อเสนอแนะการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การจัดการความรู้อย่างครบวงจรนำไปสู่การใช้งานอย่างได้ผล มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่คนส่วนใหญ่คิดว่า คือผู้เชี่ยวชาญในการจัดการความรู้ แต่ความเป็นจริงสิ่งที่มหาวิทยาลัยทำอยู่เกือบทั้งหมด คือ การถ่ายทอดความรู้ และการสร้างความรู้ซึ่งมีไม่มากนัก ส่วนการเชื่อมโยงความรู้กับความเป็นจริงของสังคมไทยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผลนั้นน้อยมาก

ดังนั้น การจัดการความรู้จึงต้องการหน่วยจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ มีระบบงานที่เป็นอิสระ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน แต่อาจเป็นหน่วยงานของรัฐใช้งบประมาณของรัฐ แต่มีระบบงานที่ทำให้สามารถจัดการให้มีการสร้างความรู้และร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งแยกเป็น 6 ประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

2.3.1 การจัดองค์กร

การจัดองค์กรในการจัดการความรู้ คือการสร้างความรู้ ร่วมเรียนรู้ สังเคราะห์ความรู้ให้เหมาะสมกับการใช้งาน นำความรู้ไปใช้ปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการดังกล่าวจึงควรมีการสร้างนักสร้างความรู้ (นักวิจัย) สร้างนักจัดการความรู้ การฝึกอบรม และการสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นการจัดองค์กรจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาถึง ซึ่งองค์กรจัดการความรู้ที่ดีจำเป็นต้องมีการพิจารณา ศึกษาจากตัวอย่างหรือต้นแบบจากองค์กรที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก ซึ่งต้นแบบขององค์กรที่คณะทำงานนำมาพิจารณา และศึกษาเป็นต้นแบบหลัก คือ Smithsonian Institution, Asian Institute of Technology และ International Foundation for Science ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระ ที่มีรูปแบบของการจัดการองค์กรที่มีการทำงานร่วมกันของทั้งภาครัฐและที่ไม่ใช่รัฐ

2.3.2 องค์กรประกอบและการบริหารขององค์กร

การจัดองค์กรประกอบและการบริหารขององค์กรที่คัดเลือกมาศึกษาทั้ง 3 องค์กร ได้แบ่งการบริหารเป็น 2 ระดับ คือ

2.3.2.1 ระดับคณะกรรมการบริหารขององค์กร เช่น

- Board of Regent, Smithsonian National Board, Smithsonian Council ของสถาบัน Smithsonian

- Board of Trustees ของ AIT

- คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากนานาชาติของ IFS

2.3.2.2 ระดับผู้บริหารจัดการองค์กร เช่น

- Smithsonian Management ประกอบด้วยผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถาน, ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย และผู้อำนวยการโปรแกรมและการบริการต่าง ๆ

- สถาบัน AIT ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณบดี ผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ

- IFS Secretariat ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จัดสรรทุน โปรแกรมต่าง ๆ ของ IFS

โดยทั้ง 3 องค์การตัวอย่างมีการจัดองค์ประกอบและการบริหารขององค์กรดังรายละเอียดตารางที่ 4

ตารางที่ 4 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์กร

องค์กร	องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารองค์กร
1. Smithsonian Institution	1. Board of Regent : คณะกรรมการร่วมบริหารจัดการสถาบัน ซึ่งมีคณะกรรมการช่วยให้คำปรึกษา 3 ชุด 1.1 Smithsonian National Board : คณะกรรมการ Smithsonian แห่งชาติ 1.2 Smithsonian Council : สภา Smithsonian 1.3 Advisory Board : คณะผู้แนะนำ หรือที่ปรึกษา 2. Smithsonian Management : คณะผู้บริหารจัดการสถาบัน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม 2.1 Museum Directors : ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ จำนวน 16 แห่ง 2.2 Research Center Directors : ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย จำนวน 10 แห่ง 2.3 Programs and Services Directors : ผู้อำนวยการโปรแกรมและการบริการ จำนวน 18 โครงการ 3. Volunteer : มีเครือข่ายอาสาสมัครของสถาบันทั่วประเทศ
2. Asian Institute of Technology (AIT)	1. Board of Trustees : คณะกรรมการจัดการโรงเรียน ประกอบด้วย 1.1 Chairman Emeritus : ประธานศาสตราจารย์เกียรติคุณ 1.2 Chairman : ประธาน 1.3 Vice Chairman : รองประธาน 1.4 Members : สมาชิก 2. Administration : ผู้บริหาร 2.1 President : ประธานโรงเรียน 2.2 Provost : อาจารย์ใหญ่ 2.3 Registrar : นายทะเบียน 2.4 Institute Secretary : เลขานุการสถาบัน 2.5 Chief Financial : หัวหน้าฝ่ายการเงิน 2.6 Treasurer : เภรบัญชี 2.7 Director of Physical Plant : ผู้อำนวยการฝ่ายทั่วไป 2.8 Dean of Student and Community Affairs : คณบดีนักศึกษาและธุรการ
3. International Foundation for Science (IFS)	1. คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากนานาชาติ 2. IFS Secretariat : กองเลขาธิการ โดยมีเจ้าหน้าที่ (Secretariat Staff) ซึ่งประกอบด้วย 2.1 Director's Office : ผู้อำนวยการออฟฟิศ 2.2 Scientific Programme Staff : เจ้าหน้าที่โปรแกรมวิทยาศาสตร์ 2.3 Non Scientific Programme Staff : ผู้ไม่ใช่เจ้าหน้าที่โปรแกรมวิทยาศาสตร์

2.3.3 ระบบการจัดการ

ระบบการจัดการองค์กรที่นำมาศึกษาทั้ง 3 องค์กร ได้แบ่งระบบการจัดการเป็น 2 ระดับ คือ

2.3.3.1 ส่วนของสำนักงาน โดย

- สถาบัน Smithsonian ประกอบด้วยส่วนของสำนักงานซึ่งได้แก่ พิพิธภัณฑ์ จำนวน 16 แห่ง ศูนย์การวิจัย จำนวน 10 แห่ง และศูนย์การศึกษาและพัฒนาชุมชน และส่วนของงบประมาณ โดยได้รับเงินอุดหนุน/สนับสนุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน

- สถาบัน AIT ประกอบด้วยส่วนของสำนักงานซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มี 2 ส่วน สำคัญ ได้แก่ ส่วนการศึกษาวิจัย และส่วนวิชาการ สำหรับในส่วนของงบประมาณ โดยได้รับเงินมาจากการให้บริการด้านการเรียนการสอน และเงินทุนสนับสนุนการวิจัย และเพื่อการศึกษาจากแหล่งทุนต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน

- สถาบัน IFS เป็นสำนักงานวิจัยที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยตามสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อการทำวิจัยตามสาขาที่ระบุ

2.3.3.2 ส่วนของงบประมาณ โดย

- งบประมาณของสถาบัน Smithsonian โดยได้รับเงินอุดหนุน/สนับสนุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน

- งบประมาณของสถาบัน AIT โดยได้รับเงินมาจากการให้บริการด้านการเรียนการสอน และเงินทุนสนับสนุนการวิจัย และเพื่อการศึกษาจากแหล่งทุนต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน

- งบประมาณของสถาบัน IFS สนับสนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อการทำวิจัยตามสาขาที่เกี่ยวข้อง

โดยทั้ง 3 องค์กัรตัวอย่าง มีระบบการจัดการดังรายละเอียดตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระบบการจัดการ

องค์กร	การจัดการ
1. Smithsonian Institution	สำนักงาน : สถาบัน Smithsonian ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ ได้แก่ 1. Museum : พิพิธภัณฑ์ จำนวน 16 แห่ง 2. Research Facilities and Resources : ศูนย์การวิจัย จำนวน 10 แห่ง 3. Education and Outreach : การศึกษาและการพัฒนาชุมชน งบประมาณและการใช้จ่าย : Smithsonian ได้รับเงินอุดหนุน/สนับสนุนจาก 1. Sources of Total Revenue : แหล่งของทุน/งบประมาณ 1.1 Federal Appropriations : งบประมาณ(ที่ตั้งไว้) ของสหพันธรัฐอเมริกา ร้อยละ 64 1.2 Private Sector Philanthropy : เงินช่วยเหลือ(จากการทำบุญ)ของเพื่อนมนุษย์ ร้อยละ 16 1.3 Government Grants and Contracts : เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลและการทำสัญญาจ้าง ร้อยละ 12 1.4 Investment Earnings : เงินจากการซื้อหุ้นที่หามาได้ ร้อยละ 4 1.5 Business Ventures : เงินจากการเสี่ยงลงทุนธุรกิจ ร้อยละ 2 1.6 Other : อื่น ๆ ร้อยละ 2

ตารางที่ 5 (ต่อ)

องค์กร	การจัดการ																								
1. Smithsonian Institution (ต่อ)	2. Total Expenses : การใช้จ่ายรวม 2.1 Salaries : เงินเดือนร้อยละ 43 2.2 Other Operating Expenses : ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการร้อยละ 33 2.3 Capital Expenses : ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เช่น ปลูก สร้าง ต่อเติม ร้อยละ 24																								
2. Asian Institute of Technology (AIT)	สำนักงาน : AIT เป็นสถาบันการศึกษาที่ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนการศึกษาวิจัย และส่วนวิชาการ 1. สาขา และส่วนขยาย (วิทยาเขต) : School and Extension 1.1 สาขาเทคโนโลยีประยุกต์ (School of Advanced Technologies) 1.2 สาขาวิศวกรรมโยธา (School of Civil Engineering) 1.3 สาขาสีงแวดล้อมทรัพยากรและการพัฒนา (School of Environment, Resources and Development) 1.4 สาขาการจัดการ (School of Management) 2. ส่วนขยาย/วิทยาเขต (AIT Extension) 2.1 ข้อมูลเทคโนโลยี (Information Technology, IT) 2.2 การเกษตร, ทรัพยากร และการพัฒนา (Agriculture, Resources and Development, ARD) 2.3 การจัดการ และการพัฒนาการศึกษา (Management and Educational Development, SERD) 2.4 ศูนย์ภาษา (Language Center, LC) <u>งบประมาณและการใช้จ่าย</u> : เงินทุน หรือแหล่งทุนเพื่อการใช้จ่าย ได้แก่ 1) Central Fund : เงินทุนเพื่อการบริหารจัดการ AIT และการเรียนการสอน 2) Restricted Fund : เงินทุนที่มาจากผู้ให้ทุน และมีข้อบังคับ จำกัดการใช้จ่าย 3) Sponsored Project Fund : เงินทุนสนับสนุนงานวิจัย โครงการต่าง ๆ 4) Capital Fund : เงินทุนเพื่อการลงทุน 5) Agency Fund : เงินทุนเพื่อจัดสรรทุนการศึกษา โครงการต่าง ๆ																								
3. International Foundation for Science (IFS)	สำนักงาน : IFS เป็นสถาบันวิจัยที่เน้นให้ทุนทำวิจัยตามสาขาที่เกี่ยวข้อง <u>งบประมาณและการใช้จ่าย</u> 1. แหล่งทุน หรือผู้ให้ทุนแก่ IFS ในปัจจุบัน เช่น <table border="0"> <tr> <td>- CONACYT (Mexico)</td><td>- NAS (USA)</td></tr> <tr> <td>- CONICIT (Costa Rica)</td><td>- NORAD (Norway)</td></tr> <tr> <td>- DFID (United Kingdom)</td><td>- OPCW</td></tr> <tr> <td>- DFG (Germany)</td><td>- COMSTECH</td></tr> <tr> <td>- FAO</td><td>- KNAW (Netherlands)</td></tr> <tr> <td>- MISTRA (Sweden)</td><td>- SNSF (Switzerland)</td></tr> <tr> <td>- MAE (France)</td><td>- UNU/INRA</td></tr> <tr> <td>- IRD (France)</td><td></td></tr> </table> 2. การใช้จ่าย : โดยการให้ทุน IFS จะให้ทุนตามสาขาดังนี้ <table border="0"> <tr> <td>- Aquatic Resources</td><td>- Food Science</td></tr> <tr> <td>- Animal Production</td><td>- Natural Products</td></tr> <tr> <td>- Crop Science</td><td>- Water Resources</td></tr> <tr> <td>- Forestry/Agroforestry</td><td>- Social Sciences</td></tr> </table>	- CONACYT (Mexico)	- NAS (USA)	- CONICIT (Costa Rica)	- NORAD (Norway)	- DFID (United Kingdom)	- OPCW	- DFG (Germany)	- COMSTECH	- FAO	- KNAW (Netherlands)	- MISTRA (Sweden)	- SNSF (Switzerland)	- MAE (France)	- UNU/INRA	- IRD (France)		- Aquatic Resources	- Food Science	- Animal Production	- Natural Products	- Crop Science	- Water Resources	- Forestry/Agroforestry	- Social Sciences
- CONACYT (Mexico)	- NAS (USA)																								
- CONICIT (Costa Rica)	- NORAD (Norway)																								
- DFID (United Kingdom)	- OPCW																								
- DFG (Germany)	- COMSTECH																								
- FAO	- KNAW (Netherlands)																								
- MISTRA (Sweden)	- SNSF (Switzerland)																								
- MAE (France)	- UNU/INRA																								
- IRD (France)																									
- Aquatic Resources	- Food Science																								
- Animal Production	- Natural Products																								
- Crop Science	- Water Resources																								
- Forestry/Agroforestry	- Social Sciences																								

2.3.4 การมีส่วนร่วม (Public Participation)

การมีส่วนร่วมขององค์กรที่นำมาศึกษาทั้ง Smithsonian, AIT และ IFS นั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งได้แก่ การประชุม, การบริการด้านการเรียนการสอนและงานวิจัย, การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการประสานเครือข่าย เป็นต้น

โดยทั้ง 3 องค์กรตัวอย่าง มีรูปแบบการมีส่วนร่วมดังรายละเอียดตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การมีส่วนร่วม

องค์กร	การมีส่วนร่วม
1. Smithsonian Institution	1. การประชุมคณะกรรมการ 2. อาสาสมัครของสถาบัน 3. การประชาสัมพันธ์ 4. การจัดแสดงในส่วนของพิพิธภัณฑ์ 5. การบริการทางวิชาการและการวิจัย
2. Asian Institute of Technology (AIT)	1. รายงานกระบวนการปฏิรูป (Reports on the reform process) 2. ประชุมคณะกรรมการและผู้บริหาร 3. กิจกรรมการเรียนการสอน งานวิจัย และกิจกรรมทางสังคมทั้งภายใน และภายนอกสถาบัน 4. การประสานเครือข่าย AIT
3. International Foundation for Science (IFS)	1. การประชุมและการปฏิบัติการ (Meeting and Workshops) 2. รายงานประจำปี 3. การประชุมคณะกรรมการบริหาร 4. การเผยแพร่ : สื่อ ได้แก่ IFS eNews และ IFS News

2.3.5 ศูนย์ข้อมูล

ในการจัดการองค์กรทั้ง 3 องค์กรตัวอย่างที่ทำการศึกษพบว่า โครงสร้างอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กรในการจัดการองค์ความรู้ จะประกอบไปด้วยศูนย์ข้อมูลขององค์กรเป็นสำคัญ โดยศูนย์ข้อมูลของหน่วยจะเป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อบริการด้านความรู้ วิชาการ ตลอดจนการรวบรวมเอกสารที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับองค์กร โดยทั้งนี้เพื่อให้บริการแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปที่ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งศูนย์ข้อมูลของแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งศูนย์ข้อมูลทั้ง 3 องค์กรตัวอย่างที่นำเสนอมีรายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ศูนย์ข้อมูล

องค์กร	ศูนย์ข้อมูล
1. Smithsonian Institution	1. Museum : พิพิธภัณฑ์ 16 แห่ง 2. Research Center : ศูนย์วิจัย จำนวน 10 แห่ง 3. Programs and Services : โปรแกรมและการบริการ จำนวน 18 โครงการ 4. Volunteer : เครือข่ายอาสาสมัครของสถาบันทั่วประเทศ
2. Asian Institute of Technology (AIT)	<u>ศูนย์การศึกษา :</u> 1. ศูนย์ AIT ในเวียดนาม (AIT Center in Vietnam) 2. ศูนย์ Swiss- AIT-เวียดนาม โปรแกรมการพัฒนาการจัดการ (Swiss-AIT-Vietnam Management Development Program) 3. ศูนย์การกระจายโอกาสทางการศึกษา (Distributed Education Center) 4. ห้องสมุด (AIT Library) 5. ศูนย์วิศวกรรมคอมพิวเตอร์และ Software (Asian Center for Engineering Computation and Software, ACECOMS) 6. ศูนย์วิจัยและ Remote Sensing (Asian Center for Research on Remote Sensing, ACRoRS) 7. ศูนย์วิจัยพลังงานสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา (Center for Energy-Environment Research & Development) 8. ศูนย์การประยุกต์ใช้ GIS (GIS Application Center, GAC) <u>ศูนย์/หน่วยที่ไม่ใช่ศูนย์การศึกษา :</u> 1. เครือข่าย ADB-AIT (ADB-AIT Networking) 2. (AIT Alumni Association, AITAA) 3. ห้องสมุด (AIT Library) 4. ศูนย์การกระจายโอกาสทางการศึกษา (Distributed Education Center, DEC) 5. สำนักงานทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Office) 6. หน่วยบริการข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยี (Information Technology Service Unit, ITSU) 7. หน่วยภาษา (Language Proficiency Unit, LPU) 8. หน่วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-LONG learning Unit, LLU) 9. หน่วยระบบข้อมูลข่าวสารการจัดการ (Management Information System Unit, MISU) 10. โปรแกรมการศึกษาเทคโนโลยีสำหรับศิษย์เก่า (Post-Graduate Technological Studies (PTS) Program) 11. สำนักงาน (Registry Office)
3. International Foundation for Science (IFS)	<u>โปรแกรมพิเศษ (IFS Special Programmes)</u> 1. IFS-CODESRIA Sustainable Agriculture Initiative (CODESRIA) 2. IFS-COMSTech Co-funded Granting Programme (COMSTech - Organisation of Islamic Conference Standing Committee on Scientific Technological Cooperation) 3. IFS-OPCW Co-funded Granting Programme (OPCW – Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons) 4. IFS/MISTRA Networks for Scientists 5. Programme for Service and Maintenance of Scientific Equipment 6. IFS and UNU/INRA establish joint grants Programme in Africa 7. IFS-UNU/IAS Agriculture for Peace Fellowship Competition

จากต้นแบบองค์กรที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถนำไปเป็นต้นแบบเพื่อนำเสนอถึงรูปแบบขององค์การการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ดังเชดดัง 2.3.6 และดังรายละเอียดในบทที่ 3

2.3.6 การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การดำเนินงานเพื่อการจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อาจแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น และระยะกลาง/ยาว

2.3.6.1 ระยะสั้น โดยในช่วงระยะแรกควรพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) จัดหาผู้ประสานงานการทำงานในระยะเริ่มต้นพร้อมสำนักงาน โดยอาจประกอบด้วย
 - บุคลากร เช่น อาจมีผู้ประสานงาน 1 คน พร้อมผู้ช่วยประจำสำนักงาน อีก 2 คน
 - สำนักงานฯ ซึ่งอาจขยายต่อจากสำนักงานของ สวรส. ภาคใต้ มอ.ที่มีอยู่เดิม เพื่อประหยัดงบประมาณในส่วนวัสดุ/อุปกรณ์สำนักงานที่จะต้องจัดซื้อใหม่
- 2) ดำเนินกิจกรรมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถกระทำได้ในระยะสั้น โดยอาจมี
 - ค้นหาและรวบรวมข้อมูลขององค์กรและนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีความเกี่ยวข้องและมีผลงานเกี่ยวกับกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากรายงานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมา ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางระบบการจัดการและประสานงานในส่วนของนักวิจัยและหน่วยงาน/องค์กรภายในที่เกี่ยวข้อง
 - ประสาน ติดต่อกับองค์กรและนักวิจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้งในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาและส่วนกลาง
 - พิจารณาถึงปัญหาและความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบกับความจำเป็นต้องให้แก้ปัญหาตามข้อเสนอจากการสัมมนาครั้งที่ 1 และ 2 ซึ่งสามารถทำได้โดยการจัดการและวางระบบการดำเนินงานร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายของประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการกับระบบในระยะต่อไปให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของประชาชน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - ลำดับความสำคัญของปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญ
- 3) งบประมาณดำเนินการ โดยอาจประกอบด้วยงบประมาณ 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่
 - งบประมาณด้านสาธารณูปโภค และงบประมาณด้านการวิจัย โดยมีแหล่งงบประมาณดังนี้
 - งบประมาณด้านสาธารณูปโภค จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งช่วยให้มีการดำเนินการ ประสานงานในพื้นที่และเครือข่ายได้

- งบประมาณด้านวิจัย ซึ่งมาจากการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น

- หน่วยงาน/องค์กรระหว่างประเทศ เช่น UN, FAO เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรภายในประเทศ เช่น กรม, ภาควิชา, สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรเอกชน เช่น บริษัท Unocal

2.3.6.2 ระยะปานกลาง/ยาว โดยมหาวิทยาลัยฯ เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระและให้ทุนสนับสนุน ได้แก่ “สำนักงานการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รวบรวม ดูแลรักษาผลงานวิจัย และบทความทั้งหมดที่มีอยู่ ตลอดจนทำการรวบรวมค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อเป็นหน่วยในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างเปิดเผยและแพร่หลาย อันเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

- ส่งเสริมและสนับสนุนการประมวลองค์ความรู้ที่มีอยู่ องค์ความรู้ที่ขาดหายไป ตลอดจนการประยุกต์องค์ความรู้และ/หรือผลงานวิจัยที่มีอยู่ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเจริญและเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของภูมิภาคแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- ประสานงานวิจัย เสริมสร้างเครือข่าย และจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการ และพัฒนาหน่วยให้มีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการในระยะปานกลาง/ยาว อาจมีรูปแบบดังรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ พบว่าองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีจำนวนค่อนข้างมากแต่ยังไม่ครอบคลุมจากประเด็นที่จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้งระบบได้ ทั้งนี้เพราะขาดกลุ่มนักวิชาการหรือองค์กรในการประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ขาดหายไป ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการและรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและการเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไปโดยสนองความต้องการของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้เพื่อการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบในอนาคตโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงนำเสนอรูปแบบของโครงสร้าง/องค์ประกอบของหน่วยงานที่ช่วยในการจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. **สำนักงานการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา** หน่วยงานนี้อาจจัดรูปแบบการจัดการและการดำเนินการเป็นอิสระจากภาคราชการ แต่มีความเกี่ยวเนื่องในการดำเนินงานรวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณสอดคล้องกับการทำงานของภาคประชาชนชนและภาครัฐ การดำเนินการอาจเลียนแบบการทำงานขององค์กรอิสระที่จัดการความรู้และการเรียนรู้ที่มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวแล้วในบทที่ 2

2. **คณะกรรมการของหน่วย** หน่วยงาน หรือสถาบันโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบหรือโครงสร้างหลักที่สำคัญได้แก่ คณะกรรมการของสถาบันซึ่งทำหน้าที่ในการบริหาร จัดการและดำเนินการต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ อันนำไปสู่ความก้าวหน้าของของหน่วยงาน/สถาบัน คณะกรรมการโดยทั่วไปของแต่ละสถาบันจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารจัดการ ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลในส่วนของการบริหารจัดการของทั้งสถาบัน ตลอดจนการบริหารงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสถาบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของคณะกรรมการบริหารหน่วยได้ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 คณะกรรมการบริหารขององค์กร

องค์ประกอบโครงสร้างของหน่วย	รายละเอียด
คณะกรรมการบริหารขององค์กร	1. คณะกรรมการ (Board) ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ และผู้ให้ทุนสนับสนุนการจัดตั้งสำนักงาน 2. คณะกรรมการส่วนบริหารสำนักงาน ได้แก่ 2.1 ผู้จัดการบริหารงานองค์กร 2.2 คณะกรรมการส่วนวิชาการ ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ เช่น - ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ผู้จัดการฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ผู้จัดการฝ่ายเศรษฐกิจ - ผู้จัดการฝ่ายอื่น ๆ ฯลฯ

3. **ระบบการจัดการ** การดำเนินงานของหน่วยงาน หรือสถาบันจำเป็นต้องดำเนินงานอยู่ภายใต้ระบบการจัดการ ซึ่งระบบการจัดการของหน่วยงานโดยทั่ว ๆ ไปจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ

3.1 ส่วนของการจัดการซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุม ดูแล และปฏิบัติงานตามกรอบ หรือขอบข่ายภาระหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ส่วนของงบประมาณ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแล จัดหางบประมาณ และจัดสรรค่าใช้จ่ายในงาน/ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งหน่วยจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงสามารถนำเสนอระบบการจัดการของหน่วยได้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระบบการจัดการของหน่วย

ระบบการจัดการ	รายละเอียด
ระบบการจัดการ	1. ส่วนการจัดการ ประกอบด้วย 1.1 ส่วนจัดการ (ผู้จัดการ) และบริหารงานองค์กร 1.2 ส่วนวิชาการ ประกอบด้วย - ฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ฝ่ายเศรษฐกิจ - ฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ฝ่ายอื่น ๆ ฯลฯ 2. งบประมาณและการบริหารจัดการ 2.1 งบประมาณสนับสนุนการวิจัย/ดำเนินงานที่ได้รับ - จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (โครงการวิจัย) - จากงบวิจัยรัฐบาล (สำนักงานดำเนินการ)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ระบบการจัดการ	รายละเอียด
	2.1 งบประมาณสนับสนุนการวิจัย/ดำเนินงานที่ได้รับ (ต่อ) - จากกองทุนวิจัยต่างประเทศ WWF, IDRC - จาก WHO, FAO, CIDA, JICA, SIDA, UNDP, NOKIA ฯลฯ - จากองค์กรอิสระภายในประเทศ เช่น สกว., สวรส. เป็นต้น - จากแหล่งทุนอื่น ๆ ฯลฯ 2.2 การดำเนินการ โดยมีกองทุนวิจัยทะเลสาบสงขลาให้งบดำเนินการ ได้แก่ - วิจัยโครงการจำเป็นและสำคัญ (โดยหลักวิชาการ) - วิจัยร่วมนักวิชาการ/ชุมชน - วิจัยโดยชุมชน - วิจัยการจัดการ (พื้นที่) ในลุ่มน้ำทะเลสาบ (Action Research)

4. การมีส่วนร่วม การดำเนินงานของหน่วยงาน หรือสถาบันต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นหน่วยในการให้การศึกษา และความรู้ต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องมีการมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กันระหว่างคนในหน่วยและคนนอกหน่วยโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยให้มีความก้าวหน้าและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตลอดจนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในส่วนของการดำเนินงานนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงาน และประสานงานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่

หน่วยจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยและกลุ่มเป้าหมายได้เป็น 5 กิจกรรม (เริ่มต้น) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การมีส่วนร่วมของหน่วย

การมีส่วนร่วม	รายละเอียด
การมีส่วนร่วม	1. การสร้างความตระหนักของสาธารณชน (Public Awareness) : เอกสาร, สื่อ 2. การประชุมสัมมนาประจำปี (Anniversary Seminar) 3. การรณรงค์ (Campaign) : กิจกรรมพิเศษเฉพาะเรื่อง 4. การประสานเครือข่าย (Network) : นักเรียน, ประชาชน และสถาบัน 5. วิจัยและกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5. **ศูนย์ข้อมูล** ภายใต้กรอบการดำเนินงานด้านการศึกษา และวิชาการ นอกเหนือจากกิจกรรมที่ต้องดำเนินการแล้ว การกระจายความรู้อย่างทั่วถึงนับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของหน่วยจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วย ตลอดจนประชาชน และเยาวชนโดยทั่วไปได้รับประโยชน์ โดยมีความรู้กว้างขวางขึ้น สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ ประยุกต์ใช้ ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนแถบลุ่มน้ำ

หน่วยจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของศูนย์ข้อมูลของหน่วยทั้งที่เป็นข้อมูลข่าวสาร เช่น ศูนย์รวบรวมเอกสารสำหรับการศึกษา, ศูนย์GIS, Website และระบบการประสานงานเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ที่มีเอกสารเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ศูนย์ข้อมูลของหน่วย

ศูนย์ข้อมูล	รายละเอียด
ศูนย์ข้อมูล	1. ศูนย์ข้อมูล Songkhla Lake Basin ในหอสมุดคุณหญิงหลงฯ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2. เอกสารรวมเล่ม/รายงาน 3. Website 4. เอกสาร Remote Sensing & GIS (แยกงบฯ ให้ศูนย์ Remote Sensing & GISทำ) 5. ระบบประสานเครือข่ายองค์กรที่มีเอกสาร - NICA - มหาวิทยาลัยและสถาบันทัศนคติศึกษา - สถาบันราชภัฏสงขลา - สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 จ.สงขลา - กรมทรัพยากรชายฝั่ง - กรมเจ้าท่า - กรมอุทกวิทยา - องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

ทั้งนี้เพื่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถจัดการ และดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงการดำเนินงานระยะกลางและระยะยาวที่มหาวิทยาลัย ฯ จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมแทรกแซง จัดการและดำเนินการในเรื่องทะเลสาบสงขลาตามที่กำหนดในนโยบาย และการทำงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อบริการวิชาการ และทำนุบำรุง รักษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ดังปรากฏในผลงานที่มหาวิทยาลัยมีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 643 ผลงาน (ในบทที่ 1) ตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเป็นต้นมา

บรรณานุกรม

ทรัพยากรกายภาพ

- กลั่นสุคนธ์ สุวรรณรัตน์. 2538. "ปริมาณโลหะหนักบางชนิดในกลุ่มน้ำคลองวาด จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม. 2534. สถานการณ์คุณภาพน้ำและแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2532-2533). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.
- กองธรณีวิทยา. 2527. ธรณีวิทยาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. กรุงเทพฯ : กรมทรัพยากรธรณี.
- ไกรษัย แซ่จู และเพราพรรณ แสงสกุล. 2527. การศึกษาคุณสมบัติของน้ำในทะเลสาบสงขลา 2526-2527. สงขลา: สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.
- ขวัญชัย สุวรรณสัมฤทธิ์, พิพัฒน์ ภูมิปัญญาคุณ และคัมภีร์ จิตรใจ. 2522. "การศึกษาคุณภาพของลำน้ำต่างๆบริเวณเทศบาลเมืองพัทลุง", ข่าวสารโครงการทะเลสาบสงขลา.1(ส.ค. 2522), หน้า 6-23.
- คณิต ไชยาคำ และไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์. 2526. การศึกษาคุณสมบัติบางประการของน้ำในลำคลองอู่ตะเภาทะเลสาบสงขลาตอนนอก. กรุงเทพฯ : กรมประมง.
- จิรัตยา สุขทรัพย์สร้าง, ศรัชัย ชัยชำนาญ และอลิยา จตุรพฤษ. 2543. "การใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำในคลองอู่ตะเภา". โครงการของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฉัตรไชย รัตนไชย และคณะ. 2532. "การศึกษาเพื่อกำหนดแผนการจัดการและการดำเนินการเพื่อติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา ระยะที่ 2". โครงการเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

- เฉลิมวุฒิ เจริญศรี และอุกฤษฏ์ เสริมแก้ว. 2530. "คุณภาพน้ำบางจุดในทะเลสาบสงขลา". โครงการของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โชคชัย รอดพร้อม. 2529. "การวิเคราะห์ภาพบริเวณทะเลสาบสงขลาโดย Spaceborne Imaging Radar (SIR-A)". จุลสารดาวเทียม. 33(มกราคม 2529), 13-16. แปลจาก Lind, A. "An Analysis of Spaceborne Imaging Radar Songkla barrier, South Thailand". U.S.A.: University of Vermont.
- ไชยา รัชนิย์. 2535. "แนวโน้มคุณภาพน้ำในอนาคตของทะเลสาบตอนนอก", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทรรคิน สุวรรณสังข์ และกัมปนาท รติวัฒน์. 2544. "การศึกษาลักษณะทางชลศาสตร์ของคลองอยู่ตะเภานในช่วงน้ำหลาก". โครงการของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทองขาว ทองใหญ่. 2535. "คุณภาพน้ำบาดาลในอำเภอหาดใหญ่", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2526. "อิทธิพลของคลองอยู่ตะเภาที่มีต่อน้ำในบ่อขุด". วารสารสงขลานครินทร์. 5(มกราคม-มีนาคม), หน้า 31-34
- _____.ณ เชียงใหม่. 2527. "ปริมาณออกซิเจนในน้ำคลองอยู่ตะเภา". วารสารสงขลานครินทร์. 6(มกราคม-มีนาคม 2527), หน้า 17-21.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่ และกรรณิกา วิทย์สุภากร. 2522. การรุกตัวของน้ำเค็มในทะเลสาบสงขลา พฤษภาคม 2521 - เมษายน 2522. สงขลา : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่, พิจิตร พิศสุวรรณ และพิชญ์ สุขาโต. มปป. คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลาตอนนอก 2521-2522. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่ ,อรุณโชติ คงพล และสรวิศ จิตรบรรเจิดกุล. 2529. "การรุกตัวของน้ำเค็มในทะเลสาบสงขลา 2529". วารสารสงขลานครินทร์. 9(มกราคม – มีนาคม 2529), หน้า 79-83.
- _____. 2529. "ปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำในทะเลสาบสงขลา". วารสารสงขลานครินทร์. 8(ตุลาคม-ธันวาคม 2529), หน้า 411-415.

- ณรงค์ ณ เชียงใหม่และคณะ. 2523. "คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลาตอนใน พฤษภาคม 2521- เมษายน 2522". วารสารสงขลานครินทร์. 2(ตุลาคม-ธันวาคม), หน้า 19-30.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่และคณะ. 2526. "คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลาตอนนอก". วารสารสงขลานครินทร์. 5(กรกฎาคม-กันยายน), หน้า 187-192.
- ณัฐพล ศรีสุธาสินี. 2544. "การประยุกต์ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ VIC - 2L เพื่อหาปริมาณน้ำท่าในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทางฝั่งตะวันตก", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณวัช ชิตตระการ และคณะ. 2539. การหาอัตราการสะสมตัวของตะกอนดินบริเวณทะเลสาบสงขลาด้วยวิธีวัดไอโซโทป ซีเซียม-137. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. 2541. การศึกษาแบบจำลองคณิตศาสตร์สำหรับหาอัตราการตกตะกอนในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นงรัตน์ กลับริด. 2543. "สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์กลุ่มออร์แกโนฟอสฟอรัสที่ตกค้างในดินพื้นที่การเกษตร จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นพพร ชิมมากทอง. 2536. "คุณภาพน้ำจากบ่อน้ำตื้นในชนบทที่ใช้สำหรับการบริโภค", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นรพัทธ์ ทองเดชะ. 2540. "การปนเปื้อนของมลสารบางชนิดในน้ำใต้ดินบริเวณกำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิคม ละอองศิริวงศ์ และอดิพันธ์ หมัทธมาน. 2542. สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออร์แกโนคลอรีนในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.
- นิธิ ฤทธิพรพันธุ์ และคณะ. 2521. รายงานผลการวิจัยมลภาวะแบบที่เรี่ยในน้ำทะเลสาบสงขลาตอนนอก. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญเสริม แซ่ล่าย. 2540. "สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์กลุ่มออร์แกโนคลอรีนที่ตกค้างในน้ำและดินตะกอน บริเวณทะเลสาบสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประดิษฐ์ มีสุข. 2540. การหาปริมาณสารหนูและโลหะหนักในตะกอนจากทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

_____. 2541. การวิเคราะห์หาปริมาณโลหะหนักในน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ประมาณ เทพสงเคราะห์. 2534. การวิเคราะห์ลักษณะฝนในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

_____. 2540. การศึกษาสภาวะทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณพื้นที่ระหว่างทะเลน้อยและทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ประวิทย์ ไตว์ฉนะ, สมศักดิ์ มณีพงศ์ และพิภพ ปราบณรงค์. 2536. การศึกษาลักษณะทางเคมีของดินในนาทุ่ง. สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประวิทย์ ไตว์ฉนะ. 2538. “ผลกระทบของการสร้างอ่างเก็บน้ำที่มีต่อคุณภาพของดินตลอดจนความอยู่รอดของพืชพรรณธรรมชาติในบริเวณพรุควนเคร็งโดยใช้แปลงทดลองเป็นแบบจำลองการศึกษา” ,ในโครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา , หน้า

5-5. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสาธ มีแต่้ม และ N.D. Fowkes. 2526. “การสร้างรูปจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อทำนายระดับความเค็มของทะเลสาบสงขลา” ,ในโครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ,หน้า5-3 . สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปิยะเสรีญ พิชิตวงศ์. 2536. “คุณภาพน้ำในลุ่มน้ำคลองวาด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฝ่ายเคมี กองวิจัยและทดลอง. 2535. รายงานการวิเคราะห์คุณภาพน้ำรอบทะเลสาบสงขลา (พ.ศ. 2531-2534). กรมชลประทาน.

พรรณวดี อ่างหวั่ง และคณะ. 2542. คุณภาพทางกายภาพและเคมีของน้ำ บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.

พิภพ ปราบณรงค์. 2536.” ผลกระทบจากการทำนาทุ่งต่อสมบัติทางเคมีของดินในอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา” ,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พีระพิทย์ พืชมงคล. 2537. "ปริมาณทั้งหมดของไนโตรเจนและฟอสเฟตในคลองระโนด อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พีระพิทย์ พืชมงคล, รัตนา ทองย้อย และนัตยา จึงเจริญธรรม. 2543. "การติดตามตรวจสอบคุณภาพ น้ำคลองอู่ตะเภาในอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา". วารสารสงขลานครินทร์. 22(ตุลาคม-ธันวาคม 2543), หน้า 31-34.

พีระพิทย์ พืชมงคล และผู้ร่วมวิจัย. 2540. การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำคลองเตยและคลอง อู่ตะเภาในอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อจัดสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการ จัดการสิ่งแวดล้อม. สงขลา : สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เพริศพิชญ์ คณาธารณา. 2536. การศึกษาปริมาณสารมลพิษอินทรีย์เข้าสู่ทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เพริศพิชญ์ คณาธารณา, ประดิษฐ์ รัตตัญญู และเกรียงศักดิ์ กิตติเรืองชัย. 2531. "การศึกษาค่าความเป็นกรดและเบสของน้ำในทะเลสาบสงขลาตอนนอก ระหว่างปี พ.ศ.2528 - 2531". วารสาร สงขลานครินทร์. 10(ตุลาคม-ธันวาคม), หน้า 433-438.

เพริศพิชญ์ คณาธารณา, ธิติมา ธรรมเมศรานนท์ และปัญญา ไสอินทร์. 2536. "สารฟีนอลิกในทะเลสาบ สงขลาตอนนอก". ในการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยครั้งที่ 19 : 780-781. กรุงเทพฯ: สมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย..

เพริศพิชญ์ คณาธารณา และคณะ. 2536. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2535.เสนอต่อ กรมควบคุมมลพิษ.

เพิ่มศักดิ์ เพ็งมาก. 2531. "สภาพตะกอนดินบริเวณแหล่งเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังบริเวณทะเลสาบ สงขลาตอนนอก". ในเอกสารวิชาการสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ฉบับที่ 8/2531. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์, สุชาติ วิเชียรสรรค์ และสุจิตรา กระบวนรัตน์. มปป. "การศึกษาคุณสมบัติของ น้ำในทะเลสาบสงขลา 2520". ในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2520, หน้า 263-268. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

_____. มปป. "การศึกษาคุณสมบัติของน้ำในทะเลสาบสงขลา". ในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2521, หน้า 309-315. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และคณะ. 2524. การศึกษาคุณภาพน้ำและการประมงในทะเลน้อย.
สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

ภาสกร ถมพลกรัง และยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร. 2538. "การสำรวจคุณภาพน้ำและสัตว์หน้าดินใน
คลอง พะวงและทะเลสาบสงขลาตอนนอก". ในเอกสารวิชาการสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยง
สัตว์น้ำชายฝั่ง ฉบับที่ 7/2538. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

ภาสกร ถมพลกรัง ,ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และนิคม ละอองศิริวงศ์. 2545. แนวทางและความ
เป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้แบบจำลองพื้นผิวคุณภาพน้ำและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ใน
การติดตาม และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการ
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดสงขลา.

ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และ นิคม ละอองศิริวงศ์. 2540. " การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง
คุณภาพตะกอนดินกับสัตว์หน้าดิน". ในเอกสารวิชาการสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ชายฝั่ง ฉบับที่ 3/2540. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา.

เยาวลักษณ์ ดิสระ และวิลาวัณย์ อัจจิมากุล. 2529. "คุณภาพน้ำทางแบคทีเรียบริเวณคูซุด". วารสาร
สงขลานครินทร์. 8(กรกฎาคม-กันยายน 2529), หน้า 283-286.

รุจ ศุภวิไล. 2536. "โครงการพัฒนาจัดสร้างระบบข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดย
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ -GIS จังหวัดสงขลา" ,ในเอกสารประกอบการประชุมระดม
ความคิด ปัญหาและแนวทางการวิจัย เรื่อง ทะเลสาบสงขลา ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
และรีโมทเซนซิง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ,หน้า157-158. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รุจ ศุภวิไล. 2537. "ฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่รอบทะเลสาบสงขลา" , ในเอกสาร
ประกอบการประชุมระดมความคิด ปัญหาและแนวทางการวิจัย เรื่อง ทะเลสาบสงขลา
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และรีโมทเซนซิง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ,หน้า170-171. สงขลา:
สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรวิมล โลหะวิจารณ์. 2534. "การรุกตัวของน้ำทะเลผ่านชายฝั่งเข้าสู่ทะเลสาบสงขลา". วารสารสงขลา
นครินทร์. 13(มีนาคม-เมษายน 2534), หน้า189-194.

- วรวิทย์ โลหะวิจารณ์ และสมยศ วิชชุ์บุญญ์. 2537. “การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานทางธรณีวิทยาบริเวณรอบทะเลสาบสงขลา” ,ในโครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา , หน้า5-4 . สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วินัย แซ่จิว และนายสมบุญพร พรพิเนตพงศ์. 2538. การศึกษาและจำลองสภาพการตกตะกอนทางธรรมชาติในลำน้ำคลองอู่ตะเภาเพื่อสร้างโปรแกรมจำลองทางคอมพิวเตอร์. สงขลา : คณะวิศวกรรมศาสตร์.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิภา มีศิลป์. 2538.”การปนเปื้อนของมลสารบางชนิดในน้ำบาดาล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วินิตา อธิไกรสิน. 2537.” การศึกษาการปนเปื้อนของปรอท ตะกั่วและแคดเมียมในน้ำและตะกอนดินคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” , วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เวียงชัย จงศรีรัตนกุล. 2544. “โลหะปริมาณน้อยในน้ำระหว่างอนุภาคจากตะกอนดินเอสทูรี : แยกตัวอย่างภายใต้กระโຈມในโตรเจนที่สร้างขึ้นเองอย่างง่าย”,วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตรเคมี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมพร บุญวรรณโณ. 2535. “การศึกษาปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่ตกค้างในทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมศักดิ์ มณีพงศ์. 2538. “ขนาดอนุภาคและองค์ประกอบเชิงแร่ดินเหนียวของตะกอนในคลองพะวงและคลองอู่ตะเภา”. วารสารสงขลานครินทร์. 17(เมษายน - มิถุนายน 2538), หน้า203-210.
- สมศักดิ์ มณีพงศ์ และมัทสุโมโต ซาโตชิ. 2537. “ขนาดอนุภาคและองค์ประกอบเชิงแร่ดินเหนียวของตะกอนทะเลสาบสงขลาตอนนอก”. วารสารสงขลานครินทร์. 16(มกราคม-มีนาคม 2537), หน้า75-82.
- สมศักดิ์ มณีพงศ์และสุภาพร รักเขียว. 2541. การศึกษาสมบัติทางเคมีของตะกอนในทะเลน้อยและทะเลหลวง.สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมศักดิ์ มณีพงศ์ และคณะ. 2539. ผลกระทบของการทำนาเกลือต่อทรัพยากรดินและการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่นาเกลือเสื่อมโทรม รวมทั้งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเกลือเพื่อการเพาะปลูก. สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- सानนท์ สุขศรี. 2533. "ศึกษาปัจจัยทางภูมิศาสตร์บางประการที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ ในจังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สายสิริ ไชยชนะ. 2544. "การกระจายตัวของโลหะหนักในตะกอนและน้ำระหว่างตะกอน ณ ปากคลองคูตะเภ จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สานิตย์ สังข์ชุม. 2544. "การประยุกต์ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ HEC-6 เพื่อประเมินการตกตะกอนในอ่างเก็บน้ำเขื่อนคลองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สิทธิชัย ศรีมีชัย. 2535. "การศึกษาคุณภาพน้ำฝนในอำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุดสงวน ไพยรัตน์. 2538. "การวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี พ.ศ.2525-2538", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดสาคร พุกงาม. 2542. การศึกษาคุณภาพน้ำทางกายภาพบริเวณลุ่มน้ำทะเลน้อย. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุรพล อารีย์กุล. 2534. ศักยภาพน้ำบาดาลในแอ่งหาดใหญ่. สงขลา : คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคใต้. 2540. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2538-2539. สงขลา : ม.ป.พ.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 .2541. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2540. สงขลา : ม.ป.พ.
- _____.2542. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบ สงขลา พ.ศ. 2543. สงขลา : ม.ป.พ.
- _____.2543. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2544. สงขลา : ม.ป.พ.
- _____.2544. รายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2545. สงขลา : ม.ป.พ.

- สำนักวิจัยและพัฒนา.2538."สารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ชุดที่ 2", ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา , หน้า 5-9. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- หิรัญญา เพชรมั่ง. 2537. การวิเคราะห์หาปริมาณโลหะหนักบางชนิดในน้ำทะเลน้อย. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อนุชิต พันธุ์รัตนไพฑูรย์ และทวีศักดิ์ นทีสถิตย์ธาร. 2519. โครงการ เรื่อง การศึกษาสภาพน้ำของลำคลองอู่ตะเภา. สงขลา : คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อานอบ คันทะชา. 2543. การปนเปื้อนของตะกั่วและโครเมียมในน้ำทิ้งจากกรรย้อมสีกระจูดที่ทะเลน้อย. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อารมณ ฑาวลิต. 2534. "การปนเปื้อนของโลหะหนักในตะกอนธารน้ำจากการทำเหมืองแร่ตะกั่ว". , วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Arom, C. ,et al. 1991. The Impact of Lead Deposit in Pattalung Province on the Accumulation of Heavy Metals in Songkhla Lake Basin. Songkhla : Mineral Resources office Region 1 and Prince of Songkla University.
- Charulukhana,S. 1990. "Characteristics of Wave and Shoreline Change at Songkhla ", Thesis of Master Degree Major Field of Civil Engineering Chulalongkorn University.
- Danteravanich, S., et al. 1998. The contamination of ground water at the landfill site of Songkhla Municipality in Southern Thailand. Songkhla : Prince of Songkla University.
- Faculty of Natural Resource. 1998. Sedimentation in Songkhla Lake : Causes,Impacts and Mitigation Measures. Songkhla : Prince of Songkla University.
- Eg-Karntong, C. 2000. The Meteorological Analysis and Study of Weather Patterns during the Extreme Flood of Southern. Bangkok: Meteorological Department.
- Hideho S., et,al.1982. "A Hypothetical Idea on the Formation of Hat Yai Basin and The Songkhla Lagoon", ในเอกสารประกอบโครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา หน้า5-9. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Hirai,Y. 2000. "Assessment of impacts of sea level rise on the Songkhla Lake in south Thailand". LAGUNA. 7, 1-14.

- Huq,A. n.d. "Coastal Erosion on the East Coast of the Southern Peninsular",Thesis of Master Degree Faculty of Engineering Asian Institute of Technology.
- Khin, M.T. 1988. "Water Quality Monitoring and Assessment by Using Spot Satellite Data on Songkhla Lake", Thesis of Master Degree Asian Institute of Technology.
- Kanatharana, P., et.al. 2001. Inorganic nutrients behavior in pore water from U-Tapoa estuary. Songkla:Songkla:Prince of Songkhla University.
- Na-Chiangmai, N.,Jittiwan, W. and Piriakunthorn, S. 1992. A study on Salinity pattern of U-Tapao Canal.Songkla Songkhla : Prince of Songkhla Univerity.
- Pengnoo, A. and Choto, S. 1999. Microbial survey in ground water in Rataphum watershed area. Songkhla : Faculty of Natural Resource Prince of Songkla University.
- Pornpinatepong, S. 1999. "A 2-D mathematical model of salinity intrusion in the U-Taphao River".Songklanakarin J Sci Technology. 21(4), 473-482.
- Preecha, S. 1989. "A study of the Characteristics of Sand Dune Geomorphology in the Eastern Part of Songkla Lake Basin", Thesis of Master Degree Major Field of Geology Srinakharinwirot University.
- Puachmongkol, P., Thongyoi, R. and Juengjaroentharn, N. 1999. A Growth and Impact to Water Resource,Study of Medium and Large Industries in Songkhla Province by Using Geographic Information System. Songkhla : Prince of Songkla University.
- Rattanamanee, P. 1996. "Control of Coastal Erosion Near Songkhla Deep-Sea Port", Thesis of Master Degree School of Civil Engineering Asian Institute of Technology.
- Sherdshoopengse, P., Thapornsawati,S. and Kwankaew, J. 1991. "The Distribution of Organic Matter in Songkhla Lake basin".Environmental Monitoring and Assessment. 19, 457-467.
- Sirimontaporn, P., Chaiyakam, K. and Yokokawa, To. n.d. Survey of water environmental conditions for aquaculture in Songkhla outer lake. Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture.Department of Fisheries.
- Sirimontaporn, P. and Yokokawa, T. n.d. The survey of water conditions in the sea- bass

- (Lates sp.) net - cage farms in Songkhla outer lake. Songkla : National Institute of Coastal Aquaculture.Department of Fisheries.
- Sae-Chew, W. 1998. The study of the sedimentation in U-Tapao canal by mathematical simulation model. Songkhla : Faculty of Engineering.Prince of Songkla University.
- Sae-Chew, W. 1999. Flood warning system for Sadao. Songkhla : Faculty of Engineering Prince of Songkla University.
- Sae-Chew, W. 2000. The study and construction of physical simulation model of Khlong U-Tapao river basin for flood disaster in Hat Yai. Songkhla : Faculty of Engineering.Prince of Songkla University.
- Sirijarukul, S., Chittakarn, T and Bhongsuwan, T. 1998. Radioactive radon gas in ground water in Songkhla Lake Basin. Songkhla : Faculty of Science Prince of Songkla University.
- Siriwong, C.,et al. 1999. Quality of ground and surface water in Rataphum watershed area. Faculty of Environmental Management Prince of Songkla University.
- Sirinawin, W., et al. 1998. "Trace metals study in the Outer Songkla Lake,Thale Sap Songkhla, a southern Thai estuary".Marine Chemistry. 62, 175-183.
- Srisutasinee, N., et al. 2001. Mathematical model system for forecast of water level in Amphoe Hat Yai and adjacent area. Songkhla : Southeast Asia START Regional Centre (SEA START RC), and Graduate School of PSU.
- Sompongchaiyakul, P., .et.al. 2001. Reserch Report : Copper and iron behavior in sediment from U-Tapao estuary. Songkhla : Songkla: Prince of Songkhla University.
- Somboon,J.R.P. and Paphavasit,N. 1993. Effect of Sea Level Rise on the Songkhla Lakes.Department of Marine Science Chulalongkorn University.
- Tanavud, C.,et al. 2001. "Application of GIS and Remote Sensing techniques for flood disaster management in Songkhla Province".Songklanakarin J.Sci.Technology. 23(3), 425-442.
- Tannayopas, D. ,et al. 2000. Information system for water quality management in the lower part in Songkhla Lake. Songkhla : Prince of Songkla University.

- Tangtrongkijwong, P. 1991. "A Study on Some Organochlorine Residues in Stream Water and Sediment of Various Watershed Classes in Lower-South of Thailand", Thesis of Master Degree Major Field of Environmental Science Chulalongkorn University.
- Titisoaponwanitch, P. 1997. "The Study of MIKE 21 software Package and its Application to Predict Water Quality Parameters in Songkhla Lake", Thesis of Master Degree Major of Civil Engineering King Mongkut's University of Technology Thonburi.
- Wongwit, C. and Taweesak, S. 1987. Fluctuation of pH in Thale Noi (Songkhla Lake). Songkhla : Prince of Songkla University.
- Yokokawa, T. and Sirimontaporn, P. n.d. The survey of bottom soil conditions in net-cage farms in Songkhla outer lake. Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture Department of Fisheries.
- _____. n.d. Survey of the abnormal low tide in Songkhla outer lake. Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture Department of Fisheries.
- Yokokawa, T. and Sirimontaporn, P. n.d. Survey of self - pollution in seabass net - cage farms in Songkhla outer lake. Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture Department of Fisheries.

ทรัพยากรชีวภาพ

กนกศักดิ์ วิริยากุลภักดิ์ และจารุพร ไชยานุพงศ์. 2544. “อิทธิพลของความเค็มและพีเอชต่อ *Apseudes sapensis* Chilton 1926 (Crustacea : Tanaidacea) ในทะเลสาบสงขลา”, ปัญหาพิเศษ ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กาญจน์ภา ศรีเชื้อ และอิศฌิกา พรหมทอง. 2538. “ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดเล็กในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-53 ถึง 5-54. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กานดา เรืองหนู. 2543. “ผลกระทบของการเลี้ยงปลากระพงขาว *Lates calcarifer* (Bloch) ในกระชัง ต่อความหลากหลายของสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ บริเวณบ้านล่างท่าเสาในทะเลสาบสงขลาตอนล่าง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กิตติยาภรณ์ บัวเพ็ชร. 2545. “วิจัยกรชีวิตและการใช้ทรัพยากรร่วมกันของตัวอ่อนแมลงปอในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เกษรี รักชุมคง. 2543. “การศึกษาโครงสร้างป่าชายเลนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศทะเลสาบสงขลา บริเวณบ้านอ่าวทึง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คณิต ไชยาคำ และดุสิต ตันวิไลย. 2535. “การทดลองเลี้ยงสาหร่ายผมนาง *Gracilaria fishere* ในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, การประมง. 45,5(ก.ย.-ต.ค.2535), หน้า 1041-1046.

คณิศร เกตุมณี. 2539. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับการแพร่กระจายของสัตว์หน้าดินบริเวณคลองพะวง ทะเลสาบสงขลาตอนล่าง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- จรัญ จรพงศ์. 2536. “การแพร่กระจายของโพลีชีตและปัจจัยสิ่งแวดล้อมบางประการในบริเวณเกาะยอ ทะเลสาบสงขลา ช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-50. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐณี สงกumar. 2537. “ความชุกชุมและการแพร่กระจายของแพลงก์ตอนพืชในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนล่าง”, ปัญหาพิเศษ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่ และอรุณโชติ คงพล. 2530. “ปริมาณปรอทในปลาจากทะเลสาบสงขลา”, สงขลานครินทร์. 9,2(เม.ย.-มิ.ย. 2530), หน้า 237-240.
- ดวงพร วัชรเกษมสินธุ์. 2529. “การสำรวจชนิดของปลาทะเล ครอบคลุมบริเวณรอบคร่าวปลาทราย และครอบคลุมปลาหางควาย จากท่าเทียบเรือประมง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, ปัญหาพิเศษทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงชัย สหวัชรินทร์ และประชิด พงศ์สุวรรณ. 2517. “การศึกษาชีววิทยาบางประการของกิ้งก่ามกรามในทะเลสาบสงขลาโดยการติดเครื่องหมาย”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2516-2517. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 190-197.
- ธเนศ ศรีถกล. 2543. “องค์ประกอบของอาหารและการแพร่กระจายขนาดของปลาเห็ดโคนบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเวศวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธเนศ ศรีถกล, สมบูรณ์ สุขอนันต์ และละออ ชูศรีรัตน์. 2540. ชนิดและความชุกชุมของสัตว์น้ำดินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ ต.คูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา. สงขลา: สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- ธิดา วีระสกุล. 2517. “การทดลองเพาะแพลงก์ตอนพืชชนิดที่พบในท้องที่จังหวัดสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการ ประจำปี 2516-2517. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 137 – 144.
- ธิดา วีระสกุล. 2517. “การศึกษาปลาในจำพวกปลาหมอที่พบในทะเลสาบสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2516-2517. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 271-290.
- ธีรพล ทองเพชร. 2539. “ผลผลิตเบื้องต้นของแพลงก์ตอนพืชในทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- นวลจิรา ภัทรวังรอง และศิริโรจน์ จิตต์สุรงค์. 2541. การตรวจหา Vibrio Cholerae และ Vibrio parahaemolyticus ในบริเวณทะเลสาบสงขลา. สงขลา : ภาควิชาจุลชีววิทยา, ภาควิชาพยาธิวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิกร ฤทธิ์บุญ. 2536. “ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลเกี่ยวข้องกับความชุกชุมของแพลงก์ตอนพืชในคลองพะวง ทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, ปัญหาพิเศษ ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิกร ฤทธิ์บุญ และเสาวภา อังสุภาณิช. 2539. “โครงสร้างของประชาคมและการแปรผันตามฤดูกาลของแพลงก์ตอนพืชในคลองพะวง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”, สงขลานครินทร์. 18,2(เม.ย. – มิ.ย. 2539), หน้า 221-237.
- นิคม ละอองศิริวงศ์, ทองเพชร สันบุกา และ ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร. 2544. ปริมาณไนโตรเจนและฟอสฟอรัสในแหล่งเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนาในจังหวัดสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- นิคม ละอองศิริวงศ์ และคณะ. 2544. สังคมสัตว์หน้าดินบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก. . สงขลา: สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- นิตยา สุขจ้อง. 2539. “การตรวจหา Coliform, Salmonella spp. ในคลองอู่ตะเภา”, โครงการวิจัยทางจุลชีววิทยา ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นิติญา สังขนันท์. 2540. “โอกาสของผลกระทบของโครงการโรงบำบัดน้ำเสียรวม เทศบาลนครหาดใหญ่ต่อพืชน้ำ ในพื้นที่ชุ่มน้ำ บริเวณคลองขุด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิภารัตน์ ส่งเกษรชาติ. 2528. “การสำรวจแพลงก์ตอนบริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลาตอนนอก และแก่งเลิง จังหวัดสงขลา”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-47. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นรินทร์ ศิริวัฒน์. 2529. “การสำรวจชนิดของปลาในครอบคร้วคางจืดจากท่าเทียบเรือประมงอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, ปัญหาพิเศษทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นิเวศน์ เรืองพานิช และคณะ. 2528. ทดลองเร่งกุ้งกุลาดำให้มีไข่แก่ในบ่อซีเมนต์โดยใช้กุ้งจากแหล่งน้ำบริเวณชายฝั่งและจากทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- นิธิ ฤทธิพรพันธุ์ และคณะ. 2526. “ป่ายายเลนในบริเวณทะเลสาบ”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-55. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิพิท ศรีสุวรรณ. 2542. “โครงสร้าง ผลผลิตจากการร่อนหล่นของซากพืชและการผุสลายของใบไม้ในป่าไม้ฝาดดอกขาว ทะเลสาบสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญสิน จิตตะประพันธ์. 2540. “ปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออร์กาโนคลอรีนตกค้างในสัตว์น้ำบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เบญจวรรณ แก้วเดิม. 2539. “การเปรียบเทียบสังคมของแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ในแหล่งที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-47 ถึง 5-48. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เบญจวรรณ ชิตมณี. 2529. “การสำรวจชนิดปลาทะเลในอันดับ Pleurnectiformes (Heterosomata) ที่นำมาขึ้นที่ท่าเทียบเรือประมง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, ปัญหาพิเศษทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประดิษฐ์ มีสุข. 2537. “การหาปริมาณสารหนูและโลหะหนักในผลิตภัณฑ์จากทะเลสาบสงขลา โดยวิธีอะตอมมิกแอบซอร์พชันสเปกโทรสโคปี”, รวมเรื่องย่องานวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ 2537-2540. หน้า 122-128.
- ประภาพร วิถีสวัสดิ์. 2538. “การวิเคราะห์ปริมาณโลหะหนัก ทองแดง ตะกั่ว และแคดเมียม ในเนื้อเยื่อแต่ละอวัยวะ ของกุ้งกุลาดำ(Penaeus monodon) ในดินและน้ำจากนาุ้ง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา”, โครงการทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรีชญา สุกแก้วมณี. 2540. “การสำรวจพืชที่ใช้ประโยชน์ในตำบลคูซูด ตำบลจะทิ้งพระ จังหวัดสงขลา”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-60 ถึง 5-61. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- _____. 2544. “สัณฐานวิทยาของของพืชน้ำในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร. 2535. “หลายชีวิตในทะเลสาบสงขลา”, สารคดี. 8,89(ก.ค. 2535), หน้า 72-99.
- พรทิพย์ อังคปริษาเศรษฐ์. ม.ป.ป. “การศึกษาประชากรนกน้ำที่ทะเลสาบสงขลา”, เอกสารการสัมมนา
เรื่องสัตว์ป่าเมืองไทย. หน้า 146-168.
- พรศรี ไชวติเวชย์. 2531. “การสำรวจชนิดของปลาทะเล ครอบคลุมปลาแป้น จากท่าเทียบเรือประมง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, ปัญหาพิเศษทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรศิลป์ ผลพันธุ์. 2538. การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของผลผลิตขั้นต้น แพลงก์ตอนพืช และแพลงก์ตอน
สัตว์ บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนล่าง. สงขลา : ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พวงนิตย์ แก้วสุรัตน์. 2529. “ชนิดของสาหร่ายน้ำจืดในบริเวณทะเลน้อย”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เพียว อินทสุวรรณ. 2526. การเพาะเลี้ยงสาหร่ายสีแดงในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : ภาควิชาชีววิทยา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพรรณ ดันสกุล. 2526. “ปริมาณชีวภาพของแพลงก์ตอนพืชน้ำในทะเลน้อย”, รายงานการสัมมนา
แนวทางการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 17-19 ก.ค. 2526. หน้า 113-116
- _____. 2530. “Phytoplanktonic Communities of Khu Khut Area, Songkhla Lake, Thailand”,
ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-32.
สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิมพรรณ ดันสกุล และพวงนิตย์ แก้วสุรัตน์. ม.ป.ป. “การแยกสาหร่ายให้เป็นชนิดเดียว”, เอกสารการ
ประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 13. (ไม่มีตัวเล่มในห้องสมุด)
- พิมล จำนงค์ และสิริพงษ์ ส่งศิริ. 2535. “การศึกษาพฤติกรรมการกินอาหารแบบฝูงของนกตีนเทียน
และนกเป็ดที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุซุด)”, โครงการทางชีววิทยา ภาควิชา
ชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เพราพรณ แสงสกุล. 2529. “การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของฟอสฟอรัสที่สิ่งมีชีวิตนำไปใช้ได้
ทะเลสาบสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพโรจน์ พรหมานนท์ และคณะ. ม.ป.ป. การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือโพงพางใน
ทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา.

ไพโรจน์ พรหมานนท์ และคณะ ไชยคำ. 2541. “ศึกษาการเลี้ยงสาหร่ายวุ้นโดยใช้วุ้นโพลีเป็นวัสดุ
ดักล่อสปอร์ในทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, การประมง. 51,2(มี.ค.-เม.ย.2541), หน้า 125-134.

ไพโรจน์ พรหมานนท์, สมชาติ สุขวงศ์ และนิศ ณะคุ้มชีพ. 2520. “สำรวจฤดูกาลเกิดของลูกหอย
นางรมบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอกและลำคลองตากใบ”, รายงานผลการปฏิบัติงานทาง
วิชาการประจำปี 2520. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา หน้า 236-249.

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์. 2533. ความชุกชุมและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำบางชนิดในทะเลสาบ
สงขลาตอนนอก. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. 2540. การศึกษาชนิดของปลากระเบนในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการ
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. 2542. การสำรวจชนิดและความชุกชุมของปลาตู้ใส Phallostethidae ในบริเวณชายเลน
คลองพะวง ทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. 2545. พันธุ์ปลาในทะเลสาบสงขลา ปี 2543. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. ม.ป.ป. การศึกษาชนิดและองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาตอนนอก.
สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง. (ไม่มีตัวเล่มในห้องสมุด)

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และคณะ ไชยคำ. 2526. การศึกษานิเวศวิทยาในทะเลสาบสงขลา.
สงขลา : สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ.

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และ ธเนศ ศรีถกล. 2538. การศึกษาชีววิทยาเบื้องต้นของโลมาหัวบาตรใน
ทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

- ไพโรจน์ สิริมนตานนท์ และสุเมธ ชัยวัชรากุล. 2530. “การวิเคราะห์อนุกรมเวลาของการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา”, รายงานการสัมมนาวิชาการประจำปี 2530. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง. หน้า 9-13.
- ไพโรจน์ สิริมนตานนท์ และอังสนีย์ ชุณหปราณ. 2539. การศึกษาชนิดปลาเห็ดโคนในภาคใต้ตอนล่างของไทย. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- ไพโรจน์ สิริมนตานนท์, สุชาติ วิเชียรสรรค์ และสุจิตรา กระบวนรัตน์. 2521. “การศึกษาชนิดและปริมาณเบนโทสในทะเลสาบสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการ ประจำปี 2521. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 322 – 340.
- ไพโรจน์ สิริมนตานนท์ และคณะ. 2521. “การศึกษาชนิดและปริมาณของแพลงก์ตอนพืชในทะเลสาบสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการ ประจำปี 2521. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 341 - 361.
- ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ และภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มอ.. 2525. การศึกษาพันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภาสกร ถมพลกรัง และยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร. 2542. การสำรวจพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสถานะคุณภาพน้ำในบริเวณทะเลสาบสงขลาและบริเวณใกล้เคียง โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียมและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- มงคลรัตน์ เจริญพรทิพย์. 2543. “ความชุกชุมและความหลากหลายของแอนเนลิสในทะเลหลวงตอนล่างและปัจจัยสิ่งแวดล้อม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร. 2530. การพัฒนา การแพร่กระจาย และความชุกชุมของลูกปลาซีเลียดวัยอ่อน Scomberoides tol บริเวณปากทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และนิคม ละอองศิริวงศ์. 2540. การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพน้ำกับแพลงก์ตอนพืชในทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และคณะ. 2535. การสำรวจพื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาตอนนอก. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

ยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และคณะ. 2545. การสำรวจสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งเลี้ยงปลากะพงขาวปลากะรัง บริเวณปากทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

ยุพิน พิมโคตร. 2544. “ชนิดและการแพร่กระจายของปูน้ำจืดบริเวณลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาและชีวิวิทยาบางประการของปู *Siamthelphusa improvisa* (Lanchester, 1901)”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลา ภาควิชาสัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เยาวนิตย์ ดนยดล และสวัสดิ์ วงศ์สมนึก. 2521. “การศึกษาชีวิวิทยาบางประการของเห่าน้ำในทะเลสาบสงขลาตอนใน”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2521. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 128-139.

รังสัญ รักษมล. 2543. “การศึกษาปรสิตมิโกโซลสปอริเดียในปลาทะเลและปลาน้ำจืดในบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลา ภาควิชาสัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เริงชัย ตันสกุล. 2526. “โครงการวิจัยการใช้ประโยชน์จากพืชน้ำในทะเลน้อย”, จดหมายข่าวโครงการทะเลน้อย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 11(27 ม.ค. 2526), หน้า 1 – 6.

_____. 2530. “นิเวศวิทยาของทะเลสาบสงขลา”, วิทยาศาสตร์. 41,12(ธ.ค. 2530), หน้า 690 - 701.

_____. 2536. “ทะเลสาบสงขลาและศักยภาพในการพัฒนา”, ทักษิณคดี 1,3 (ต.ค.-มี.ค.), หน้า 38-54.

วรรณรัตน์ แซ่ซุ่น. 2540. “การแพร่กระจายและมวลชีวภาพของหอยที่ดำรงชีวิตอยู่ในดิน ในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (คูขุด) จังหวัดสงขลา”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-61 ถึง 5-62. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วชิระ เหล็กนิ่ม. 2542. การสำรวจพรรณปลาน้ำจืดในลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน. สงขลา : ภาควิชาชีวิวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วชิระ เหล็กนิ่ม และพิมลพรรณ ลีละวัฒนากุล. 2532. “นิเวศวิทยาของสิ่งมีชีวิตในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (คูขุด) ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา : 1 ผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ชุมชนพืช สัตว์หน้าดิน ปลา และนก, ปี 2530-2531”, เอกสารการประกอบการสัมมนาเรื่องแนวทาง

การใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วันที่ 27-28 กรกฎาคม 2532 ณ โรงแรมโนรา
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา : ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิจารณ์ มีผล. 2540. "ลักษณะโครงสร้างของป่าชายเลนคลองพะวงและคลองอู่ตะเภา บริเวณ
ทะเลสาบสงขลา", เอกสารประกอบการสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 10 "การ
จัดการและการอนุรักษ์ป่าชายเลน : บทเรียนในรอบ 20 ปี". วันที่ 25 - 28 สิงหาคม 2540 ณ
โรงแรมเจบี หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา : สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.

ศุภฤกษ์ วัฒนสิทธิ์ และวัฒนา ชูแสง. 2531. "การสำรวจแมลงปอและแมลงปอเข็มบริเวณเขตห้าม
ล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา", สงขลานครินทร์. 10,1(ม.ค.-มี.ค.2531), หน้า 33-37.

สนเทศ เสนะพันธุ์. 2540. "สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่อาศัยร่วมกับพืชน้ำในทะเลสาบสงขลา",
โครงการทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สนธิ อักษรแก้ว และคณะ. 2536. " ระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง : การศึกษาเขตต่อเนื่อง
ชายฝั่งทะเลสาบสงขลาตอนนอกบริเวณคลองพะวงและคลองอู่ตะเภา". จาก
<http://nates.psu.ac.th/Abstract/index.htm>

สมชาติ สุขวงศ์ และพูนสิน พานิชสุข. ม.ป.ป. การศึกษาปริมาณความชุกชุมและการแพร่กระจาย
ของกิ้งก่าเลว้ยออ่อน บริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา-ปัตตานี ปี 2514-2515-2516. สงขลา :
สถานีประมงจังหวัดสงขลา.

สมชาติ สุขวงศ์, สุพจน์ จี๋แย้มปิ่น และนริศ ธนะคุ้มชีพ. 2521. "การสำรวจปริมาณความชุกชุมและ
การแพร่กระจายของกิ้งก่าเลว้ยอรุ่น บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอกจังหวัดสงขลา", รายงาน
ผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2521. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 251-264.

สมชาติ สุขวงศ์, สุพล ตันสุวรรณ และก่อเกียรติ กุลแก้ว. 2529. "การเลี้ยงกิ้งก่ามกรามในคอก
บริเวณทะเลสาบสงขลา", รายงานการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 24.
กรุงเทพฯ.

สมบุญ สุขอนันต์. 2531. การสำรวจศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งเลี้ยงกิ้งก่ามกรามในคอก
บริเวณทะเลสาบสงขลา (ทะเลหลวง). สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

สมภพ อินทสุวรรณ. 2524. สาหร่ายในทะเลสาบสงขลาตอนนอก. สงขลา : ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. 2525. “สาหร่ายในทะเลสาบสงขลาบริเวณทะเลน้อยและทะเลหลวง พ.ศ. 2525”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-48 ถึง 5-49. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สวัสดิ์ วงศ์สมนึก และสุจินต์ มณีวงศ์. 2520. “การศึกษาชีววิทยาเบื้องต้นของปลาอีคุด *Sparus berda* Forskal ในทะเลสาบสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2520. สงขลา : งานอนุรักษ์ปลาผิวน้ำ กรมประมง. หน้า 179-189.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขานิเวศวิทยา. 2524. โครงการศึกษานิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำในทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 1. มปป : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขานิเวศวิทยา. 2524. โครงการศึกษานิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำในทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 2. มปป : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

สายรุ้ง รัตนบุรี. 2540. “การศึกษาละอองเรณูของพรรณไม้น้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคูซูด จังหวัดสงขลา”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-58 ถึง 5-59. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สวระ บำรุงศรี. 2540. “การกระจายและการเลือกที่อยู่อาศัยของค้างคาวที่อาศัยในถ้ำของจังหวัดสงขลาและสตูล”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาชีววิทยาป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สินีนางู กมลมาตยกุล และคณะ. 2522. “การสำรวจเชื้อแบคทีเรียในทะเลสาบสงขลาตอนใน”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-43. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สิริ ทุกขินาต และคณะ. 2528. ผลการสำรวจเพื่อประเมินมลภาวะบริเวณหาดเก้าเส้ง จังหวัดสงขลา. สงขลา : สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ จังหวัดสงขลา

- _____. 2529. “ผลการสำรวจศึกษาสภาวะสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก : สำรวจหาสาเหตุเกิดการตายของสัตว์น้ำอย่างกะทันหัน”, การประมง. 39,3(พ.ค.2529), หน้า 255-263.
- สิริมงคล กล้าปราบศึก. 2531. “การแพร่กระจายและมวลชีวภาพของสัตว์น้ำดินในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูซูด)”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-55. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สันติสุข ไทยपाल. 2544. “ฐานฐานวิทยา ชีววิทยาการสืบพันธุ์บางประการและองค์ประกอบของอาหารในกระเพาะอาหารของปลานูทอง (*Glossogobius aureus* Akihito and Meguro, 1975) ในทะเลสาบสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเวศวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุชัยญา ทองรักษุ์, จรวัย เพชรรัตน์ และฉลอง มณีกุล. ม.ป.ป. การประเมินโครงการการใช้ประโยชน์จากวัชพืชน้ำในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุชาติ วิเชียรสรรค์, ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และสุจิตรา กระบวนรัตน์. 2520. “การศึกษาชีววิทยาของกิ้งก่ามกกรมในทะเลสาบสงขลาโดยวิธีติดเครื่องหมาย”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2520. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 284-292.
- สุชาติ วิเชียรสรรค์, ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และอรุณี จินดานนท์. 2520. “ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาตอนใน”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2520. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 275-283.
- สุชาติ วิเชียรสรรค์, ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และอรุณี จินดานนท์. 2520. “ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ในทะเลสาบสงขลา”, รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการประจำปี 2520. สงขลา : สถานีประมงจังหวัดสงขลา. หน้า 293-298.
- สุชาติ วิเชียรสรรค์, อรุณี จินดานนท์ และไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์. 2520. การศึกษาฤดูวางไข่ของสัตว์น้ำบางชนิดในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- สุดสาคร พุกงาม. 2542. การสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่าบริเวณลุ่มน้ำทะเลน้อย. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- สุทัศนญา นราธรรกร. 2541. “การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำโดยใช้ฉวนลากชายฝั่งบริเวณปากทะเลสาบสงขลาในช่วงทำยฤดูมรสุม”, โครงการงานทางชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุธีระ ทองขาว. 2541. “รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของพีชน้ำในทะเลสาบคูชุด (สงขลา) ระหว่าง พ.ศ. 2531-2539 : ศึกษาโดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุนีย์ แซ่คู. 2531. “ปริมาณธาตุอาหารที่สะสมอยู่ในสายหญ้าและจาดในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (คูชุด)”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-42 ถึง 5-43. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุปาณี เลียงพรพรรณ. 2542. การสำรวจทรัพยากรป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำทะเลน้อย. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____. 2542. “การศึกษานกน้ำในบริเวณทะเลน้อย”, ภูมิศาสตร์. 24,1(มี.ค.2542), หน้า 31-44.
- สุภาพิศ ผลงาม. 2542. “การประยุกต์ใช้ข้อมูล AIRSAR ในการติดตามพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณทะเลสาบสงขลา”, จุลสารดาวเทียม. 65(ม.ค.-มิ.ย.2542), หน้า 18-22.
- สุรเกียรติ์ วีรวานิช, จารุวรรณ สุจริต และสนธิ อุโพธิ์. 2542. การศึกษาและการวิเคราะห์คุณค่าอาหารของสาหร่ายพมนางกราชิลาริเย่ พืชเชอไร บริเวณทะเลสาบสงขลาตอนในและตอนนอก. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏสงขลา.
- สุระชัย ทองเจิม. 2541. “การศึกษาการกระจายความถี่ของความยาวและความสัมพันธ์ระหว่างความยาวและน้ำหนักปลาเป็น *Leiognathus decorus*, *L. equulus* และ *L. elongatus* บริเวณปากทะเลสาบสงขลา”, โครงการงานทางชีววิทยาภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. ความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- เสาวภา อังสุพานิช. 2528. “Zooplankton Community of Thele Noi ,Songhla Lake”, การประมง. 38,6(พ.ย. 2528), 465-471.

- _____. 2538. พลวัตของระบบนิเวศในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. 2539. "Seagrasses and Epiphytes in Thale Sap Songkhla, Sounthren Thailand" ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-43. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เสาวภา อังสุภาณิช และสุภาพร รักเขียว. 2527. "การแพร่กระจายของไรติเฟอร์ในทะเลน้อย ทะเลสาบสงขลา", สงขลานครินทร์. 6,4 (ต.ค.-ธ.ค.27). หน้า 363-368
- เสาวภา อังสุภาณิช และอำนาจ ศิริเพชร. 2544. "บทบาทและการแพร่กระจายตัวของสัตว์หน้าดิน ชนิดเด่น *Apseudes sapensis* Chhilton 2926 (Crustacea : Tanaidacea) ในทะเลสาบ สงขลา ภาคใต้ของประเทศไทย", สงขลานครินทร์. 23,4 (ต.ค.-ธ.ค.2544) หน้า 515-525.
- เสาวภา อังสุภาณิช และคณะ. 2543. ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่และวิธีเก็บตัวอย่างที่เหมาะสม บริเวณตอนล่างของทะเลสาบสงขลาตอนใน ภาคใต้ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โสมลดา ประเสริฐสม. 2544. "การผันแปรของธาตุอาหารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ.2535-พ.ศ.2542", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โสมลดา ประเสริฐสม, นิคม ละอองศิริวงศ์ และสุทธิณี ลิ้มธรรมมหิศร. 2544. ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงของธาตุอาหาร, คลอโรฟิลล์ เอ ในทะเลสาบสงขลา กับแหล่งกำเนิดธาตุอาหาร. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- อนันต์ คำคง. 2528. "นิเวศวิทยาการกินอาหารของนกน้ำในเขตรักษาพันธุ์ทะเลสาบสงขลา", ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-57. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อเนก วรรณมณี. 2536. "องค์ประกอบทางพืชพรรณของป่าชายเลนบริเวณปากคลองพะวง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา", โครงการงานทางชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิชาติ ธรรมรักษ์. ม.ป.ป. "การปรากฏตัวตามฤดูกาลของสัตว์ทะเลที่ล่องลอยบนชายฝั่งสงขลา", เอกสารการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 10.

อังสุณี ชุณหปราณ. ม.ป.ป. ชนิดและการแพร่กระจายของปลาระบบอกในทะเลสาบสงขลาและบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. 2537. “กึ่งก้ามกราม ทรัพยากรที่มีค่าทางเศรษฐกิจของทะเลสาบสงขลา”, การประมง. 47,5(ก.ย.-ต.ค.2537), หน้า 421-428.

_____. 2537. ชีววิทยาปลาระบบอกดำในทะเลสาบสงขลาบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

_____. 2538. “อายุและการเจริญเติบโตของกึ่งก้ามกราม ในทะเลสาบสงขลา”, การประมง. 48,3 (พ.ค.-มิ.ย.2538), หน้า 207-227.

อังสุณี ชุณหปราณ. 2541. อายุ การเจริญเติบโต การแพร่กระจายขนาด ขนาดเจริญพันธุ์ และฤดูกาลวางไข่ของปลาเห็ดโคน *Sillago sihama* (Forsskal) ในทะเลสาบสงขลา และบริเวณชายฝั่ง. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

อังสุณี ชุณหปราณ และธเนศ ศรีถกล. 2540. ความหลากหลายและการรวมกลุ่มสัตว์น้ำตามฤดูกาลในเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลา ต. คุณุด อ. สทิงพระ. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

อังสุณี ชุณหปราณ, ชัชวาล อินทมนตรี และนิคม ละอองศิริวงศ์. 2542. ชีววิทยาบางประการของกึ่งหัวมันในทะเลสาบสงขลาและบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง.

อังสุณี ชุณหปราณ และคณะ. 2546. การประเมินผลการปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา. สงขลา : สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

อัญญา ประเทพ. 2537. “การเพาะเลี้ยงแพลงก์ตอนพืชบางชนิดจากบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนล่างและปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมบางประการ ที่มีผลต่อการเจริญของแพลงก์ตอนพืช”, ปัญหาพิเศษ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อานนท์ อุปลัดลังก์ และเสาวภา อังสุพานิช. 2538. “การแพร่กระจายของแพลงก์ตอนสัตว์ในคลองพะวง ทะเลสาบสงขลาตอนนอก”, วาริศาสตร์. 2,1(2538), หน้า 11-26.

- อำนาจ ศิริเพชร. 2543. “การเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการประเมินความหลากหลายของสัตว์น้ำ
ดินขนาดใหญ่ในตอกลางของทะเลสาบสงขลาตอนใน”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อำพล พงศ์สุวรรณ และไพโรจน์ พรหมานนท์. ม.ป.ป. ผลการศึกษาชีววิทยาบางประการของกุ้งทะเล
ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : กรมประมง กระทรวงเกษตร.
- อำพล พงศ์สุวรรณ, ไพโรจน์ พรหมานนท์ และทรงชัย สหวัชรินทร์. ม.ป.ป. ผลการศึกษาชีวประวัติ
เบื้องต้นของกุ้งก้ามกรามในทะเลสาบสงขลา. สงขลา : กรมประมง กระทรวงเกษตร.
- อำพัน เหลือสินทรัพย์, ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ และคณิต ไชยาคำ. 2528. “การประเมินผลผลิตขั้นต้น
เพื่อประเมินศักยภาพการผลิตทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา”, รายงานวิชาการและเอกสาร
เผยแพร่. สงขลา : สถานีวิจัยประมงทะเล.
- อีฟ โครชา และชาญชัย แสงชโยสวัสดิ์. 2537. “การประเมินผลของพืชตระกูลถั่วต่อผลผลิตข้าวในเขต
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลา, หน้า 5-32 ถึง 5-33. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Angsupanich, S. 1996. “Seagrasses and epiphytes in Thale Sap Songkhla, southern
Thailand”, *La mer* 34,67-73.
- Angsupanich, S. and Kuwabara, R. 2538. “Macrobenthic Fauna in Thale Sap Songkhla, A
Brackish Lake in Southern Thailand”, ใน โครงการการจัดทำเอกสารประมวลผลงาน
เกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-41 ถึง 5-42. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Angsupanich, S., Phromthong, I. and Srichuer, K. 1997. “Meiofauna in Thale Sap Songkhla, a
lagoonal lake in southern Thailand”, Journal of the Science Society of Thailand.
23,347-358.
- Choonhapran, A. 1992. “Age and growth of *Macrobrachium rosenbergii* De Man in Songkhla
Lake”, NICA Technical Abstracts (March, 1997). Songkhla : National Institute of
Coastal Aquaculture.

- Okubo, K., Sumida, T. and Kinno, H. 1983. Report on the survey of the spawning ground of economically important fishes (*Lateo calcarifer* and *Eleutheronema tetradactylum*) around the coastal area of Songkhla, (Jult-August, 1983).
- Pholpunthin, P.. 1997."Freshwater zooplankton (Rotifera, Cladocera and Copepoda) from Thale-Noi, South Thailand", J. Sci. Soc. Thailand. 23 , 23-34.
- Predalumpaburt, Y., Konishi, Y. and Songsangjinda, P. 1984. A preliminary study on the occurrence and distribution of fish eggs and larvae around the mount of Songkhla lake on July 17, 1984.
- Segers, H. and P. Pholpunthin. 1997. New and rare Rotifera from Thale-Noi Lake, Pattalung Province, Thailand, with a note on the taxonomy of *Cephalodella* (Notommatidae). Annls Limnol. 33 : 13-21.
- Sirimontaporn, P., Choonhapran, A. 1992. "Field guide of mullets of Songkhla Lake and coastal areas of Songkhla Lake", NICA Technical Abstracts (March, 1997). Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture.
- Sirimontaporn, P. 1992. "Goby fishes of Songkhla Lake and adjacent areas", NICA Technical Abstracts (March, 1997). Songkhla : National Institute of Coastal Aquaculture.
- Sirimontaporn, P., Nitithamyong, C. and Angsupanich, S. 1995. "The niche of fish and shellfish in Thale Sap Songkhla, Southern Thailand", Journal of the International Society for Southeast Asian Agricultural Science .1,40-55.
- Tanawut, C., et al.1998. " Ecology and Costal Resources Utility Shallow Songkla Lake Problem : Case Effect and Solution Guidelines, 1998". from <http://www.start.or.th/GCRC/abstract/LUCC3/397.htm>
- Thaweeburus, P., Schaefer, Alois., Ratanachai, C. 1999. "Environmental Risk Assessment for the Upper Songkla Lagoon". from <http://www.start.or.th/GCRC/abstract/BAHC4/389.htm>

คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

เจนจิรา รุธิโก. 2537. "เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในการเปลี่ยนแปลงระบบเกษตร
อำเภอ ระโนด จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชาลี นาวานุเคราะห์ และ อนันต์ สุทธิชัยกุล. ม.ป.ป. การกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ม.ป.พ. : สำนักงานพัฒนาที่ดินชายทะเล กรมพัฒนาที่ดิน.

ชินวัฒน์พรหมมาณพ. 2542. "ความต้องการน้ำเพื่ออุปโภคและเพื่อการเกษตรในชุมชนรอบทะเลสาบ
สงขลาที่ส่งผลกระทบต่อทะเลสาบสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณรงค์ ณ เชียงใหม่ และกรรณิกา วิทย์สุภากร. 2525. "การประเมินมลภาวะคลองอู่ตะเภา". วารสาร
สงขลานครินทร์. 4(ตุลาคม-ธันวาคม), หน้า 307-317.

ณรงค์ ณ เชียงใหม่, อรุณโชติ คงพล และสรวิศ จิตบรรจงจิตกุล. 2530. "การประเมินผลกระทบจากน้ำทิ้ง
ของโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบสงขลาตอนนอก". วารสารสงขลานครินทร์. 9
(กรกฎาคม-กันยายน), หน้า 385-391.

ปิยะนุช เจริญศรี. 2543. "การประเมินความยั่งยืนของระบบไร่นาผสมบริเวณคาบสมุทรสทิงพระ
จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปรีชา วาญญ. ม.ป.ป. การศึกษาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากการทำนาทุ่งกุลารด้า อ.ระโนด จ.สงขลา. ม.ป.พ. : กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

ผาสุก กุลละวณิชและคณะ. 2536. รายงานความต้องการการใช้น้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ม.ป.พ. สงขลา: สำนักงานวิจัยและพัฒนาและคณะวิศวกรรมศาสตร์.

รุจ ศุภวิไล. 2536. การประเมินสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของดินในจังหวัดสงขลา. ม.ป.พ. สงขลา: สำนักงานวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ลักษณะ เนาว์วิรัตน์. 2533. "ความสามารถในการรองรับของเสียของคลองอู่ตะเภา" , วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมพร เฟื่องจันทร์ และกมล ส่งวัฒนา. 2539. "นโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก: กรณีการนำนโยบายไปปฏิบัติในหมู่บ้านชนบทยากจน จังหวัดสงขลา", ใน การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย, หน้า 114. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมยศ หุ่นหว่า. 2539. "การวินิจฉัยระบบสังคมเกษตรกรรม กิ่งอำเภอกระแสดิน จ.สงขลา" , ใน การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย, หน้า. 115. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมยศ หุ่นหว่า. 2538. "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการทำนาในระบบสังคมเกษตรในและนอกเขตชลประทาน อ.ควนขนุน จ.พัทลุง" , ใน การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย, หน้า. 118. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สวาท เอียดตน และคณะ. 2535. "การทำเกษตรผสมผสานในคาบสมุทรสงขลา", ใน เอกสารสรุปการสัมมนาเขื่อน, หน้า 20-21. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา: ม.ป.พ.

สำนักงานพัฒนาที่ดินชายทะเล. 2536. แผนการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาชนบท ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ม.ป.พ.

สุธัญญา ทองรักษ์. ม.ป.ป. "การใช้ประโยชน์ที่ดินและป่าไม้บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา", ใน เอกสารเผยแพร่งาน "ความรู้เพื่อชีวิต 10 ปี สกว.สัญจรได้", สกว, กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- สุภาพิศ ผลงาม. 2542. "การประยุกต์ใช้ข้อมูล AIRSAR ในการติดตามพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา", จุลสารดาวเทียม. 65(2542), หน้า 18-22.
- วิเชียร จาญพนธ์, รุจ สุภาวิไล และ ชุตติมา ว่องวิทยา. ม.ป.ป. การจัดการข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ม.ป.พ. : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนิสรา เพ็ญสุข. 2544. "ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีต่อทรัพยากรดินและน้ำในลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากรดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อับดุลเลาะ เบ็ญนุ้ย. 2535. "การวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อำนวย สิทธิเจริญชัยและคณะ. 2539. "การใช้ประโยชน์ที่ดินและการประกอบอาชีพบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในการศึกษาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา", ใน รายงานผลการศึกษาโครงการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-85 ถึง 5-86. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อำนวย สิทธิเจริญชัยและคณะ. 2539. รายงานการศึกษาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ม.ป.พ. สงขลา: สำนักงานวิจัยและพัฒนาและคณะวิศวกรรมศาสตร์.
- Charlchai Tanavud, Chao Yongchalermchai and Abdollah Bennui. Land use zoning in Songkhla Lake Basin Using GIS and remote sensing technologies. Songkla: Prince of Songkla University Department of Agricultural.
- Crozat, Yves and Chanchai Sangchysawat. 1985. "valuation of Different Green Manures on Rice Yield in Songkhla Lake Basin", Songklanakarin Journal of Science and Technology. 7 (1985), 391-397.
- Danupon Tonnayapas, Nittaya Nintarakit and other. The Study of Status and Potentialities in Using Satellite Data in Souther Thailand. Songkla: Prince of Songkla University of Engineering.

- Meeboon and Prachan. 1994. "Changing of Land Pattern in Songkhla Lake Basin Area in 12 Years, (1982-1994)", Master degree of Science, Major Field Environmental Science Kasetsart University.
- Niyom and Punyaporn. 1994. "A Study on An Optimal Pattern of Agricultural Production in Songkhla Lake Basin", Thesis of Master Degree Faculty of Economic Chulalongkorn University.
- Panapitukkul, Nipa and Chatupote, Wichien. 1999. "Soil, Land Forms and Landuse in the Agrosystems of Rataphum Watershed Area and their Control in Diffuse Pollution, 1999", International Workshop on Water Resources, Soil-Environmental Protection and Treatment Technology. (1999), 14-15.
- Suvit Vibulsresth, Darasri Dowreang and other. Identification of Landuse in Songkhla Lake from the Globesar Data. Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Tanvanich Anchalee. 1988. "An Impact Study of Tinsulanonda Bridge on Land Use in Tambon Koyo and Related Area, Songkhla Province, 1988", Thesis of Master Degree Faculty of Agriculture Chulalongkorn University.
- Yves Crozat, Amnuay Sitthicharoenchai and Pramote Kaewvongsri. 1986. The Improvement of rice cultivation in Sathing Phra area, Songkhla lake basin. Songkhla: Prince of Songkla University Faculty of Natural Resources .

คุณภาพชีวิต

กนกรัตน์ สุขะวัฒนะ. 2533. “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารย์ก ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กมล ส่งวัฒนา. 2542. โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กมลวรรณ วิริยะสมบัติ. 2541. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ภาษามลายู สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาตาม ความคิดเห็นของครูวิชาการ และครูภาษาไทย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา หลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กัญญารัตน์ ไชยกำจร. 2543. “ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการ โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก : กรณีศึกษามารดาที่มาคลอด ณ โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก ในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กิตติ ชำนาญเวชกิจ. ม.ป.ป. งานแท้งหยวกบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: โรงเรียนบ้านมาบบัว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา.

กิตติ ตันไทย. ม.ป.ป. “เศรษฐกิจท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในรอบ 100 ปี : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าว และยางพารา”, ใน เอกสารเผยแพร่งาน “ความรู้เพื่อชีวิต 10 ปี สกว.สัญญาได้”, สกว, กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

กลุ่มแลได้, โครงการพัฒนาชุมชนแออัดภาคใต้ และโครงการพัฒนาชุมชนขนาดเล็ก จ.สงขลา. 2539. รายงานการสัมมนาองค์กรท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.สงขลา: ม.ป.พ.

เก็ดถวา บุญปราการ. 2543. บทบาทของรัฐและเอกชนในการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ .

เกษม จันทรแก้ว, ไพบุลย์ ประพติธรรม และคณะ. 2540. ภูมิปัญญาชาวบ้านแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล.สงขลา: สำนักงานศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา.

ข่าวสารสิ่งแวดล้อมภาคใต้. 2541. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ตอนที่ 2 : โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาภายใต้ความช่วยเหลือของ DAMCED. 9,2(กุมภาพันธ์ 2541), หน้า 12-14.

แคล้ว ทองสม. 2525. “แนวทางพัฒนาทะเลสาบสงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ” , วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(สำเนา)

โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. 2540. สถานการณ์เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในอนาคต: การประเมินโครงการต่างๆและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา : ม.ป.พ.

โครงการพัฒนาชุมชนประมงขนาดเล็ก จังหวัดสงขลา. 2536. “บทบาทชาวบ้านกับการฟื้นฟูทะเลสาบ”, ใน รายงานการสัมมนา ณ วัดทะเลน้อย ต.พนาตุ้ง อ.ควนเนียง จ.พัทลุง. วันที่ 16-17 มิถุนายน 2536. สงขลา: ม.ป.พ.

คำนึ่ง ช้อนขำ. 2538. “ประสิทธิผลของการฝึกสุนัขสายการล้างมือและสวมรองเท้าในการควบคุมโรคหนองพยาธิ ชนิดติดต่อผ่านดิน ของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด มหาวิทยาลัยมหิดล.

- จริน ศิริ. 2531. “นิทานชาวบ้านจากตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง”, รายงานวิจัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- จรีภา วรเลียงสุข. ม.ป.ป. “การพัฒนาประเทศกับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”, ใน รายงานผลการศึกษาโครงการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-71. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จักรชัย จินดาศักดิ์. 2528. “การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในคอกของเกษตรกรบริเวณทะเลสาบสงขลา”, ปัญหาพิเศษหลักสูตรส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราภรณ์ ไสติพันธ์. 2525. “ความคิดเห็นด้านอนามัยของผู้เรียนที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนแบบเบ็ดเสร็จ ประเภทที่เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ที่เรียนในชั้นเรียนธรรมดาในเขตจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิราภรณ์ เทพหนู. 2540. “ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษาในจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์สาขารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฬารภรณ์ รัตนไชย. ม.ป.ป. การสำรวจเศรษฐกิจของชาวประมงที่ใช้เครื่องมือโป๊ะน้ำตื้นในทะเลสาบสงขลาตอนนอก. สงขลา: สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.
- จัญญ หยุทอง. 2536. “ทุ่งระโนดสามทศวรรษแห่งความทุกข์ยากของชุมชน หมู่ ๑๔”, ใน รวมบทความโลกของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2541, พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า 214-217. ยงยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.
- เจนจิรา รุธิโรโก. 2537. “เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงระบบเกษตรอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจนเนตร พลเพชร. 2544. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ : โรงพยาบาลพัทลุง”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจษฎา วรรณง. 2534. “พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการใช้ยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เจือ แก้วทอง. 2541. “ความต้องการพัฒนาความสามารถทางการสอนวิชาเกษตรของครูผู้สอนวิชา เกษตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่5 และ6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เกษตร สถาบัน เ ท ค โ น โ ล ยี เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

จำนง ไพโรจน์. 2533. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสันตินิคมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เฉลิมศรี อรรถกุล. 2538. “ความรู้ ทศนคติและแนวปฏิบัติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ประมงในทะเลสาบสงขลา: กรณีศึกษาชาวประมงขนาดเล็ก ตำบลคูชูด อำเภอสทิงพระ จังหวัด สงขลา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชวกร อ่อนจันทร์. 2544. “การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการระบาดของโรคไข้เลือดออก : กรณีศึกษา จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการ บริหารสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชุติมา บรรเลงจิต. 2537. “การประเมินโครงการแผนฟื้นฟูการเกษตรที่มีต่อเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูชาติ ผลบัณฑิต. 2540. “ผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำต่อสภาพเศรษฐกิจของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2530. “เราจะอนุรักษ์ทะเลสาบสงขลาได้อย่างไร”, ใน รายงานผลการศึกษา โครงการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, หน้า 5-99 ถึง 5-100. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณัฐยา ทิพรัตน์. 2543. “การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหนังตะลุงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณัฐลิดา ระหา. 2542. “การศึกษากระบวนการเครือข่ายครูเพื่อเด็กเพื่อชุมชนจังหวัด”, วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดรุณี คงผอม. 2540. “การประยุกต์รูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมใน
การป้องกันโรคปอดอักเสบของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรอายุ 2-5 ปี อำเภอบางแก้ว จังหวัด
พัทลุง”, วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงแข ณ สงขลา. 2534. “การเปรียบเทียบผลของการใช้แรงเสริมทางสังคมและการใช้สัญญาเงื่อนไข
ที่มีต่อระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสงขลา
จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ตริงจิต พึ่งรัศมี. 2538. “การศึกษาองค์ประกอบชุมชนเมืองเก่าเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรณีศึกษา
ชุมชนย่านถนนนอกนครใน สงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. 2539. เศรษฐกิจ การเมืองของประชาชน และโครงสร้างอำนาจชุมชนรอบอ่าวทะเลน้อย.
สงขลา: สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ ภาควิชา.
- ทัตพร มิตรมุสิก. 2537. “การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตและการตลาดนมพร้อมดื่มของสหกรณ์โคนม
พัทลุง จำกัด”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวรรตน์ หนูสังข์. 2539. “ความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนยางต่อการดำเนินงานของตลาดกลาง
ยางพารา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นลินี ช่วยดำรงค์. 2541. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพข้อมูลในรายงานการเฝ้าระวังโรคทางระบาด
วิทยาในระดับสถานีนอามัย จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์แพทยศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เวชศาสตร์ชุมชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นัญญา จิตโสภา. 2534. “วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติและการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธินี มลิวัลย์. 2536. “การสร้างแบบสำรวจความสนใจในอาชีพโดยวิธีการเปรียบเทียบคู่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพัทธ์ เพ็ชรพรมศร. 2534. “ผลการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา ไชยภูมิ. 2537. “การปรับแนวสำรวจรูปแบบการเรียนเพื่อใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรชร พินิจสกุล. 2538. “การพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อป้องกันและควบคุมเอดส์ในสถาบันครอบครัว อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิรัตน์ จุลเอียด. 2539 “องค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิวัติ อินทรสมบัติ. 2534. “รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนระดับอุดมศึกษาและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทวล ศุภกานี. 2541. “ การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลและกลุ่มแบบเผชิญความจริงที่มีต่อ พฤติกรรมการแสดงออกในกลุ่มเพื่อนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิสิต ศิริชัย. 2538. “การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนรายบุคคลวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสถิติของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกล่ำวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นอง บุญลัก. 2533. “คำไวพจน์ในหมวดคำกริยาแสดงอาการในภาษาถิ่นสงขลา”, วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญเลิศ จันทระ. 2544. “การศึกษาทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม : กรณีศึกษาประเพณีแต่งงานกับ
นางไม้ในเขตอำเภอ สิงหนคร จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชนบท
ศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.

บุษกร ดำคง. 2541. “ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของ
นักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
บัณฑิตวิทยาลัย.

ปก แก้วกาญจน์. 2525. สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
และคูขุด : โครงการศึกษานิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำในทะเลสาบสงขลา. สงขลา:
สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ปก แก้วกาญจน์. 2530. ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาจากผลกระทบของระบบ
การผลิตเพื่อขายในช่วง 2 ทศวรรษ. สงขลา: สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

_____. 2534. การสร้างทางรถไฟสายใต้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมือง. สงขลา: สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

_____. 2538. การค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

_____. 2543. การเล่นของเด็กบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ปก แก้วกาญจน์ และสมพร ชุนทอง. 2532. ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่ออาชีพและเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดสงขลา. ม.ป.พ.

ประทีป ช่วยพัฒน์. 2533. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสะดวกในการเข้าถึงเมืองกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รายได้และแรงงานอุตสาหกรรมของชุมชนเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานีและพัทลุง”, สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทุม สุวรรณคังคะ. 2526. “การศึกษามหาเวสสันดรชาดกฉบับถิ่นใต้ จากต้นฉบับวัดมัชฌิมาวาส”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประจวบ อมแก้ว. 2540. “การศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเพิ่มสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของற்றுญิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประมวล มณีโรจน์. 2536. “ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาในเรื่องสันสมัยใหม่ : ภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป” , ใน รวมบทความโลกของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2541, พิมพ์ครั้งที่1 หน้า 214-217. ยงยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.

_____. 2536. “ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาในเรื่องสันสมัยใหม่ : ภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป”, ทักษิณคดี 1,3(ต.ค.-มี.ค.): หน้า 96-113.

ประสิทธิ์ บัวงาม. 2538. “ความเชื่อเกี่ยวกับเกษตรกรรมของชาวบ้านตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง” , วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

ปิยะ ประสงค์จันทร์. 2543. “การศึกษาความต้องการศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ปิยะมาศ แก้วนนท์. 2544. “กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ปรีดีญาดา กัลยาศิริ. 2541. “บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อประชาชนในท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาลีรัฐ ทรัพย์ปูลง. 2536. “การแปรของเสียงในภาษาถิ่นสงขลา เขตชุมชนเมืองตามปัจจัยทางสังคม”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว. 2543. “การเสนอแนะเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์ศึกษาบ้านไทยภาคใต้ รอบทะเลสาบสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พร้อมจิต จงสูวิวัฒน์วงศ์. 2539. “การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคในพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์”, วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิทยา บุษรารัตน์. 2540. ตำนานโนรา : ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สาขาสังคมวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พีรศักดิ์ รัตนะ. 2533. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตชนบท จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ. 2522. “นโยบายการปกครองเมืองสงขลาในสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325-2439)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สังข์ศิลป์เลิศ . 2535. “ การติดตามประเมินผลนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาปฏิบัติการทางสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพโรจน์ เพชรคง. 2539. “การพัฒนารูปแบบการประสานสัมพันธ์ระหว่างครูปฐมวัยศึกษากับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2525. ลักษณะบางประการของชุมชนทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มนัส ชัยสวัสดิ์, น้อย จันทรอำไพ และคณะ. ม.ป.ป. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นชั่วคราวและผลกระทบต่อนิเวศเดิม ศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ยากจนรอบทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. 2540. “การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มณฑิชา ชนะสิทธิ์. 2539. “การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มานพ ประทุมทอง. 2537. “ทางเลือกการพัฒนาหมู่บ้านทะเลสาบสงขลา”, ใน การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย, หน้า 120. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ยงยุทธ ชูแว่น. 2529. “พัฒนาการของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาตั้งแต่ต้นต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงปลายคริสต์ ศตวรรษที่ 18” , วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยงยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ. 2538. “ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนชาวนาบริเวณรอบทะเลสาบสงขลาสมัยรัตนโกสินทร์” , ใน รวมบทความโลกของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2541. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.

ยุคล เหมบัณฑิต. 2544. “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนประมงทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง” , วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ยูโนแคล ไทยแลนด์. บริษัท. 2541. “ทะเลสาบสงขลา : ทะเลแห่งชีวิตและวัฒนธรรม”, กรุงเทพฯ : แปลน พรินท์ติ้ง จำกัด.

รมฉัตร พัฒนศิริ. 2538. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายเข้าสู่ถิ่นปลายทาง : ศึกษาเฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่ต้องการหางานทำในเมืองหลัก นครราชสีมา ชลบุรีและสงขลา-หาดใหญ่”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ระพีพรรณ ใจภักดี. 2534. “ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลาและพัทลุงทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ และสมพร เฟื่องจันทร์. 2537. การปรับตัวของประชาชนนบบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต. สงขลา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ, วิชัย กาญจนสุวรรณ และสมพร เฟื่องจันทร์. 2535. “การสร้างเขื่อนกั้นน้ำเค็ม : ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ” , ใน เอกสารสรุปการสัมมนาเขื่อนกั้นน้ำเค็มทะเลสาบสงขลา. วันที่ 20-21 มกราคม 2535. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัตนภรณ์ เวียสุวรรณ. 2532. “ไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

โรจน์จรรย์ ด้านสวัสดิ์. 4540. “บทวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและการบริหารการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”, ใน โครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เริงชัย ต้นสกุล. ม.ป.ป. “สรรพชีวิตและความผูกพัน” , ใน ทะเลแห่งชีวิต & วัฒนธรรม, หน้าที่ 26. กรุงเทพฯ : บริษัท แพลน พรินต์ติ้ง จำกัด.

ยงยุทธ ชูแว่น. ม.ป.ป. “ความเปลี่ยนแปลงและความห่วงใย” , ใน ทะเลแห่งชีวิต & วัฒนธรรม, หน้า 84-85. กรุงเทพฯ: บริษัท แพลน พรินต์ติ้ง จำกัด.

เริงชัย ต้นสกุล และคณะ. 2536. “โครงการพัฒนาชุมชนขนาดเล็ก : “บทบาทชาวบ้านกับการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา”” , ใน เอกสารสรุปการสัมมนาชาวประมงทะเลสาบสงขลาตอนล่าง. วันที่ 10 มิถุนายน 2536. ม.ป.พ.

เรียงยุทธ เมืองศรีนุ่น, เจริญ เศรษฐเสรีกุล และกิติพัฒน์ แซ่ซี. 2528. “การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในคอกของเกษตรกรบริเวณทะเลสาบสงขลา”, ปัญหาพิเศษ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเกษตรนครศรีธรรมราช.

ลัดดา พุมอุทัยวิรัตน์. 2542. “การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ค 015 เรื่องลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร และการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลัดดาวัลย์ สุขุม. 2542. “ทัศนคติของแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดสงขลาต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฤทัยวรรณ ศุภเกษร. 2535. “การศึกษาสภาวะความยากจนของชุมชนทะเลน้อย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วัชร น้อยผา. 2543. “บทบาทของพยาบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล กรณีศึกษา โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.

วันลก ดิษสุวรรณ. 2539. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บที่เกิดจากอุบัติเหตุของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิญญูต บางเลี้ยง. 2539. “กระบวนการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วินัย สุกใส. 2536. “วรรณกรรมพุทธศาสนาในชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา”, ใน รวมบทความโลกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2541, พิมพ์ครั้งที่1 หน้า 93-116. ングยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.

วินัย สุกใส. 2538. “ภูเขา พุ่รราบ และทะเล : วิถีแห่งความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา”, ใน รวมบทความโลกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2541, พิมพ์ครั้งที่1 หน้า 177-160. ングยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.

หนอง หวานสง. 2541. “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สงบ ส่งเมือง. 2525. ท้องถิ่นนิยมกับปัญหาการรวมชาติสมัยรัชกาลที่ 5 และผลกระทบที่มีต่อปัญหาการเมืองการปกครองปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคใต้. สงขลา: ม.ป.พ.

สงวนศรี แต่งบุญงาม. 2536. “การศึกษาสภาวะทางสังคมของครอบครัวที่มีผลต่อการดูแลผู้ป่วยโรคจิต : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด ทองสง. 2536. “พัฒนาการของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา : จากเมืองปลายแดนอยุธยาเป็นเมืองในราชอาณาจักรสมัยต้นรัตนโกสินทร์” , ใน รวมบทความโลกของกลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา 2541, พิมพ์ครั้งที่1 หน้า 31-60. อยุธยา: ชูแวน, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.

สมชาติ วิเชียรมาศ. 2532. “รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ระดับภูมิภาคและความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. 2543. การศึกษาแหล่งทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลน้อยทะเลหลวงและทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. 2546. การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมชาย แสงถนอม. 2540. “การเปรียบเทียบผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนกิจกรรมลูกเสือ- เนตรนารี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน สงขลาสุทธธีราอุปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การศึกษา สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สมถวิล ช่างอาวุธ. 2543. “การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของโครงการพัฒนาการผลิตยางแผ่น : กรณีศึกษาสหกรณ์กองทุน สวนยางป้อน้ำส้ม จำกัด สงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมยศ พุ่มหว่า. ม.ป.ป. “นิเวศวิทยามนุษย์และวิวัฒนาการของระบบสังคมเกษตร บริเวณคาบสมุทร
สติงพระ”, ใน การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย, หน้า 113. สงขลา:
สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมยศ พุ่มหว่า และศิริจิต พุ่มหว่า. ม.ป.ป. วิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของระบบสังคมเกษตร การ
ผลิตยางพารา บริเวณฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะ
ทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สายชล มีทรัพย์. 2526. “องค์ประกอบบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพ
ครูของบุคลากรทางการศึกษา และครูประจำการ ระดับปริญญาตรี (ค.บ.) ในเขตความ
รับผิดชอบของ วิทยาลัยครูสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษา
ผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร.

सानิต ทองดำ. 2538. “การคาดประมาณจำนวนประชากรวัยเรียนเพื่อการวางแผนการศึกษาระดับ
อำเภอในจังหวัด”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สาลี เพ็ญศิริ. 2535. “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุใน
จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุณีย์ บุญกำเนิด. 2541. “การจัดการทรัพยากรประมงของชุมชนประมงขนาดเล็ก : กรณีศึกษาชุมชน
แหลมโพธิ์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา” , วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์. ม.ป.ป. “การสืบทอดสายใย” , ใน ทะเลแห่งชีวิต & วัฒนธรรม, หน้า 54-55.
กรุงเทพฯ: บริษัท แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด.

สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์. 2529. พุทธศาสนาแถบกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก สมัยกรุงศรีอยุธยา.
สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์. 2536. “ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบกลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลา”, ทักษิณคดี 1,3(ต.ค.-มี.ค.) : หน้า 55-66.

สุดารัตน์ แซ่ลือ. 2537. “การศึกษาการใช้ยาในผู้ป่วยและยานอกบัญชียาหลักแห่งชาติของผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดสงขลาปี 2536”, วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนันทา นิลเพชร. ม.ป.ป. บทเรียน กองทุนชุมชน "กลุ่มออมทรัพย์ทะเลสาบสงขลา". ประเสริฐศักดิ์ สัมปชาโน, จัดทำรูปเล่ม.

สุนันทา มิตรงาม. 2531. “การวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องอุณรุทฉบับสงขลาตามทฤษฎีรส”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสกโรจน์ ถ้วนถวิล. 2541. “สาเหตุของความขัดแย้งและวิธีจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2543. การประชุมระดมความคิดปัญหาและแนวทางการวิจัย : ทะเลสาบสงขลา ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และรีโมทเซนซิงอย่างพาราปาล์มน้ำมัน. สงขลา: ม.ป.พ.

ศรัณยา บุญนาค. 2535. การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศวิทยา สภาพเศรษฐกิจสังคม และประชากรของผู้ตั้งถิ่นฐาน บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะวิทยาการจัดการ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศิริจิต พุ่งหว่า และคณะ. 2544. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวประมง (บริเวณ) ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. สงขลา: ภาควิชาการพัฒนากเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศิริพร กฤตธรรมากุล. 2542. “ผลของการให้คำแนะนำโดยเภสัชกรชุมชนในผู้ป่วยนอกที่รับประทาน ยาวาร์ฟาริน ที่โรงพยาบาลสงขลานครินทร์”, วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภีมาน วงศ์สุภาพ. 2541. “การจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา : ข้อพิจารณาจากอดีตสู่ปัจจุบัน” , ใน โครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อกนิษฐ์ เหมือนพรรณราย. 2543. “ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรสา เหล่าเจริญสุข. 2543. “ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุชา ธีรตานนท์. 2543. “การวิเคราะห์เปรียบเทียบและความสำคัญของแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในระดับจังหวัด : กรณีศึกษาตราด ระนอง สงขลา สมุทรสาครและสุราษฎร์ธานี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ปานแจ่ม. 2541. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พ.ศ.2539 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร แก้วหนู. 2536. “ทะเลเปลี่ยนไป ชุมชนเปลี่ยนแปลง : การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และผลกระทบต่อชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา”, ทักษิณคดี 1,3 (ต.ค.-มี.ค.): หน้า 67-73.
- อาพิชาติ สุทธิโพธิ์. 2543. “ความพึงพอใจของหัวหน้าช่างที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนฝึกงานสาขาวิชาช่างยนต์โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อุดม ทุมโฆสิต. 2536. “ลักษณะและสาเหตุของปัญหาความยากจนของครอบครัวชนบท : กรณีจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุดม อัมพรพันธ์. 2539. “การสร้างและการวัดผลสัมฤทธิ์หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษาด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้แบบเรียนด้วยตนเอง กรณีศึกษา : อาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดมศักดิ์ เดโชชัย. 2543. “การศึกษาสถานภาพและการบริหารจัดการทางการเงินของวัดในจังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชนบทศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อุรา สุวรรณรักษ์. 2541. “การเพิ่มพลังอำนาจต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลสทิงพระ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาล สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โอฬาร อัดปัญญา. 2534. “ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดพัทลุง” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอี่ยม ทองดี. ม.ป.ป. “พัฒนาการของอิสลามและชุมชนในบริเวณทะเลสาบสงขลา ในรอบร้อยปีที่ผ่านมา”, ใน เอกสารเผยแพร่งาน “ความรู้เพื่อชีวิต 10 ปี สกว.สัญญาได้”, สกว, กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อำไพ หมั่นสิทธิ์. 2539. “ความพึงพอใจต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเงิน จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Anong Paungpipattrakul and other. 1999. “Satisfaction of clients in home health care service in Hat Yai urban, Hat Yai Hospital, Songkhla province” Journal of Public Health. 29,3(1999), 46-54.
- Boonvadee Petcharat. 2001. Factors related to the forth year nursing students worry before practicing in mental health and psychiatric nursing, academic year 2000, Prince of Songkhla University. Songkhla : Faculty of Nursing, PSU.
- Chakkrit Kanok-Kantapong and other. 2000. “ Traffic generation from hotels in Hat Yai”. The 5th National Convention on Civil Engineering, 24-26 March 2000, Ambassador City Jomtian, Bangkok.
- Chanin Suvaprom, Pichai Taneerananon and Wiwat Sutiwipakorn. 2000. “Road safety audit of main highways in Songkhla province”. The 16th National Convention on Civil Engineering, 10-12 May 2000, Dusit Resort and Polo Club, Cha-Am, Phetchaburi.
- Chatpavit Getpook, Sopon Chewatanarak and Jintana Pradutkanchana. 1998. “The first series of the simplified *in vitro* fertilization-embryo transfer (IVE-ET) programme in

- Songkhlanagarind Hospital". 14th Annual Academic Meeting, Faculty of Medicine, PSU, Hat Yai, Songkhla, 19-21 August 1998.
- Chaveewan Ratanajamitara and Virasakdi Chongsuvivatwong. 2001."Survey of Knowledge and practice on oral contraceptive and emergency contraceptive pills of drugstore personnel in Hat Yai, Thailand", Pharmacoepidemiology and Drug Safety. 10(2001), 149-156.
- Jittinone Pongsuwan and other. 2000. "Self-care experiences of ill adults in a rural district in southern Thailand". The 4th International Nursing Conference : "Commitment to Changong Practice in the New Millenium", Brunei, 19-22 November, 2000.
- Juraporn Pongwecharak and other. 1999. "Gastrointestinal adverse drug effects in patients admitted to Songkhlanagarind Hospital", Songkhla Medicine Journal. 17,1(1999), 15-23.
- Kriengsak Liewchanpattana and other. 1999. "Before-after experiment of motorcycle accident reduction among students of Hat Yai Technical College", Songkhla Medicine Journal. 17,2(1999), 117-123.
- Kriengsak Liewchanpattana and other. 1999. "Factor associated whit motorcycle accident among students of Hat Yai Technical College, Songkhla", Songkhla Medicine Journal. 17,2(1999), 125-131.
- Ladda Mo-suwan and other. 1992. ปัจจัยกำหนดภาวะอ้วนต่อเนื่องจากเด็กถึงวัยรุ่น : กรณีศึกษาติดตามเด็กนักเรียนขนาดใหญ่ เป็นเวลา 5 ปี. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Ladda Mo-suwan and other. 2001. "A controlled trial of friend-helping-friend activities on promotion of healthy eating and psysical fitness of school children in Hat Yai municipality", Ann Nutr Metab. 45,suppl 1(2001), 219-220.
- Ladda Mo-suwan and other. 2001. Association between academic achievement and overweight of secoundary school children in Hat Yai municipality. Songkhla : Faculty of Medicine, PSU.

- Malee Pojpiulstit. 1998. "Drug dispensing for sexually transmitted diseases in drugstores in Songkhla Province", Songkhla Medicine Journal. 16,4(1998), 213-225.
- Malee Sabaiying. 2542. ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของเยาวชนชายอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. Songkhla : Faculty of Liberal Arts, PSU.
- Mana Kanjanamaneesathian and other. 1999. "Evaluation of agricultural and industrial wastes for the control of damping-off of Chinese kale (*Brassica alboglabra* Bailey) caused by *Sclerotium rolfsii* Sacc.", Thai Journal Agricultural Science. 32,4(1999), 547-555.
- Nakornchai Phuenpathom, Sanguansin Ratanaalert and Boonlert Sripairojkul. 1998. "Municiple intracranial aneurysms in Songkhlanagarind Hospital", Journal Medicine Assoc Thai. 81,2(1998), 75-79.
- Narumon Patarakijvanich. 2541. โรคท้องร่วงเฉียบพลันในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. Songkhla : Faculty of Medicine, PSU.
- Nongnuch Arkasuwan. 2542. การศึกษาระดับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดสงขลา. Songkhla : Faculty of Dentistry, PSU.
- Noppawan Osatakul and Monthira Marikatat. 2001. "Teaching clean intermittent catheterization at Songkhlanagarind Hospital". The 17th Annual Academic Meeting, Faculty of Medicine, PSU., Hat Yai, Songkhla, 15-17 August 2001.
- Nualta Apakupakul and Pichaya Tuntiseranee. 1999. การศึกษารูปแบบการสร้างครอบครัวของผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา. สงขลา : Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University.
- Nuchanad Juntavises. 2000. A Study of "Networking" in participatory resources management : A case study of KhooKhud community Songkhla Lake Basin. Songkhla: National Environmental Board and National Economic & Social Development Board.

- Nuntana Namfon, Dowloy Kanjanamaneesathian and Pratyanan Tiengchanya. 1999. "Comparision of social anxiety of first year nursing students in adapting their educational life before and after taking part in oriental activity", Songkhlanagarind Journal of Nursing. 19,1(1999), 15-27.
- Pakawan Chufamanee and Somsak Boromthanasat. n.d. "Management Arrangement for involving Stakeholders in Songkhla Lake Basin : Framework for Institution Building", in Author Nuchanad Juntavises. Technology of Environmental Management Faculty.
- Palakorn Sangkerd and Silom Jamulitrat. 2000. "Hospital charge attributable to trauma in Songkhlanagarind Hospital". The 16th Annual Academic Meeting, Faculty of Medicine, PSU, Hat Yai, Songkhla, 16-18 August 2000.
- Pechnoi Singchungchai and other. 2542. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพของแรงงานหญิงย้ายถิ่นในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา จังหวัดสงขลา. Songkhla : Faculty of Nursing, PSU.
- Pilairat Thongurai and Supawan Srichuw. 2543. การศึกษาปัญหาการกลับมารักษาซ้ำของผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลประสาทสงขลา. Songkhla : PSU.
- Pilairat Thongurai. 1999. Psychosocial problem of female prisoner in Songkhla province jail. Songkhla : Faculty of Nursing.
- Pilairat Tongurai. 2001. "Psychosocila problems of female inmates in Songkhla's prison", Songkhlanakarind Journal of Science & Human. 7,3(2001), 267-274.
- Praneed Songwathana and other. 2000. "Perception of surgery, caring needs and caring activities for elderly surgical patients in Songkhlanagarind Hospital", Songkhlanagarind Journal of Nursing. 20,3(2000), 185-210.
- Prinya Soontrapornchai and other. 2000. "Accuracy of diagnostic tests in the evaluation of solid breast mass in Songkhlanagarind Hospital", Songkhla Medicine Journal. 18,2(2000), 129-134.

- Ratchada Tantisarasart. 1999. "Client satisfaction towards dental care services at the Dental Hospital, Faculty of Dentistry, PSU", Songkhla Medicine Journal. 17,4(1999), 263-269.
- Rawee Teanpaisan and other. 2541. สภาวะโรคปริทันต์อักเสบและฟันผุในผู้ใหญ่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย. Songkhla : Faculty of Dentistry, PSU.
- Sakda Patrapinyokul and other. 2000. "การจัดทำฐานข้อมูลทางกุมารศัลยศาสตร์ของโรงพยาบาล สงขลานครินทร์ : ศึกษาเฉพาะความพิการแต่กำเนิดของทางเดินอาหารและช่องท้อง". Annual Meeting of The Royal College of Surgeons Of Thailand, Royal Cliff, Jomthian, Chonburi, July 13th-16th 2000.
- Sakarind Maneesook and Nakornchai Phuenpathom. 2000. "Spontaneous intracerebral hemorrhage in Songkhlanagarind Hospital 1995-1999", Bull of the Neurosurg Assoc Thailand. 10,2(2000), 29-38.
- Saovanee Chuliratchneekorn. n.d. Attitude of experters in the south to the Songkhla Deep Seaport. Songkhla: Department of Business Administration, Faculty of Management Sciences.
- Silom Jamulitrat. 2543. การติดเชื้อแผลผ่าตัดของผู้ป่วยในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. Songkhla : Faculty of Medicine, PSU.
- Sirirat Kosalwat, Yauwanee Charoonsak and Oranit Sangchan. 2542. ความต้องการของผู้ปกครองเด็กที่ใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. Songkhla : Faculty of Nursing, PSU.
- Siwaporn Ubolcholket. 1998. "First decade of AIDS situation at Songkhlanagarind Hospital 1988-1997", Songkhla Medicine Journal. 16,1(1998), 19-25.
- Sawitri Assanangkornchai and other. 2001. "Acute mental health effects of the floods in Hat Yai". The 17th Annual Academic Meeting, Faculty of Medicine, PSU., Hat Yai, Songkhla, 15-17 August 2001.

- Sawitri Assanangkornchai, Sanguansri Tangboonngam and Nisan Sam-angsri. 2001. "Predictors of mental health problems of the floods in Hat Yai City and surrounding areas". The 29th Annual Academic Meeting of the Royal College of Psychiatrist and the Psychiatric Association of Thailand, Bangkok, 22-23 November 2001.
- Somsak Nilapong and Nakornchai Phuenpathom. 2000. "Cerebral metastasis in Songkhlanagarind Hospital", Songkhla Medicine Journal. 18,1(2000), 37-43.
- Sudaruk Leu and Cha-onsin Sooksriwongse. 1998. "ทัศนคติของแพทย์ในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในจังหวัดสงขลาที่มีต่อนโยบายบัญชียาหลักแห่งชาติ", Songkhla Medicine Journal. 16,1(1998), หน้า 1-7.
- Sudaruk Leu. 1999. "Determination of unclaimed prescriptions at outpatient department, Songkhlanagarind Hospital", Journal Pharmacy Pract. 12(1999)(Inpress).
- Surajet Assawaphadungist and other. 1999. Eating behaviors, physical activities and physical fitness of grades 7-9 school children in Hat Yai municipality. Songkhla : Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University.
- Theerayut Jirawatanaworakul, Prayong Vachvanichsanong and Pornsak Dissaneewate. 1998. "Childhood community acquired urinary tract infections in Songkhlanagarind Hospital", Thai Journal Pediatr. 37,4(1998), 259-268.
- Thongchai Nuntanaranont and other. 1998. "Analysis of dentofacial deformities patient correction with orthodontic-surgical treatment in PSU Dental Hospital". 14th Academic Meeting, Faculty of Medicine, 19-21 August, 1998.
- Umporn Wiriyacosol, Kaedsiri Charoenwisal and other. 2543. A Preliminary Assessment of Economic Damages from the 2000 Flood to Hat Yai City. Songkla: Prince of Songkhla University.
- Useful of Satellite Data and GIS in Southern of Thailand. 2532-2541.
- <http://www.rs.psu.ac.th/research/1996/useful.html>

- Verapol Chandeying and other. 2000. "The prevalence of urethral infections amongst asymptomatic young men in Hat Yai, southern Thailand", Int Journal STD AIDS. 11,6(2000), 402-5.
- Wandee Suttharangsee, Tippa Chetchaovalit and Jintana Lertpiboon. 2543. Using Buddhism in caring for mental health among students at Prince of Songkhla University. Songkhla : Faculty of Nursing, PSU.
- Wantana Reanmongkol and Sanguan Lerkiatbundit. 2543. ความรู้และวิธีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดหลังร่วมเพศของสตรีไทยในเขตอำเภอหาดใหญ่. Songkhla : Faculty of Pharmaceutical Science, PSU.
- Wattana Sripotchanart and other. 2543. การรับรู้ภาวะหมดประจำเดือนและการดูแลตนเองของสตรีที่มารับบริการที่คลินิกสตรีวัยทอง โรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Wiwat Sutiwipakorn and Sakchai Prechaverakul. 2000. "Road safety audit in Songkhla province". Engineering Institue of Thailand (EIT) Conference, North Eastern Branch "Engineering in the New Millennium", 25 January 2000, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.
- Yaowares Somsap and other. 2001. "Factor influencing health practice in diabetic patients in Songkhla", Songkhlanagerind Journal of Nursing. 21,3(2001), 188-204.
- Ykol Thongton. . The morale of the employee at Prince of Songkhla University. Faculty of Pharmaceutical, PSU.

การบริหารจัดการ

กรมโยธาธิการ. 2540. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ม.ป.พ.

กลุ่มวิจัยสิ่งแวดล้อมแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2544. รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา ปี 2544 กิจกรรม. สงขลา: ม.ป.พ.

เกษม จันทรแก้ว, ไพบุลย์ ประพฤติธรรม และคณะ. 2539. รายงานการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น รายงานการก่อสร้าง รายงานช่วงดำเนินการก่อสร้าง (BC 3 และ CTR 3). สงขลา: โครงการออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวม เทศบาลเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

คณะกรรมการการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. 2542. The Emsong Project, รายงานด้านเทคนิคฉบับที่ 18 การจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

_____. 2542. โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทะเลสาบสงขลา: แผนงานปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 1/3 กลยุทธ์และการดำเนินการ. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

_____. 2542. โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทะเลสาบสงขลา: แผนงานปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 2/3 บัญชีรายชื่อโครงการ. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

_____. 2542. โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทะเลสาบสงขลา: แผนงานปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 3/3 ความเป็นมาและการแสดงเหตุผลประกอบ. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

คณะอนุกรรมการเพื่อแก้ไขความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา. 2539. (ร่าง) แผนการแก้ไขความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ม.ป.พ.

คณิต ไชยคำ และคณะ. 2536. โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรประมง การเพาะเลี้ยงในทะเลสาบสงขลา. สงขลา: กลุ่มสิ่งแวดล้อมแห่งทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง กลุ่มทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

งานพัฒนาแหล่งน้ำ. 2532. “การอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วันที่ 20-21 มกราคม 2532. สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

ณัฐพงศ์ จิตนิรัตน์. 2541. “แนวทางและรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนเก่าเลี้ยง จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ต่อพงศ์ วัจนะสวัสดิ์. 2532. “การใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทะเลสาบสงขลา” , ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วันที่ 20-21 มกราคม 2532. สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

ธีระ พันธุมวนิช และคณะ. 2532. “ประเด็นนโยบายเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์” , ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำ

ทะเลสาบสงขลา. วันที่ 20-21 มกราคม 2532. สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

บริษัท เทสโก้ จำกัด, บริษัท ปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท พอล คอนซัลแตนท์ จำกัด. 2538.

“รายงานฉบับสุดท้าย”, ใน การศึกษาทบทวนความเหมาะสมการศึกษาและออกแบบโครงการคั่นกั้นน้ำเค็ม ทะเลสาบสงขลา จ.สงขลา พัทลุง. สงขลา: ม.ป.พ.

ประยูร ฟองสดีติย์กุล. 2535. “การผสมผสานการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วันที่ 20-21 มกราคม 2532. สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

ฝ่ายปรับปรุงและอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา กรมประมง. 2527. เอกสารวิจัย-วิชาการกับทะเลสาบสงขลา. ม.ป.พ.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2540. การศึกษาการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสานแบบยึดพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา. (สำเนา)

โรจน์จรรย์ ด่านสวัสดิ์. 4543. รายงานสรุปและข้อเสนอแนะโครงการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

โรจน์จรรย์ ด่านสวัสดิ์. 4543. รายงานผลการศึกษาโครงการจัดทำเอกสารประมวลผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สิริ ทุกขวินาศ และไพโรจน์ สิริมณฑาภรณ์. 2529. การประเมินผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนกั้นน้ำทะเลต่อสิ่งแวดล้อมและผลผลิตการประมงบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง.

สืบพงศ์ ธรรมชาติ. 2542. วิทยาการชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาเพื่อการพัฒนา. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุณีย์ บุญกำเนิด. 2541. “การจัดการทรัพยากรประมงของชุมชนประมงขนาดเล็ก : กรณีศึกษาชุมชนแหลมโพธิ์ อ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สถาบันทรัพยากรชายฝั่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2535. รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาลุ่มน้ำ
น้ำ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพาร์ควนเคิ่ง. สงขลา:
ม.ป.พ.

สถาบันทรัพยากรชายฝั่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. การจัดทำแผนพัฒนาลุ่มน้ำ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและ
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาพาร์ควนเคิ่ง. สงขลา: ม.ป.พ.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2522. การศึกษาข้อมูลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2544. แผน
ป้องกันอุทกภัยพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. ม.ป.พ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ. 2546.
แผนบูรณาการงบประมาณการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2547-2550. สงขลา: ม.ป.พ.

สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2533. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: ม.ป.พ.

อภิสิทธิ์ เขียมหน่อ และคณะ. 2542. “รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร” , ใน โครงการศึกษาและคุ้มครอง
พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. ม.ป.พ.

อับดุลเลาะ เบ็ญนุ้ย. 2541. “แผนงาน/โครงการในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” , ใน โครงการจัดการ
ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.
สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อำนวย ศรีระแก้ว. 2541. “ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อำนวย สิทธิเจริญชัย และคณะ. 2537. “รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร” , ใน โครงการศึกษาข้อมูลและ
ศักยภาพการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนาและคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- Erik Koch Rasmussen, VKI. 1999. The Emsong Project, Technical Background Report NO.19 Assesment of the Environmental Effects of Salt Water Intrusion in Thale Luang and in Thale Noi. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Erik Rasmussen, VKI & Alasdair Macdonald, DHI. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.25 ISWM Training Appraisal. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Hanne Birgitte Jensen, COWI A/S. 1997. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.5 Intergration of the Environmental Action Programme in the Existing Planning System and Public Participation Requirements. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Hans Guldager. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.7 Guidelines and Training in Intergrated Environmental Management. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Hans Guldager Rud Friborg and Henrik Zuricho, SJA . 1999. The Emsong Project, Technical Background Report NO.18 Water Resources Management for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Henrik Garsdal ,DHI Alasdair Macdonald ,DHI and Erik Koch Rasmussen, VKI. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report NO.13 Intergrated Surface Water Model for the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Hans Guldager. 2542. The Emsong Project, รายงานด้านเทคนิคฉบับที่ 7 แนวทางและการฝึกอบรมการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสานสำหรับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- Jarassri Buaban and Pechnoi Singchungchai. 1998. Evaluation of Education achievement of nursing students in the bachelor's degree program (continuing education), Faculty of Nursing, Prince of Songkhla University in 1989. Songkhla : Faculty of Nursing, Prince of Songkhla University.

- Jens Lonholdt. 2542. The Emsong Project,รายงานด้านเทคนิคฉบับที่ 17 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินโครงการก่อสร้างคันกั้นน้ำเค็มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- Jens Lonholdt. 1997. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.2 Preliminary Status and Assessment for the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Jens Lonholdt. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.12 Study Tour I to Denmark 19-25 October 1997. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Jens Lonholdt. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report NO.15 Preliminary Draft Environmental Action Programme. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- _____. 1999. The Emsong Project,Technical Background Report NO.16 Intergrated Information System for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- _____. 1999. The Emsong Project,Technical Background Report NO.17 Executive ummary of the Salt Water Barrier Assessments. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- _____. 1999. The Emsong Project,Technical Background Report NO.30 Preliminary Draft Project Catalogue for the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- John David Radcliffe, COWI A/S. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report NO.14 Demonstration Projects for Sustainable Develoopment in the Songhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- John Taylor and sons, Redecon Australia PTY.LTD and other. 2528. Songkhla Lake in Planning Study. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.

- Josefina Ferrer Guldager and Dr.Somyot Thungwa. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report NO.21 Enviromental and Socio-Economic Profile and Strategic Indicators or the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Josefina Ferrer Guldager and Vichot Jongrungrot. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report NO.22 Project Promotion for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Larissa Muller,COWI A/S. 1997. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.3 Implications for the Future Economic and Environmental Situation :Assessment of Plans and Parameters Pertaining to the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Laszlo Czuczor. 1999. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.26 Overview of Environment Infrastructure for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Michel Loft, PEM consult A/S. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.11 Toward the Institutional Set-up for the Implementation of the EAP. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Niels Buus Kristensen, COWI A/S. 1998. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.8 Updated Cost-benefit Analysis for the Salt Water Barrier. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Niels Thygesen, Per Settergren Sorensen and Rifat Manzur Sahi, VKI. 1997. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.6 Emsong Intergrated Information System.Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Pattanaphum Consultants Co.,Ltd. 1997. The Emsong Project,Technical Background Report, Technical Background Report NO.4 Data Collection and Field Survey for the

- Hydrological and water Quality Data in the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- _____. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report NO.23 Water Resources Management Data. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- _____. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.24 Data for the Pak Rawa Assessment for the SLB. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Seatec International Ltd. 1997. The Emsong Project, Technical Background Report NO.1 Evaluations of the 1985 NESDB SLB Planning Study. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Steen Ogaard Dahl, COWI A/S. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.9 Enviromental Diagnosis for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- The Study Tour Participants. 1999. The Emsong Project, Technical Background Report NO.20 Study Tour II to Denmark:23-30 May 1998. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planing.
- Thailand Development and Research Institute. 2531. Feasibility Study on the Establishment of an Information System for Natural Resources and Ennvironmental Lake Basin. Songkla: Prince of Songkhla University.
- Torsten Malmendorf, COWI A/S. 2541. The Emsong Project, รายงานด้านเทคนิคฉบับที่ 10 ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- _____. 2541. The Emsong Project, รายงานด้านเทคนิคฉบับที่ 14 โครงการสาธิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา: DANCED และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- Torsten Malmendorf, COWI A/S. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.10 Environmental Public Awareness and

Participation for the Songkhla Lake Basin. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

VKI,DHI,PEM consult A/S, PSU, Seatec International Ltd. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.27 Field Trip Programme for Preparation of the EAP. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

_____. 1999. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.28 EPWG Comprehensive Environmental Assessment. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

VKI,DHI,PEM consult A/S, PSU, Seatec International Ltd. 1998. The Emsong Project, Technical Background Report, Technical Background Report NO.29 Proceeding from the EAP Scoping Workshop 15-16 October 1998 at Haad Kaew Resort. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

_____. 1999. The Emsong Project, Technical Background Report, Environmental Action Programme Volume II/III Project Catalogue. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

VKI,DHI,PEM consult A/S, PSU, Seatec International Ltd. 1999. The Emsong Project, Technical Background Report, Environmental Action Programme Volume III/III Project Catalogue. Songkhla: DANCED and Office of Environmental Policy and Planning.

ภาคผนวก